

TARTU LINNAVOLIKOGU

M Ä Ä R U S

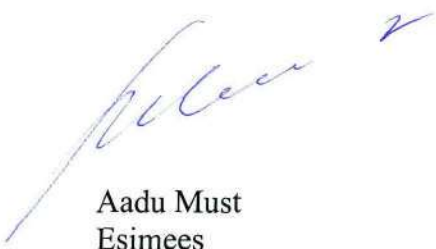
19. detsember 2002. a nr 8

Tartu linna sotsiaalhoolekande arengustrateegia aastani 2012 ja Tartu linna sotsiaalhoolekande tegevuskava aastani 2006 kinnitamine

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ((RT 1993, 37, 558; 1999, 82, 755; 2000, 51, 322; 2001, 82, 489; 100, 642; 2002, 29, 174; 50, 313; 53, 336; 58, 362; 61, 375; 63, 387; 64, 390; 64, 393; 82, 480) § 22 lg 1 p 7, sotsiaalhoolekande seaduse (RT I 1995, 21, 323; 2001, 98, 617; 2002, 53, 336; 61, 375; 64, 393) § 5 lg 4 ja § 8 p 1, Tartu Linnavolikogu

m ä ä r a b :

1. Kinnitada Tartu linna sotsiaalhoolekande arengustrateegia aastani 2012 ja Tartu linna sotsiaalhoolekande tegevuskava aastani 2006 vastavalt lisale.
2. Määrus jõustub 01. jaanuarist 2003. a.

Aadu Must
Esimees

TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDE ARENGUKAVA

I OSA

**TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDE
ARENGUSTRATEEGIA AASTANI 2012**

II OSA

**TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDE
TEGEVUSKAVA AASTANI 2006**

TARTU 2002

I OSA

**TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDE
ARENGUSTRATEEGIA AASTANI 2012**

(

(

(

(

SISUKORD

I OSA

1.	SOTSIAALHOOLEKANDE ÜLDINE KORRALDUS JA MÕISTED.....	9
2.	TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ÜLEVAADE.....	10
2.1	TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDESÜSTEEM.....	10
2.2	SOTSIAALSETE ERIVAJADUSTEGA ISIKUTE HOOLEKANNE TARTU LINNAS.....	15
2.2.1	<i>Laste ja lastega perede hoolekanne</i>	15
2.2.2	<i>Toimetulekuraskustega tööealiste hoolekanne</i>	19
2.2.3	<i>Eakate hoolekanne</i>	27
2.2.4	<i>Puuetega inimeste hoolekanne</i>	34
3.	TARTU LINNA RAHVASTIKUARENGU TRENDID JA PROGNOOS	42
3.1	TARTU LINNA RAHVASTIK.....	42
3.2	RAHVASTIKUPROGNOOS.....	45
4.	TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE OLUKORRA SWOT-ANALÜÜS	49
5.	TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ARENGUVISIOON AASTANI 2012	51
6.	TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ARENGUMUDEL (STRATEEGIA) NING EESMÄRGID JA ÜLESANDED AASTANI 2012.....	53
6.1	PÕHIMÕTTED	53
6.2	MISSIOON	53
6.3	ARENDUSTEGEVUSE PÕHISUUNAD JA ARENDAJA MÄÄRATLUS	54
6.4	ARENDUSTEGEVUSE PÕHISUUNADE RAAMES KAVANDATAVAD MEETMED NING EESMÄRGID JA ÜLESANDED AASTANI 2012.....	55
6.5	ARENGUMUDELILE VASTAV SOTSIAALHOOLEKANDE ASUTUSTEVÕRGUSTIKU TERRITORIAALNE ARENG	74
7.	ARENGUSTRATEEGIA ELLUVIIMINE JA FINANTSEERIMINE	76

II OSA

1.	TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDE TEGEVUSKAVA AASTANI 2006	78
----	---	----

LISAD

✓

✓

✓

✓

|

SISSEJUHATUS

Käesolev dokument käsitleb Tartu linna sotsiaalhoolekande arengut aastani 2012, olles esimene linna sotsiaalhoolekande arengut tervikuna käsitlev arengudokument.

Arengukava on valminud linna sotsiaalhoolekandesüsteemis tegutsevate spetsialistide ühistöö tulemusena. Arengukava väljatöötamiseks moodustati vastavalt hoolekande sihtrühmadele linna hoolekandesüsteemi spetsialistidest 4 töögruppi:

- Laste ja lastega perede hoolekanne
- Eakate hoolekanne
- Puuetega inimeste hoolekanne
- Toimetulekuraskustes tööealiste hoolekanne

Arengukava väljatöötamise koordineerimiseks moodustati teemarühmade juhtidest ja linnavalitsuse esindajatest juhtrühm. Töögruppide ja juhtrühma liikmete nimekirjad on esitatud lisas 1.

Arengukava koostamisel lähtuti strateegilise planeerimise põhimõtetest. Töögruppide ülesandeks oli vastavalt sihtrühmale sihtrühma hoolekande olukorra analüüs (sh olukorra ülevaate koostamine), tulevikuvisiooni püstitamine, arengu eesmärkide ja ülesannete sõnastamine ning konkreetsete tegevuste ja projektide määratlemine. Arengukava väljatöötamise protsessi jooksul, mis kestis 2002. a märtsist septembrini, toimus u 8-10 töökoosolekut iga töögrupi kohta. Puuetega inimeste töögrupp alustas erandina tööd 2001. aasta septembris, kui ei olnud veel vastu võetud otsust sotsiaalhoolekande arengukava koostamise vajaduse kohta.

Töögruppide töö tulemused ühtlustati ühisseminaridel, mida toimus protsessi vältel kolm. Esimesel ühisseminaril hinnati Tartu sotsiaalhoolekande olukorda ja viidi läbi SWOT-analüüs, teisel seminaril koostati Tartu linna sotsiaalhoolekande tulevikuvisioon ning kolmandal seminaril kooskõlastati linna sotsiaalhoolekande arengumudel (strateegilised eesmärgid ja ülesanded).

Tartu linna sotsiaalhoolekande arengukava kui dokument koosneb kahest osast. Esimese osa moodustab Tartu linna sotsiaalhoolekande arengustrateegia aastani 2012, mis käsitleb hoolekande strateegilisi arengusuundi ning –meetmeid eeloleva 10 aasta jooksul. Arengustrateegia koosneb seitsmest eraldi peatükist. Esimene peatükk käsitleb sotsiaalhoolekande põhimõisteid ja –korraldust. Teises peatükis on antud ülevaade Tartu linna sotsiaalhoolekandesüsteemist ja eri sihtrühmade hoolekande hetkeolukorrast ning arengutrendidest. Kolmas peatükk käsitleb Tartu linna rahvastiku arengutrende ja arenguproгноosi. Neljandas peatükis on esitatud linna hoolekande olukorra hinnang tulenevalt süsteemi hetkeolukorrast ja hoolekande arengut eeldatavalt mõjutavatest väliskeskkonna teguritest (SWOT-analüüs). Viies peatükk käsitleb linna hoolekande tulevikuvisiooni (visiooni terviktekst on toodud lisas 3). Kuuendas peatükis on esitatud linna hoolekande arengumudel, mis sisaldab hoolekande strateegilisi arengueesmärke ja -ülesandeid ning ülesannete võimalikke lahendusteid (meetmeid). Seitsmendas peatükis on esitatud juhised arengukava elluviimiseks.

Teise osa moodustab Tartu linna sotsiaalhoolekande tegevuskava aastani 2006, mis käsitleb lähiaastatel Tartu linna hoolekande arendamiseks elluviidavaid konkreetseid tegevusi ja projekte.

Tartu linna sotsiaalhoolekande arengukava on koostatud paljude hoolekandesüsteemis tegutsevate spetsialistide ühistöö tulemusena ning väljendab hetkeolukorra tunnetamisel ja teadmiste baasil kujunenud nägemust linna sotsiaalhoolekandesüsteemi perspektiivsest arengust. Suhteliselt lühike ajaperiood ei võimaldanud kahjuks paljude oluliste teemadega sügavuti tegelemist. Seetõttu on ka tegevuskavas ette nähtud mitmesuguseid tegevusi, mis on seotud edasise hoolekandesüsteemi eri komponentide olukorra ja arenguvajaduste uuringutega ning vajalike arengumeetmete väljatöötamisega. Nende tegevuste tulemusel hoolekande arengustrateegia täieneb ja võib osaliselt muutuda. Strateegiliste määratluste kõrval on väga oluline konkreetsete tegevuste (projektide) kavandamine ja elluviimine, mis võimaldaksid arengus reaalseid muutusi tekitada.

Oluline on jätkata arengukava koostamise käigus tekkinud diskussiooni hoolekandesüsteemi eri asutuste spetsialistide vahel, mida võib pidada protsessi üheks tähtsamaks tulemuseks. Tähtis on saavutada hoolekandesüsteemi arengut käsitleva ja kavandava protsessi regulaarsus (iga-aastane arengukava edasiarendamine ja täiendamine konkreetsete meetmete osas) ning jätkusuutlikkus. Alles see tekitab võimaluse muuta hoolekandesüsteemi areng teadlikult juhitavaks ja linna vajadustele vastavaks. Arengukava valmimine dokumendina ei ole mitte arendusprotsessi lõpp, vaid pika tee algus.

1. SOTSIAALHOOLEKANDE ÜLDINE KORRALDUS JA MÕISTED

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Sotsiaalhoolekannet korraldavad sotsiaalminister, maavanemad ja kohalik omavalitsus. Kohaliku omavalitsuse ülesanded sotsiaalhoolekande korraldamisel on sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldamine ning sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine, samuti eestkostetasutuste töö korraldamine ning kohaliku sotsiaalregistri moodustamine ja pidamine ning sotsiaalregistrist laekuva informatsiooni edastamine Sotsiaalministeeriumi poolt kehtestatud korras.

Sotsiaalteenusteks on sotsiaalnõustamine, proteeside, ortopeediliste abivahendite ja muude abivahendite andmine, koduteenused, eluasemeteenused, hooldamine perekonnas, hooldamine ja rehabilitatsioon hoolekandetasutustes ning toimetulekuks vajalikud sotsiaalteenused. Lisaks võidakse osutada ka muid toimetulekuks vajalikke sotsiaalteenuseid, samuti näeb sotsiaalhoolekandeseadus ette mitmesuguseid teenuseid **sotsiaalsete erivajadustega isikutele**, kelleks on lapsed, puuetega inimesed, vanurid, kinnipidamiskohast vabanenud ja teised sotsiaalabi vajavad isikud.

Proteesi, ortopeedilist või muud abivahendit on isikul õigus saada haiguse, kõrge ea või puude tõttu ning nende saamise tingimused ja korra kehtestab sotsiaalminister.

Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Koduteenuste loetelu ning nende osutamise tingimused ja korra kehtestab kohalik omavalitsus.

Sotsiaaleluruumi on kohalik omavalitsus kohustatud andma isikule või perekonnale, kes ei ole ise suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama. Sotsiaalkorterite andmise või kasutamise korra kehtestab omavalitsus elamuseaduse alusel. Isikuid, kellel on raskusi eluruumis liikumise, endaga toimetuleku või suhtlemisega, abistab omavalitsus eluruumi kohandamisel või sobivama eluruumi saamisel.

Hooldamine perekonnas on isiku hooldamine sobivas perekonnas, kelle liikmete hulka ta ei kuulu. Hooldamine toimub omavalitsuse ja hooldamisele võtja vahelise kirjaliku lepingu alusel.

Hoolekandetasutus on päevaselt või ööpäevaringselt tegutsev asutus, kus viibivatele isikutele tagatakse nende eale ja seisundile vastav hooldamine, sh ravimine, põetamine, rehabilitatsioon, kasvatamine ja arendamine. Päevane hoolekandetasutus on asutus, kus viibivate isikute päevase hooldamisega toetatakse nende isikute või perekonnaliikmete iseseisvat toimetulekut. Ööpäevane hoolekandetasutus on asutus, kus viibivad isikud, kes erivajaduste või sotsiaalse olukorra tõttu ei ole suutelised iseseisvalt elama ja nende toimetulekut ei ole võimalik tagada teiste sotsiaalteenuste või muu abi osutamisega.

Hoolekandeesutuste liigid on päevakeskus (päevast hooldamist osutav asutus), tugikodu (kodus elavatele puuetega isikutele päevast või perioodilist ööpäevast hooldamist osutav asutus), varjupaik (isikutele ajutist ööpäevast abi ja tuge ning kaitset pakkuv asutus), lastekodu (orbudele ja vanemliku hoolitsuseta jäänud lastele asenduskoduks loodud asutus), noortekodu (lastekodust, hälvikute erikoolist, koolkodust pärit või vanemlike hoolitsuseta jäänud üle 15-aastastele noortele elamiseks ja rehabilitatsiooniks loodud asutus), üldhooldekodu (vanuritele ja puuetega isikutele elamiseks, hooldamiseks ja rehabilitatsiooniks loodud asutus), koolkodu (puuetega kooliealistele lastele elamiseks, hooldamiseks, arendamiseks ja õpetamiseks loodud asutus), sotsiaalse rehabilitatsiooni keskus (erivajadustega isikutele aktiivseks rehabiliteerimiseks loodud asutus) ja erihooldekodu (vaimuhaigetele ja raskete vaimsete puuetega isikutele elamiseks, nende hooldamiseks ja rehabilitatsiooniks loodud asutus).

Ööpäevased hoolekandeesutused on üldjuhul eraldi lastele, vanuritele, vaimuhaigetele, vaimsete puuetega täiskasvanutele ja teistele sotsiaalselt mittetoimetulevatele isikutele. Vajadusel võib valla või linnavolikogu luua segatüüpi ööpäevaseid hoolekandeesutusi, kus erinevat hooldamist vajavatele isikutele on ette nähtud eraldi osakonnad.

Sotsiaaltoetus on isiku või perekonna toimetuleku soodustamiseks antav rahaline toetus. Sotsiaaltoetusteks on toimetulekutoetus ning omavalitsuse eelarvest makstavad täiendavad sotsiaaltoetused.

2. TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ÜLEVAADE

2.1 Tartu linna sotsiaalhoolekandesüsteem

Tartu linna sotsiaalhoolekande korraldamine on Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna haldusalas. Osakonna ülesanneteks on Tartu linna elanike elukvaliteedi ning nende ühiskonnas toimetuleku ja osalemisvõime paranemisele kaasaaitamine, riiklike sotsiaalhoolekande programmide läbiviimisele kaasaaitamine Tartu linnas, Tartu linna sotsiaalregistri pidamine, osakonna haldusalas olevate hoolekandeesutuste töö koordineerimine, puuetega isikute sotsiaalhoolekanne, sh eestkoste ja invatranspordi korraldamine, hoolduse korraldamine perekonnas, järelvalve teostamine hooldaja tegevuse üle, eestkosteasutuste töö korraldamine.

Sotsiaalabi osakonna koosseisus on kolm suuremat struktuuri: sotsiaaltöö teenistus, lastekaitse teenistus ja raamatupidamisteenistus, millele lisanduvad osakonna juhtimise ning toetavate funktsioonidega seotud ametnikud. Osakonnas on moodustatud kaks komisjoni. Sotsiaalhoolekande komisjon, mis koosneb peaspetsialistidest, juhataja asetäitjast ja juhatajast, käib koos korra nädalas ja vaatab läbi kõik ühekordsete toetuste taotlused ning otsustab toetuste määramiste erandjuhtumid. Invatakso teenuse taotlused ja limiitvälised sõidud otsustatakse invatakso komisjonis. Sotsiaalabi osakonna teenistujad osalevad Tartu Linnavalitsuse elamukomisjoni, Tartu maavalitsuse juures tegutseva Tartu maakonna uimastiennetusnõukogu, alaealiste komisjoni, tehniliste vahendite soodustingimustel eraldamist korraldava komisjoni ja Tartu maakonna erihoolde komisjoni töös. 1. jaanuari 2002. aasta seisuga oli sotsiaalabi osakonna kinnitatud koosseisus 52 ametikohta.

Tartu linna sotsiaalhoolekande korraldamisel on seatud eesmärgiks linnaelanike teenindamine võimalikult lähedal nende elukohale. Selleks on erinevates linnaosades loodud piirkonnakeskused. 2002. aasta seisuga asuvad piirkonnakeskused järgmistes kohtades:

- Ülejõe piirkonnakeskus asukohaga Staadioni 48,
- Annelinna piirkonnakeskus asukohaga Kalda tee 4-2,
- Nõlvaku piirkonnakeskus asukohaga Kaunase pst 23,
- Karlova-Tamme piirkonnakeskus asukohaga Rahu 15,
- Tähtvere-Veeriku piirkonnakeskus asukohaga Vaksali 14,
- sotsiaalabi osakonna tööruumid asukohaga Riia 18.

Piirkonnakeskused on komplekteeritud enamasti suuremates piirkonnakeskustes 5-6 sotsiaaltöötaja ja 2-4 lastekaitsetöötajaga ning väiksemates 2-3 sotsiaaltöötaja ja 1-2 lastekaitsetöötajaga. Ülejõe, Karlova-Tamme ja Tähtvere-Veeriku piirkonnakeskustes tegelesid klientide teenindamisega ka hooldusala inspektorid, kes kuuluvad Päevakeskuse Kalda koosseisu. Sotsiaalabi osakond ja piirkonnakeskused paiknevad linnale kuuluvatel pindadel.

Tartu linna sotsiaalabi osakonna tööd 2001. aasta jooksul iseloomustab alljärgnev tabel.

Tabel 1. Sotsiaalabi osakonna poolt käsitletud sotsiaalhoolekande juhtumite arv 2001. aastal

	Tegevus	Juhtude arv
1	Kodanike taotluste läbivaatamine ja linnavalitsuse korralduse eelnõu ettevalmistamine järgmistes küsimustes:	
	Hooldaja määramine	3055 juhul
	Hoolduse lõpetamine	196 juhul
	Riiklike peretoetuste ümbermääramine	36 juhul
	Alaealise varaga seotud tehinguteks nõusoleku andmine	37 juhul
	Alaealise perekonnanime muutmine	18 juhul
2.	Sotsiaaleluruumi taotluste menetlemine ja elamukomisjoniks materjalide ettevalmistamine	665 juhul
3.	Vanuri üldhooldekodusse suunamine	40 juhul
4.	Vanemliku hoolitsuseta laste:	
	esmakordselt arvele võtmine	65 last
	varjupaika paigutamine	12 last
	hoolekandeesutusse paigutamine	9 last
	peredesse paigutamine	21 last
	ioloogilistesse peredesse paigutamine	25 last
5.	Eestkostetasutuse esindajana osalemine tsiviilhagi ettevalmistamisel ja menetlemisel:	
	Lapse eraldamiseks perekonnast	6 juhul
	Vanemaõiguste äravõtmiseks	14 juhul
	Alaealisele eestkoste seadmiseks	12 juhul
	Teovõimetuks tunnistamiseks ja eestkostja määramiseks	18 juhul
6.	Kohtule arvamuse esitamine või kohtuväliselt vaidluse lahendamine:	
	Lapse elukoha üle	15 juhul
	Lahus olevate vanemate lapsega suhtlemise ja lapse kasvatamisest osavõtu üle	19 juhul
	Lapse ülalpidamiskohustuse üle	6 juhul
	Muudes last puudutavates vaidlustes	496 juhul
7.	Alaealiste asjade komisjonis osalemine	166 lapse küsimuses
8.	Ühekordse toetuse taotluste läbivaatamine ja toetuse eraldamise otsustamine	1955 juhul
9.	Paljulapseliste perede liikmetele tasuta sõidu õigust tõendava dokumendi väljastamine	1558 juhul
10.	Invatako kasutamise otsustamine	111 juhul

Allikas: Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakond

Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna haldusalas oli 2002. aasta alguses kuus hoolekandetasutust:

- **Varjupaik** (Lubja 7) – peavarjuta jäänud isikutele ajutise ööbimispaiga, võimalusel toidu-, riide- ja muu abi osutamine, varjupaigas viibijate sotsiaalne ja psühholoogiline rehabilitatsioon, sotsiaalnõustamine. 43 hoolealust¹.
- **Tartu Laste Turvakodu** (Tiigi 55) – hoolitsuseta või ohtu sattunud laste hooldamine kuni nende edasise elu korraldamiseni, laste õiguste ja huvide kaitse, koostöös eestkostetaja hooldusorganitega sotsiaalsete erivajadustega laste ja nende peredega tegelemine võimalike konfliktide ennetamiseks. 24 hoolealust.
- **Päevakeskus Tähtvere** (Veski 35) – abi osutamine vanuritele ja invaliididele nende iseseisvaks toimetulekuks harjumuspäras keskkonnas. 105 hoolealust.
- **Päevakeskus Kalda** (Kalda tee 40) – Tartu linna vanurite ja puuetega inimeste päevane hooldamine ja teiste sotsiaalteenuste, sh koduteenuste osutamine. 298 hoolealust;
- **Tartu Hooldekodu** (Liiva 32) – ööpäevaringselt hooldekodus elavate vanurite ja puuetega isikute hooldamine ning järelevalve, põetus ja esmatasandi arstiabi korraldamine. 122 hoolealust.
- **Vaimse Tervise Hooldekeskus** (Staadioni 48) – ajutise elupaiga andmine krooniliste psühhohoaiguste ja vaimse puudega inimestele, hooldekeskuse patsientide ja klientide ravi, meditsiiniline teenindamine ja hooldamine ning nende toetamine iseseisvas elus, tegevus- ja tööteraapia läbiviimine. 142 klienti.

Lisaks Tartu sotsiaalabi osakonna allasutustele osutavad Tartu linna territooriumil hoolekandeteenuseid alljärgnevad asutused:

Laste ja lastega perede hoolekanne

- **Väikelastekodu Käopesa** (Jaama 72) – kodu orbudele ja vanemliku hoolitsuseta jäänud lastele kuni kooliküpsuse saavutamiseni. 56 hoolealust.
- **Tartu Mäe Kodu** (Mäe 33) - orbude ja vanemliku hoolitsuseta jäänud laste asenduskodu, mille põhiülesanne on luua laste ealisest, füüsilisest, vaimsest, sotsiaalsest ja kõlbelistest vajadustest lähtuv soodne arengukeskkond, milles kujuneksid valmisolekud iseseisvas elus toimetulekuks. Alates 01.04.2002 tegutseb Tartu Mäe Kodu MTÜ Vanemlike Hoolitsuseta Laste ja Noorte Toetajate Ühing Vahtramäe halduses. Riiklik finantseering 30 lapsele.
- **Kivistiku lastekodu** (Aardla 84) – kooliealiste puuduliku vanemliku hoolitsusega kuni 18-aastaste laste kodu. Haldab SA Kivistiku lastekodu. Rügi poolt finantseeritakse käesoleval ajal kolme lapse ülalpidamine, Tartu linna poolt nelja lapse ülalpidamine.
- **MTÜ Tartu Kristlik Kodu** (Koidu 13) – kuni 18-aastaste kooliealiste puuduliku vanemliku hoolitsusega laste kodu ja vähekindlustatud perede laste päevakeskus. Lastekoduteenust finantseeritakse käesoleval ajal Tartu linna eelarvest seitsme lapse ülalpidamiseks, päevakeskuse teenust finantseeritakse Tartu linna eelarvest 32 lapsele.
- **MTÜ Tartu Kristlik Noortekodu** (Era 2) – vanemliku hoolitsuseta jäänud kuni 18-aastaste laste kodu. Lastekodu teenust finantseeritakse käesoleval ajal riigieelarvest 15

¹ 2001. aasta lõpu andmed

lapsel ja Tartu linna eelarvest kaheksale lapsel, päevakeskuse teenust finantseeritakse linnaeelarvest 35 lapsel.

- **MTÜ Eesti Caritas** (Jakobi 45) – vähekindlustatud perede laste päevakeskus, teenust finantseeritakse linnaeelarvest 18 lapsel.
- **MTÜ Hea Algus** (Veski 42) – perekülastusteenus laste eest hoolitsemise puudulike oskustega peredele, finantseeritakse linnaeelarvest 14 pere ja 28 lapse osas.
- **MTÜ Tartu Autismiühing** (Rahu 8) – tugisiku teenus autismiga lastele ja noorukitele, teenust finantseeritakse linnaeelarvest 11 lapsel ja noorukile.
- **MTÜ Laste ja Noorte Kriisiprogramm** – nõustamisteenus lähedase pereliikme kaotanud lastele. Tartu linna eelarvest finantseeritud 10 lapse leinalaagrites osalemine.
- **MTÜ Johannes Esto Ühing** (Kalda tee 34-60) – noorte perede ja üksikemade nõustamine ning materiaalne abi. Supiköök vähekindlustatud eakatele ja varjupaiga elanikele. Tartu linna eelarvest finantseeritakse supiköögi teenust.
- **MTÜ Tartu Laste Tugikeskus** (Kaunase pst 11-2) – nõustamisteenus väärkoheldud lastele ja nende pereliikmetele, mida osaliselt finantseeritakse linnaeelarvest.
- **MTÜ Öökull** (Uus 56 ja Pepleri 10).
- **MTÜ Vaimse Tervise Ühing.**

Täiskasvanute hoolekanne

- **MTÜ Puuetega Inimeste Koda** (Rahu 8) – vanurite ja puuetega inimeste päevakeskus (Ropka-Karlova päevakeskus), kompleksteenus (toitlustamine, pesupesemisvõimalus, ajakirjanduse tellimine ja lugemine, kultuuriürituste korraldamine ja huviringide tegevuse korraldamine) Tartu eakatele ja puuetega inimestele nende iseseisvaks toimetulekuks oma harjumuspärasel keskkonnas. Päevakeskuse teenust finantseeritakse linnaeelarvest.
- **Tartu Linna Pensionäride Organisatsioon Kodukotus** (Jakobi 19) – eakate huvitegevus ja eneseabi. Linnaeelarvest finantseeritakse osaliselt organisatsiooni ülalpidamiskulusid.
- **MTÜ Ühendus Abi** – tasuta toitlustamine Tartu linna puudustkannatavatele vanuritele, peredele ja varjupaiga asukatele (aastas 1200 isikut). Linnaeelarvest finantseeritakse toitlustamisega seotud transpordikulusid.
- **MTÜ Iseseisev elu** (Uus 63) – psüühikahäiretega inimeste integreerimine ühiskonda, mõtestatud töise tegevuse võimaldamine.
- **Tartu Nõustamiskeskus** – vähekindlustatud elanikkonnagruppide psühholoogiline nõustamine, kriisiabi ja usaldustelefon. Alates 01.02.2001 MTÜ Tartu Nõustamis- ja Kriisiabikeskuse (Vaksali 14) haldamisel. Linnaeelarvest finantseeritav teenus.
- **Pauluse Kogudus** – vältimatu sotsiaalabiteenus (supiköök ja riideabi) hättasattunud inimestele;
- **MTÜ Tartumaa Kurtide Ühing** – viipekeele tõlketeenus. Linnaeelarvest finantseeritakse 140 kurdi või raske kuulmispuudega inimese abistamist.
- **OÜ Tartaline** – invataksoteenus puuetega lastele ja sügava või raske puudega täiskasvanutele. 2001. aastal toetati invataksoteenust 670 isikule.
- **Noorteklubi "Händikäpp"** – isikliku abistaja teenus sügava või raske liikumis- või nägemispuudega isikule. Linnaeelarvest finantseeriti 17 isiku isikliku abistaja teenust.
- **MTÜ Õige Tulevik** – kinnipidamiskohtadest vabanenute resotsialiseerimine ja ajutise eluruumi võimaldamine.

Kohtade, hoolealuste ja ametikohtade arvu aastatel 1997–2001 Tartu linna olulisemates hoolekandeadesutustes iseloomustab alljärgnev tabel.

Tabel 2. Kohtade, hoolealuste ja ametikohtade arv Tartu hoolekandeasutustes 1997–2001

Asutus	Kohtade arv					Hoolealuste arv					Ametikohtade arv				
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
Väikelastekodu Käopesa	51	51	51	55	55	58	56	56	55	56	42	41	35	42	38
Tartu Mäe-kodu	24	24	28	30	30	24	23	28	29	29	18,5	18,5	18,5	17,5	17
Kuulmis- ja Kõnehälvetega Laste Keskus (kuni 01.07.2000)	42	42	34	42	-	42	36	27	13	-	37	31	26	23	-
Kivistiku Lastekodu	-	-	7	7	7	-	-	7	7	7	-	-	3	3	3
Tartu Õigushälvikute Varjupaik	8	8	8	-	-	6	9	9	-	-	7,25	7,5	7,5	-	-
Tartu Kristlik Kodu	-	-	-	8	8	-	-	-	8	11	-	-	-	8	11
Tartu Kristlik Noortekodu	-	-	-	-	30	-	-	-	-	30	-	-	-	-	5
Tartu Laste Turvakodu	20	20	20	20	20	20	20	20	26	24	15,5	15,5	16,5	16,5	13
Tartu Hooldekodu	115	115	115	115	115	111	113	120	121	122	70,5	70,5	70,5	70,5	68,5
Varjupaik	-	-	-	33	33	-	-	-	48	43	-	-	-	8	7
Vaimse Tervise Hooldekeskus	94	120	120	-	-	94	168	291	181	142	50	50	50	50	50
Päevakeskus Kalda	-	-	-	-	-	-	-	-	322	298	-	-	-	53	52
Päevakeskus Tähtvere	-	-	-	-	-	-	-	-	104	105	-	-	-	13	13,5
Tartu Nõustamiskeskus	-	-	-	-	-	-	-	-	450	-	-	-	-	5,5	-

Allikas: Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakond

Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna 2001. aasta eelarve oli kokku u 60,9 miljonit krooni. Osakonna majandustegevust 2001. aastal iseloomustavad alljärgnevad tabelid.

Tabel 3. Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna kulud ja tulud 2001. aastal

Jrk.nr.	Tulud	Tulud	Kassakulud	Tegelikud kulud
1.	Kassaeelarve	61 046 528,00	60 859 178,62	60 514 847,07
2.	Omatulu eelarve	-	4 879,46	4 879,46
	Kokku	61 046 528,00	60 864 058,08	60 519 726,53

Allikas: Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakond

Tabel 4. Tartu linna sotsiaalabi osakonna kulude jaotus 2001. aastal

Jrk.nr	Milleks	Eelarve	Kassakulud
1.	Haldusaparaadi ülalpidamine	5 892 272,00	5 797 290,00
2.	Teenuste ostuks, sh	1 134 500,00	1 134 500,00
	Viipekeele teenus	200 000,00	200 000,00

	Vanurite päevakeskuse teenus	164 500,00	164 500,00
	Invataksoteenus	575 000,00	575 000,00
	Isikliku abistaja teenus	195 000,00	195 000,00
3.	Assigneeringute ülekanded, sh	8 340 502,00	8 230 018,00
	Ülekanded supikõõgi kulude katteks	60 000,00	60 000,00
	Ülekanded vanurite päevakeskusele	137 500,00	137 500,00
	Ülekanded Kodukotusele (pensionäride org)	87 570,00	87 570,00
	Ülekanded laste päevakeskuste kulude katteks	499 000,00	498 723,75
	Ülekanded lastekodu kulude katteks	904 632,00	902 808,50
	Ülekanded hooldekodude kulude katteks	825 000,00	825 433,85
	Ülekanded erivajadustega isikute töökohtadele	100 000,00	100 000,00
	Ülekanded laste toitlustuskulude katteks	4 975 000,00	4 867 681,90
	Ülekanded puuetega inimeste org kulude katteks	126 800,00	126 800,00
	Ülekanded nõustamiskulude katteks	625 000,00	623 500,00
4.	Toetused	45 679 254,00	45 697 370,62
	Hoolduspere toetus	731 676,00	731 676,00
	Toimetulekutoetus	39 576 378,00	39 486 151,85
	Täiendav lastetoetus	4 000 500,00	4 363 800,00
	Kriisiabi toetus	1 012 200,00	761 742,77
	Aukodaniku toetus	58 500,00	54 000,00
	Liikluskindlustuse toetus	300 000,00	300 000,00
	Kokku	61 046 528,00	60 859 178,62

Allikas: Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakond

2.2 Sotsiaalsete erivajadustega isikute hoolekanne Tartu linnas

2.2.1 Laste ja lastega perede hoolekanne

Laste ja lastega perede hoolekande ülesandeks on lastele arenguks soodsa keskkonna kujundamine. Kohaliku omavalitsuse ülesandeks on seejuures toetada last ja lapsi kasvatavaid isikuid, tehes koostööd perekonnaliikmete ja teiste isikute ning asjaomaste asutustega, töötada välja ja viia ellu arendavaid ja kaitsvaid sihtprogramme ja projekte, vajaduse korral määrata lapsele või last kasvatavale isikule tugisiku või –perekonna, korraldada lapse eestkostet ning aitata korraldada lapsendamist.

Laste ja lastega perede hoolekandevalast tegevust koordineerib Tartu linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna koosseisus olev lastekaitseteenistus, kus töötab 11 töötajat, sh kolm koolisotsiaaltöötajat, kes lisandusid alates 2001. aasta juunist ja kasuperede spetsialist (töötab alates 2001. aasta jaanuarist). Lastekaitseteenistuse ülesanneteks on esmane nõustamine laste kasvatamise ja pereprobleemides, vanemliku hoolitsuseta laste elu korraldamine, lapsele hooldus- või eestkostepere leidmine, lapse suunamine lastekodusse, erikoolidest ja lastekodudest ellu astunud noorte elu korraldamine ning lapsi puudutavate vanemate vaheliste vaidluste lahendamisele kaasa aitamine.

Laste ja lastega perede hoolekandega on seotud mitmesugused toetused ja teenused.

Laste- ja peretoetused

Igakuulist peretoetuste maksmist iseloomustab alljärgnev tabel

Tabel 5. Pensioniameti poolt makstavad igakuulised peretoetused seisuga 31. 12. 2001

Toetuse liik	Toetuse saajate arv
Lastetoetused	14 293
sh 1 lapsega	8 183
2 lapsega	4 921
3 ja enama lapsega	1 189
Üksikvanema lapse toetus	1 697
Ajateenija lapse toetus	3
Eestkostetava või hooldatava lapse toetus	172
Kokku	16 165

2001. aastal sai sünnitoetust 1108, koolitoetust 14 174, elluastumistoetust 4 ja paljulapselise pere täiendavat ühekordset toetust 1002 peret.

Lisaks riiklikule peretoetusele maksab Tartu linn täiendavat lapsetoetust Tartu linna elanikele Tartu Linnavolikogu poolt kehtestatud määras. Toetuse esimest osa makstakse emale seitsmendal raseduskuul, toetuse teist osa makstakse emale pärast sünnitust, toetuse kolmandat osa makstakse lapse üheaastaseks saamisel ja toetuse neljandat osa makstakse lapse kaheaastaseks saamisel.

Tabel 6. Tartu linna täiendav lapsetoetus 2001. aastal

	Isikuid	Toetuse suurus kr	Summa kr
Toetuse I osa	798	1050	837 900
3. ja järgmine laps	136	1500	204 000
I osa kokku:	934		1 041 900
Toetuse II osa	736	450	331 200
3. ja järgmine laps	110	750	82 500
Kaksikud	10	450+450	9 000
Kaksikud (2. ja 3. laps)	1	450+750	1 200
Kaksikud (3. ja järgmine laps)	3	750+750	4 500
II osa kokku:	860		428 400
Toetuse III osa	991	1500	1 486 500
Kaksikud	8	1500+1500	24 000
III osa kokku:	999		1 510 500
Toetuse IV osa	914	1500	1 371 000
Kaksikud	4	1500+1500	12 000
IV osa kokku:	918		1 383 000
Kokku	3711		4 363 800

2001. aastal doteeriti linna eelarvest vähekindlustatud perede laste toitlustamist 4 867 682 krooniga. Koolitoidutoetus määratakse õppepöolaastaks (jaanuarist juunini toetati 2745 ja septembrist detsembrini 2455 last) ja lasteaiatoidutoetus kord kvartalis (I kvartalis määrati 749, II kvartalis 718, III kvartalis 511 ja IV kvartalis 622 lapsele).

Laste ja lastega perede hoolekandeteenused

Tartu linnas osutavad lastele ja lastega peredele sotsiaalteenuseid alljärgnevad asutused:

- **Tartu Laste Turvakodu** (Tügi 55) – hoolitsuseta või ohtu sattunud laste hooldamine kuni nende edasise elu korraldamiseni, laste õiguste ja huvide kaitse, koostöös eestkostega ja hooldusorganitega sotsiaalsete erivajadustega laste ja nende peredega tegelemine võimalike konfliktide ennetamiseks. Turvakodus on 24 kohta. Viimase kahe aasta jooksul on suurenenud klientuuri hulgas emade hulk, kes viibivad turvakodus koos oma lastega peamiselt eluasemeprobleemide pärast, väike osa ka perevägivald tõttu. Käesoleval, s.o 2002. aastal on turvakodus 6 ema koos 11 lapsega. Turvakodu täituvus sõltub aasta- ja hooajast. Avatud ööpäevaringselt.
- **MTÜ Tartu Kristlik Noortekodu** (Era 2). Tegutsetakse rendipinnal, Eesti Pimedate Ühingule kuuluvas majas. 10-aastane rendileping kehtib 2010. aastani. Ruumid sobivad lastekodu teenuse ja päevakeskuse teenuse osutamiseks Kesklinna ja Veeriku piirkonna lastele. Vanemad lastekodulapsed elavad 5 tugikorteris, mis on samuti rendipinnal. *Lastekodu teenust* finantseeritakse käesoleval ajal riigieelarvest 15 lapsele (4200 krooni kuus lapse kohta) ja linnaeelarvest 8 lapsele (3800 krooni kuus lapse kohta). Teenuse sihtgrupiks on vanemliku hoolitsuseta jäänud lapsed. Finantseerimine erinevatest allikatest tuleneb asjaoludest, et riik võtab oma finantseerimisele ainult kindlatele tingimustele vastavad lapsed (lapsed, kelle vanematelt on võetud vanema õigused, või on laps võetud vanemalt ilma vanema õiguste äravõtmiseta või lapsed, kelle vanemad kannavad vanglakaristust, samuti orvud ja leidlapsed). Linnaeelarvest finantseeritakse lapsi, kes ei vasta riikliku ülalpidamise tingimustele ja kelle puhul kas pole veel valmis otsust vanema õiguste äravõtmiseks või pole see otstarbekas. Teenuse sihtgrupp on põhiliselt kooliealised lapsed kuni 18 aasta vanuseni või õpingute jätkamisel õpingute lõpuni. Vajaduse teenuse järele tingis lastekodukohtade puudus Tartu linnas. *Päevakeskuse teenust* finantseeritakse linnaeelarvest riigihanke alusel kolmeaastase lepinguga. Teenust kasutab 35 last, teenuse hind ühes kuus ühe lapse kohta on 700 krooni. Teenuse sihtgrupiks on vähekindlustatud perede lapsed, kes päevakeskuses saavad õpiabi, süüa ning võimaluse ennast ja oma riideid pesta. Samuti sisustatakse nende vaba aeg. Teenuse eesmärgiks on vältida laste väljalangemist koolist sotsiaalsetel põhjustel.
- **MTÜ TARTU KRISTLIK KODU** (Koidu 13). Hoone, kus asub lastekodu osa ehk varjupaik ja Ropka-Karlova laste päevakeskus, kuulub ühingule. Ühingu poolt hallatav Raadi päevakeskus asub rendipinnal, rendileping kehtib kuni 2004. aastani. *Lastekodu teenust* finantseeritakse käesoleval ajal linnaeelarvest seitsmele lapsele (3700 krooni kuus lapse kohta). Teenuse sihtgrupp on põhiliselt kooliealised lapsed kuni 18 aasta vanuseni või õpingute jätkamisel õpingute lõpuni. Vajaduse teenuse järele tingis lastekodukohtade puudus Tartu linnas. *Päevakeskuse teenust* finantseeritakse linnaeelarvest riigihanke alusel kolmeaastase lepinguga. Teenust kasutab kahes päevakeskuses kokku 32 last (700 krooni kuus lapse kohta). Teenuse sihtgrupiks on vähekindlustatud perede lapsed, kes päevakeskuses saavad õpiabi, süüa ning võimaluse ennast ja oma riideid pesta. Samuti sisustatakse nende vaba aeg. Teenuse eesmärgiks on vältida laste väljalangemist koolist sotsiaalsetel põhjustel.
- **MTÜ Eesti Caritas**. *Päevakeskuse teenust* osutatakse lasteaiale Väike Pauline kuuluvates ruumides, rendileping on 2008. aasta jaanuarini. Teenust finantseeritakse linnaeelarvest riigihanke alusel kolmeaastase lepinguga. Teenust kasutab 18 Supilinna-Tähtvere piirkonna last (700 krooni kuus lapse kohta). Teenuse sihtgrupiks on vähekindlustatud

- perede lapsed, kes päevakeskuses saavad õpiabi, süüa, võimaluse ennast ja oma riideid pesta. Samuti sisustatakse nende vaba aeg. Teenuse eesmärgiks on vältida laste väljalangemist koolist sotsiaalsetel põhjustel.
- **MTÜ Hea Algus** (Veski 42). Ühingu ruumid asuvad rendipinnal. Töötajaid on pereprogrammis 6 (projektijuht ja 5 perekülastajat). Tartu linn ostab MTÜ-lt Hea Algus *perekülastuse teenust* alates 2001. aastast. Teenust pakutakse peredele, kes erinevatel põhjustel ei oska oma laste eest hoolitseda, teenuse sihtgrupiks on pered, kus kasvavad lapsed vanuses 0-3 või on vastava ea arengu tasemel. 2001. aastal oli programmis hõivatud 14 peret ja 28 last. Linn ostab teenust 10 lapsele kuus (650 krooni kuus lapse kohta). MTÜ Hea Algus pereprogramm tegutseb Eestis 1997. aastast, olles algselt finantseeritud Avatud Eesti Fondi poolt. Hetkel ei ole teenuse maht piisav, vaid vajab suurendamist.
 - **MTÜ Tartu Autismiühing**. Ühing tegutseb Puuetega Inimeste Koja ruumides aadressil Rahu 8. Töötajaid ei ole, kuid hetkel käimasoleva tugisiku projekti raames on tööle vormistatud 8 tugisikut. Ühing pakub *tugisiku teenust* autismiga lastele ja noorukitele Tartu linnas. Teenuse maht aastas on 40 000 krooni. Teenust kasutavad 11 last ja noort inimest, 7 last vanuses 6–13 aastat (igäüks 12 tundi kuus) ja 4 noorukit vanuses 7-21 aastat (16 rundi kuus). Ühe tunni hind on 25 krooni, millest 20 krooni maksab Tartu linn ja 5 krooni lapsevanem.
 - **MTÜ Vanemliku Hoolitsuseta Laste ja Noorte Toetajate Ühing Vahtramäe**. Ühing tegutseb Tartu linnale kuuluvates ruumides aadressil Mäe 33. Ühing pakub *lastekodu teenust* 30 lapsele vanuses 6–18 aastat (õpingute jätkamise korral kuni õpingute lõpuni). Teenust on 2002. aastal finantseeritud riiklikult (4533 krooni lapse kohta kuus). Asutuse lastekodus ei ela ainult Tartu linnast pärit lapsed.
 - **MTÜ Laste ja Noorte Kriisiprogramm**. Ruume ja palgalisi töötajaid ei ole, ühingul on 16 liiget (toetaja ja tegevliikmed), tööleping on sõlmitud 10 töötajaga sõltuvalt erinevatest projektidest. Pakub *nõustamisteenust* lähedase pereliikme kaotanud lastele. Teenuse maht aastas on 15 000 krooni, mille eest saavad ühingu korraldatud laagrites osaleda 10 Tartu linna last. Teenus on olnud finantseeritud juba kolm aastat samas mahus. Sihtgrupi vanuse alampiir on 10-12 aastat ja projekti valimise kriteeriumiks on asjaolu, et lähedase isiku surmast peab olema möödunud kuus kuud. Ühe lapse jaoks kestab nõustamise tsükkel 14 kuud, mis sisaldab suvist laagrit ja individuaalnõustamist. On pakkunud lastele kriisiabi kõigi suurte Eestit vapustanud õnnetuste puhul ("Estonia" hukk, Pala bussiõnnetus, Pärnu salaviinatragöödia jne).
 - **MTÜ Johannes Esto Ühing** (Kalda tee 34-60). Sotsiaaltöö vallas on ühingul kaks projekti. Esiteks supiköök, mis on mõeldud eakate abistamiseks. Ühing valmistab suppi 50 liitrit päevas ja korraldab kahel päeval nädalas toidu kojuveo. Toitlustatakse põhiliselt vähekindlustatud vanureid ja varjupaiga elanikke. Teiseks on ühingul käigus projekt "Ema ja laps", milles tegutseb ksk inimest. Projekt on mõeldud noorte perede ja üksikemade nõustamiseks ning abistamiseks. Ühing on teinud koostööd sotsiaalabi osakonna lastekaitseteenistusega juba mitmeid aastaid, pakkudes noortele peredele ja üksikemadele *nõustamist ning materiaalsel abi*. Ühingat finantseeritakse erinevatest fondidest, projektidest jne.
 - **MTÜ Tartu Laste Tugikeskus** (Kaunase pst 11-2). Ruumid kuuluvad Tartu linnale. Tugikeskus pakub tasuta *nõustamise teenust* väärkoheldud lastele ja nende pereliikmetele. Teenus finantseeritakse mitmetest allikatest, 2002. aasta Tartu linna eelarvest saab ühing 260 000 krooni, arvestuslik aastaelarve on ligikaudu 1 miljon krooni.
 - **SA Kivistiku Lastekodu**. Lastekodu asub ühingu kuuluvas eramajas aadressil Aardla 84. Pakub *lastekoduteenust* alates 1995. aastast, olles esimene eralastekodu Eestis. Esialgu töötas lastekodu Mäe-kodu filiaalina, saades oma rahalised ressursid Mäe-kodult. Täna sel päeval makstakse kolme lapse ülalpidamiskulud kinni riigieelarvest (4200 krooni kuus

lapse kohta) ja neli kasvandikku on linna ülalpidamisel (3700 krooni kuus lapse kohta). Teenuse sihtgrupiks on kooliealised puuduliku vanemliku hoolitsusega lapsed kuni 18 aasta vanuseni, õpingute jätkamise korral kuni õpingute lõpuni.

Arvestades lastekaitsealaste teenuste mahu ja liikide arengut viimastel aastatel, võib tõdeda, et Tartus on suhteliselt hästi välja arendatud nii lastekoduteenus, mis pakub erinevaid alternatiive tavapärasele, nõ suurele lastekodule kui ka päevakeskuse teenus, mille tulemuslikkust saab hinnata alles aastate pärast.

Päevakeskuse teenuse praegune maht katab vajaduse, teenus on laienenud ja kujunenud praegusele tasemele viimaste aastatega. Praegused keskused töötavad piirkondlikul printsiibil ja seetõttu on katmata Annelinna piirkond, kus vajalik keskus puudub. Annelinna lapsed käivad kõigis päevakeskustes, kuid pikkade vahemaade tõttu on see neile keeruline. Teenuse mahu suurenemise järele praegu vajadust ei nähta, küll aga peaks olemasolevate keskuste arvelt looma keskuse Annelinna piirkonda.

Lastekoduteenus on saavutanud oma maksimaalse mahu, positiivsena võib märkida asjaolu, et 2001. aastal võttis riik oma finantseerida esimesed viis vanemliku hoolitsuseta jäänud last, kes elasid Tartu Kristlikus Noortekodus. Lastekoduteenuse mahu suurenemist ette ei nähta, pigem võib aastate jooksul Tartu linna poolt ostetava teenuse maht väheneda.

Suurendamist vajab MTÜ Hea Algus poolt pakutava perekülastuse-laadsete preventiivsete teenuste hulk, sest praegusest pakutavate teenuste mahust ei piisa.

Suurendama peaks ka puuetega lastele mõeldud institutsionaalsele hooldusele alternatiivsete teenuste hulka. Praegu on olemas ainult tugiisiku teenus autistidele.

Viimase kolme aasta trendina võib märkida asjaolu, et uusi teenuseid on pakkuma tulnud mitmed erinevad mittetulundusühingud, mis näitab positiivset kolmanda sektori arengut. 2001. aastal ostis riik esmakordselt lastekoduteenust MTÜ-delt, enne seda toimus finantseerimine asutuste kaupa.

2.2.2 Toimetulekuraskustega tööealiste hoolekanne

Toimetulekuraskustes tööealistega seotud sotsiaalhoolekande alane tegevus on suunatud põhiliselt abivajajatele minimaalse sissetuleku tagamisele ning nende iseseisva toimetuleku ja tööga hõivatuse toetamisele. Valdkonda reguleerivateks seadusteks on sotsiaalhoolekande seadus, töötu sotsiaalse kaitse seadus, ravikindlustuseseadus jt seonduvad seadusandlikud aktid.

Toimetulekuraskustega tööealiste sotsiaalhoolekande sihtrühmad on:

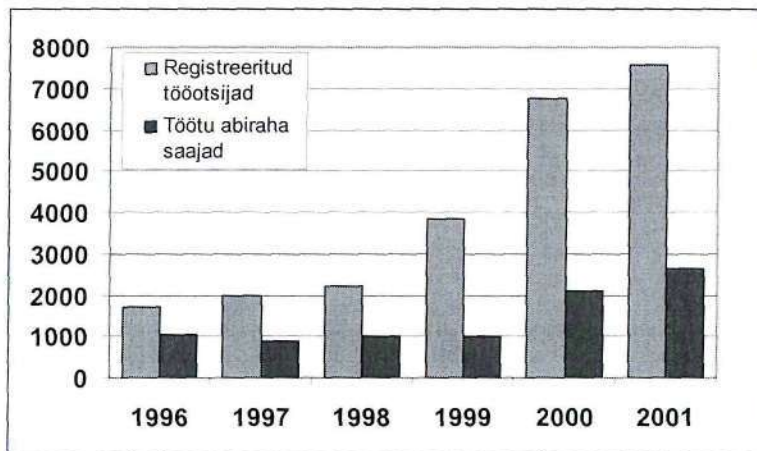
- vähekindlustatud isikud;
- töötud/pikaajaliselt töötud;
- erand- ja kriisiolukorras inimesed;
- ravikindlustuseta isikud;
- düssotsiaalse käitumisega isikud, sh kodutud ja kinnipidamiskohtadest vabanenud;
- sõltuvusprobleemidega isikud.

Toimetulekuraskustes tööealiste sotsiaalhoolekandesse on kaasatud erinevaid asutusi avalikust ja kolmandast sektorist ning mõningal määral erasektorist. Sotsiaalhoolekande teostajaks Tartu linnas on eelkõige Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond koos allasutustega. Peamised sotsiaalhoolekandega seotud asutused on lisaks Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonnale Tartu Linnavalitsuse linnavarade osakond, Tartu Linnavalitsuse linnaarstiteenistus, Tartu Maavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiu osakond, Tartumaa Tööhõiveamet, Tartumaa Pensioniamet, Tartu Politseiprefektuur, Tartu Maakohtu Kriminaalhooldusosakond, Riigi Kodakondsus- ja Migratsiooniameti Tartumaa osakond jt.

Kaasatud on Eesti Korterühistute Liidu Tartu büroo, Tartu Elamuhalduse AS, Tartu Õppekeskus, MTÜ Nõustamis- ja Kriisibikeskus, SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Psühhiaatrikliinik, A-Kliinik, vanglad, prokuratuur, kohtutäiturid, kogudused jt.

Töehõive

Põhiliseks tööealiste täiskasvanute toimetulematuse põhjuseks ja ka mitmete inimeste toimetulekut mõjutavate probleemide, nagu alkoholism, narkomaania jt tagajärjeks on töötus. Joonisel 1 on näha, et viimastel aastatel on Tartus tööotsijate ja töötü abiraha saajate hulk üha suurenenud.

Joonis 1. Registreeritud tööotsijate ja töötü abiraha saajate arvu dünaamika 1996-2001

Vaadates tööotsijate arvu muutumist vanusrühmade lõikes (tabel 7), on näha, et enam on suurenenud 16–24-aastaste tööotsijate hulk.

Tabel 7. Registreeritud tööotsijate arvu dünaamika ja jagunemine vanuse järgi 1998–2001

	1998		1999		2000		2001	
	Arv	Osatähtsus, %	Arv	Osatähtsus, %	Arv	Osatähtsus, %	Arv	Osatähtsus, %
16-24	399	18,2	762	19,7	1454	21,5	1745	23,1
25-49	1351	61,3	2289	59,3	4003	59,4	4356	57,6
M50-59 N50-54	353	16	596	15,4	943	14	1004	13,3
M60-64 N55-59	100	4,5	208	5,4	322	4,8	423	5,6
M65+ N55+	2	0,1	8	0,2	21	0,3	35	0,4
20 Kokku	2205	100	3863	100	6743	100	7563	100

Töötu abiraha saajate hulgas on enam suurenenud üle 50-aastaste inimeste hulk (tabel 8).

Tabel 8. Töötu abiraha saajad ja nende jagunemine vanuse järgi 1998-2001

	1998		1999		2000		2001	
	Arv	Osatähtsus, %	Arv	Osatähtsus, %	Arv	Osatähtsus, %	Arv	Osatähtsus, %
16-24			143	14,2	402	19,1	449	17
25-49			693	68,8	1312	62,4	1578	59,6
M50-59 N50-54			132	13,1	297	14,1	432	16,3
M60+ N55+			39	3,9	90	4,4	189	7,1
Kokku	996	100	1007	100	2101	100	2648	100

Toimetulekuraskustes tööealiste hoolekande põhiskeemideks olevad erinevad toetused ja teenused

Põhiliseks rahalise toetuse liigiks on linna poolt vahendatud riigieelarveline toimetulekutoetus. Toimetulekutoetuse määramine ja maksmine toimub vastavalt sotsiaalhoolekande seaduses kehtestatud korrale linna sotsiaalabi osakonna kaudu. Linnal on võimalik sekkuda toimetulekutoetuse määramise ja maksmise tingimustesse kaudselt, juhindudes sotsiaalhoolekande seadusest.

Linnavõimu pädevuses on linnaeelarvest finantseeritavate toetuste maksmise tingimuste ja korra kehtestamine. Linnaeelarvest määrab ja maksab Tartu Linnavalitsus täiendavaid sotsiaaltoetusi, mille maksmise kord käsitleb üheksat toetuse liiki ning annab võimaluse toetuse maksmiseks korras nimetatud juhtudel.

Alates 1. jaanuarist 2002 lasub linnal kohustus osutada vältimatut sotsiaalabi linna territooriumil asuvatele piisavate elatusvahenditeta isikutele. Vältimatut sotsiaalabi osutavad Tartu Linnavalitsuse poolt määratud ametnikud, Tartu linna ametiasutuste hallatavad asutused (hoolekandeasutused) ning Tartu linnaga sõlmitud lepingu alusel füüsilised ja juriidilised isikud. Alates 1. juulist 2002 osutab lepingu alusel vältimatut sotsiaalabi riide- ja toiduabi näol EELK Pauluse kogudus.

Lisaks lasub linnal kohustus võimaldada sotsiaaleluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline seda endale või oma perekonnale tagama.

Kinnipidamiskohast vabanenutele ja teistele sotsiaalabi vajavatele isikutele osutatakse vastavalt vajadustele sotsiaalteenuseid.

Toimetulekutoetus

Toimetulekutoetuse taotluste vastuvõtuga, taotluste läbivaatamise ja kontrollimisega, toetuse määramisega ning sotsiaalregistrisse kantavate andmete töötlemisega on Tartu Linnavalitsuse

sotsiaalabi osakonna sotsiaaltöö teenistuses seotud 18 ametnikku, kelle tööd koordineerib sotsiaaltöö peaspetsialist.

Toimetulekutoetuse taotluste arv on Tartus viimastel aastatel pidevalt suurenenud, seda eelkõige üliõpilastest taotlejate osakaalu tõusu arvelt. 2001. aastal esitati taotlusi 54% rohkem kui 1999. aastal.

Toimetulekutoetust maksti Tartu linnas 2001. aastal 45 435 taotluse alusel 39,5 miljonit krooni. Eluasemekulude katmiseks kulus toimetulekutoetuse vahenditest 13,5 miljonit krooni ja toetust maksti 35 540 rahuldatud taotluse alusel. Riigieelarveliste toetuste maksmist viimasel kolmel aastal iseloomustab alljärgnev tabel.

Tabel 9. Riigieelarveliste toetuste maksmine Tartu linnas aastatel 1999–2001

Toetuse liik	1999 (kr)	2000 (kr)	2001 (kr)
Toimetulekutoetus, rahuldatud taotlusi	17 969 186 21 405	26 295 734 33 026	39 486 152 45 494
Tšernobõli avarii tagajärjel kannatanute toetus	167 340	161 940	-
Elekterside teenuste hüvitus riskigruppidele	222 292	17 150	-
Kinnipidamiskohast vabanenu toetus	2400	-	-
Transpordi kasutamise toetus	693 004	-	-
Liikluskindlustuse maksesoodustus	422 263	415 000	-
Kokku	19 476 485	26 889 824	39 486 152

Nimetatud perioodil makstud riigieelarvelised toetused:

- Toimetulekutoetust oli õigus saada üksi elaval isikul või perekonnal, kelle kuu netosissetulek pärast alalise eluruumi alaliste kulude mahaarvamist kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud kulude piirmäärade ulatuses on alla kehtestatud toimetulekupiiri.
- Tšernobõli avarii tagajärgede likvideerimisel osalenud isikute toetus.
- Elektriside teenuste hüvitust riskigruppidele maksti toimetulekuraskustes nelja või enama alaealise lapsega perekondadele.
- Kinnipidamiskohast vabanenu toetus.
- Transpordi kasutamise toetust maksti mittetöötavatele puuetega inimestele transpordikulude katteks.
- Liikluskindlustuse maksesoodustust maksti materiaalselt vähekindlustatud mittetöötavatele üksielavatele pensionäridele, invaliididele, lapsinvaliidide vanematele ja lasterikastele peredele. Mittetöötavate üksielavate pensionäride all mõeldi ka koos elavat kahte või enam pensionäri, kui nendega ühes ei elanud tööealisi inimesi.

Alates 2001. aastast makstakse Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna vahendusel riiklikest toetustest ainult toimetulekutoetust. Teiste nimetatud toetuste seadusandlik regulatsioon ja väljamaksmise organisatsioonid on muutunud.

Tartu linnas toimetulekutoetust saanud perekondade peretüüpe ja koosseisu iseloomustab toimetulekutoetuste maksmise statistika 2002. aasta I kvartalis. Käesoleva aasta I kvartalis maksti kokku 13,5 miljonit krooni toimetulekutoetust 14 217 rahuldatud taotluse alusel ja 5424 perekonnale. Rahuldatud taotlustest (14 217) pereliikmete arvu järgi (kokku 19 727) oli koolieelikuid 1359, õpilasi 2106, üliõpilasi ja nendega võrdsustatud isikuid 11600, töotajaid 732, tööotsijaid, töötuid, pikaajalisi töötuid 1946 (sh 1158 töötuid), koduseid 812 ja pensionäre kokku 1071 (sh ennetähtaegse vanaduspensioni saajaid 8, muid 101). Seega on I kvartalis toimetulekutoetust makstud 3490 korral tööga hõivamata isikule ja 11 600 korral tudengile.

Toimetulekutoetust saanud perekondi iseloomustavad alljärgnevad tabelid.

Tabel 10. 2002. aasta I kvartalis toimetulekutoetust saanud perekondade jaotus tüübi järgi

Perekondade arv kokku	Pensionäri-pereid kokku	Üliõpilas-pereid kokku	Tööotsija(te)ga, töötute(te)ga, pikaajaliste töötute(te)ga pered kokku	Lapsega (lastega)	Eriv isiku(te)ga	Muud pered
5424	370	3775	706	927	160	104
%	6,8%	69,5 %	13,0%	17,0%	2,9%	1,9%

Tabel 11. 2002. aasta I kvartalis toimetulekutoetust saanud perekondade jaotus koosseisu järgi

Pereliikmete arv kokku	Kooli-eelikuid	Õpilasi	Üliõpilasi ja nendega võrdsustatud isikuid	Töötajaid	Tööotsijaid, töötuid, pikaajalisi töötuid	Koduseid	Pensionäre	Muid
7650	564	856	4310	329	807	328	491	46
%	7,4%	11,1%	56,3%	4,3%	10,5%	4,3%	6,4%	0,6%

Tabel 12. Toimetulekutoetust saanud lastega perekondade taotlused laste arvu järgi

Lastega perekondade rahuldatud taotlused	1 laps peres	2 last peres	3 last peres	4 last peres	5 ja enam last peres
2274	1443	618	130	50	33
%	63,4%	27,1%	5,7%	2,2%	1,4%

Tabel 13. Rahuldatud taotluste arv, kus perekonnas oli üks vanem

Taotlused kokku	1 lapsega	2 lapsega	3 lapsega
205	158	38	9
%	77,0%	18,5%	4,3%

Täiendavate toetuste maksmine linnaelarvest

Alates 1. jaanuarist 2002 makstakse linnaelarvest täiendavat sotsiaaltoetust (varem kriisiabitoetus) Tartu linna vähekindlustatud või erivajadustega isikutele ja perekondadele hädavajalike kulude osaliseks katmiseks, mida ei ole võimalik kompenseerida teiste riiklike või kohalike toetustega ja piisavate elatusvahenditeta isikutele vältimatu sotsiaalabi osutamiseks.

Lisaks toetatakse linnaelarvest linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna kaudu Tartu linna vähekindlustatud perede laste toitlustamist üldhariduskoolides ja koolieelsetes lasteasutustes.

Tabel 14. Ühekordsed toetused ehk kriisiabi maksmine Tartu linna eelarvest 1999–2001

Toetuse liik	1999		2000		2001	
	rahuldatud taotlusi	summa, kr	rahuldatud taotlusi	summa, kr	rahuldatud taotlusi	summa, kr
Kriisiabitoetus	732	328 500	1855	851 773	1515	761 742,77

Tabel 15. Ühekordsed toetused ehk kriisiabi maksmine Tartu linna eelarvest erakorraliste juhtumite puhul 2001. aastal

Toetuse liik	Taotlusi	Summa kr	Keskmine toetus kr
Kriisiabi toetus	353	146 093	414
Kolimistoetus	10	11 185	1119
Küttetoetus	480	284 844	593
Toetus lastele	43	14 163	329
Liikluskindlustuse toetus	8	4 000	500
Maamaksu toetus	2	350	175
Matusetoetus	23	16 500	717
Toetus mooturite paigaldamiseks	75	42 075	561
Toetus ortopeedilise abivahendi soetamiseks	268	128 559	480
Toetus dokumentide taotlemiseks	83	39 640	478
Pensionäri toetus	2	600	300
Ravimitoetus	89	27 028	304
Remonditoetus	19	13 805	727
Toetus riiete muretsemiseks	18	7 100	394
Transporditoetus	1	100	100
Toetus õnnetusjuhtumi korral	41	25 700	627
Rahuldatud taotlused	1515	761 742	503
Rahuldamata taotlused	440		
Kokku	1955		

Sotsiaaleluruumide taotlemine

Sotsiaalhoolekande seaduse §14 sätestab, et kohalik omavalitsus on kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama, luues vajaduse korral võimaluse sotsiaalkorteri üürimiseks.

Sotsiaaleluruumide üürile andmist Tartus reguleerib “Sotsiaaleluruumide üürileandmise kord”, mis hakkas kehtima 1. jaanuarist 2001. aastal. Nimetatud kord sätestab Tartu linnale kuuluvate sotsiaaleluruumide üürileandmise korra ja sotsiaaleluruumide üürile andmist taotlevate isikute üle arvestuse pidamise korra. Sotsiaaleluruumide üürileandmisega täidabki Tartu linn sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud kohustust.

Eluasemeteenuse vajajana arvele võtmist võivad taotleda Tartu linna elanikud:

- kes ebapiisavate füüsiliste võimete või psüühiliste erivajaduste tõttu ei ole võimelised tagama endale või oma perekonnale eluruumi kasutamise võimalust;
- kes oma materiaalse seisundi tõttu ei suuda tagada endale või oma perekonnale eluruumi kasutamise võimalust.

Ülevaade statistilistest andmetest alates sotsiaaleluruumide üürileandmise korra kehtima hakkamisest kuni 2002. aasta esimese kvartali lõpuni (01.01.2001 – 31.03.2002) iseloomustavad alljärgnevad tabelid.

Tabel 16. Sotsiaaleluruumidega seotud toimingute üldstatistika 01.01.2001–31.03.2002

Esitati taotlusi	828
Võeti arvele või pikendati üürilepingut	492
Ei võetud arvele või ei pikendatud üürilepingut	299
Kustutati arvelt	34
Eraldati kortereid	162

Hetkel arvel ehk neid, kes ootavad sotsiaaleluruumi	167
---	-----

Tabel 17. Sotsiaaleluruumi taotlejana arvel olevate perede arv liikmete arvu järgi

Pereliikmete arv	1	2	3	4	5	6	7	11	kokku
Taotluste arv	100	24	21	12	5	2	2	1	167

Tabel 18. Sotsiaaleluruumi taotlejana arvel olevad lastega pered laste arvu järgi

Laste arv	1	2	3	4	5	8	kokku
Taotluste arv	27	21	8	3	1	1	61

Tabel 19. Sotsiaaleluruumi taotlejana arvel olevad puudega pereliikme(te)ga pered, liikmete arvu järgi

Pereliikmete arv	1	2	3	4	kokku
Taotluste arv	48	8	5	1	62

Tabel 20. Sotsiaaleluruumi arvel olevad taotlejad taotleja staatuse järgi

Staatuse	lastekodust	perevägivald	ratastooliga	tagastatud majast	vanglast	muu*	kokku
Arv	3	3	6	32	19	104	167

* enamasti materiaalsed põhjused

Tabel 21. Sotsiaaleluruumi taotluste arv vastavalt miinimumnõuetes aktsepteeritud tubade arvule

Liikmete arv/tubade arv	0	1	2	3	Kokku
1	58	41	1		100
2	8	12	4		24
3	1	14	6		21
4			12		12
5			5		5
6			1	1	2
7				2	2
11				1	1
kokku	67	67	29	4	167

Varjupaik

Varjupaik asutati 10. veebruaril 1999. aastal Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonna allasutusena. Varjupaiga põhiülesanneteks on isikutele ajutise ööbimispaiga ja turvalisuse tagamine, sotsiaalne rehabiliteerimine ning sotsiaalnõustamine, toidu- ja riideabi andmine.

Algselt oli ööbimiskohti planeeritud kokku 33 (meestele 25 ja naistele 8). Alates käesoleva aasta märtsikuust, mil valmis varjupaiga laiendus, on võimalik varjupaigas ööbida 70-80 inimesel.

Koostöös mittetulundusühinguga Ühendus Abi toimus 2001. aastal viiel päeval nädalas klientide toitlustamine. Pidevalt on võimalik saada riideabi.

Nõudlus varjupaiga järele on kasvanud. 2001. aastal viibis varjupaigas kokku 135 isikut.

Tabel 22. Varjupaigas viibimise kestvus 2001. a

Aeg	Mehi	Naisi
Kuni 1 nädal	49	5
1-4 nädalat	11	6
1-2 kuud	14	2
2-3 kuud	8	1
3-4 kuud		28
4-5 kuud	2	1
5-6 kuud		2
üle 6 kuu	13	1

KOKKU	135
-------	-----

Tabel 23. Varjupaigas viibinud isikute jaotus vanuse järgi 2001. a

Vanus	Mehi	Naisi
18-24		7
25-49	59	7
50-64	46	8
65 ja vanemad	3	5

Varjupaiga esimesel korruse ruumid on kohandatud kinnipidamisasutusest tähtaegselt vabanenute ajutiseks majutamiseks. Kinnipidamisasutusest vabanenutele pakutakse majutamist ja rehabilitatsiooni teenust. Majutada on võimalik 22 klienti. Varjupaigas on võimalik viibida maksimaalselt neli kuud, mille jooksul peaks klient leidma eluaseme ja töökoha.

2001. aastal majutas Varjupaik kokku 47 kinnipidamisasutusest vabanenud isikut ehk keskmiselt kaheksa inimest ööpäevas. Nendest 28 isikule võimaldati rehabilitatsiooni teenust kokku 616 tunni ulatuses.

Tartu Maakohtu Kriminaalhooldusosakonnas oli 01.07.2001 seisuga arvel 864 hooldusalust, neist iseseisvalt toimetulevaid oli 290 isikut (34%), töökohta ei omanud 392 isikut (45%), alkoholiprobleemiga oli 281 isikut (33%) ja narkootikumidega seotud 33 isikut (4%).

Nõustamis- ja kriisiabiteenused

MTÜ Tartu Nõustamis- ja Kriisiabi Keskus on alates 2000. aastast iseseisev mittetulundusühing. Tartu linna elanike teenindamiseks on sõlmitud leping sotsiaalabi osakonnaga, kes tasub toimetulekuraskustes inimeste teenuste eest. Esmane nõustamine ja toetus on tagatud kõigile pöördujatele sõltumata nende elukohast ja sotsiaalsest seisundist.

Tabel 24. Tartu Nõustamis- ja Kriisiabi Keskuse teenused 2001. aastal

Teenus	Klientidearv
Info vahendamine psühholoogilise jm abi võimaluste kohta	1371
Psühholoogiline esmaabi ja esmakonsultatsioonid	756
Psühholoogiline nõustamine lastele, noortele ja täiskasvanutele	1092
Psühholoogiline pere- ja paarinõustamine	352
Kriisiabi (lein, suitsiidikatsed, vägistamine, vägivald jms korral)	148
Usaldustelefon	705
Grupid töötutele toimetuleku ja konkurentsivõime tõstmiseks	32
Psühhodiagnostika	69
Laste ja noorte psühhiaatiline abi	150
Psühhoteraapia lastele ja noortele	232
Grupid probleemsetele lastele ja noortele	10

Kogudused

Annavad abi ja toetust oma koguduse liikmetele ning teistele puudust kannatavatele isikutele.

Erasektor

Erasektori osa sotsiaalhoolekande alases tegevuses on välja kujunenemata. Mõningal määral pakutakse tasulist nõustamisteenust ja koolitust.

Heategevus ja sponsorlus

Heategevus ja sponsorlus toimetulekuraskustes tööealiste sotsiaalhoolekandes praktiliselt puudub.

2.2.3 Eakate hoolekanne

Vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele on omavalitsuse ülesanne kaasa aidata eakate toimetulekule neile harjumuspärasel keskkonnas ja teiste inimestega võrdväärseks eluks, sh luua võimalused odavamaks toitlustamiseks, tagada osutatavate teenuste kohta informatsiooni kättesaadavus ning luua võimalused sotsiaalteenuste kasutamiseks, suhtlemiseks ja huvitegevuseks ning tagada hoolekandeesutustes elavatele vanuritele turvalisus, iseseisvus, nende eraelu austamine ja võimalus osaleda nende elukeskkonda ja tulevikku puudutavate otsuste tegemisel.

Toimetulekuprobleemid on suuremad eakatel, kes elavad üksinda või eakatest koosnevates leibkondades. Tartus oli 2001. aastal üksi elavaid eakaid 5557, kahekesi elavate eakate leibkondi oli 2437, kolmekesi elavaid eakate leibkondi 55 ning neljast eakast koosnevaid leibkondi 5. Kokku oli ainult eakatest koosnevaid leibkondi 8054. Tartu Senioriuuring 2002 andmetel on Tartus üle 85-aastaseid üksi elavaid inimesi rohkem kui 600. Eakaid, kellel ei ole lapsi/lapselapsi, on naiste hulgas 16% ja meeste hulgas 11%.

Eakate tööhõive

Töötavaid inimesi on üle 65-aastaste tartlaste seas 15%, neist 5% töötab täiskoormusega ja 10% osalise koormusega või kergemal tööol. Iga kümnes eakas tartlane (rohkem kui 1200 inimest) käiks tööol, kui leiduks sobiv töökoht. Ligikaudu pooled senioridest (üle 50-aastastest) sooviksid töötada täiskoormusega kuni pensionieani, kuid pooled valiksid "pehme" töö lõpetamise variandi. Tulevikuplaane tehes ei näe seniorid ennast just sageli eraettevõtjana, samuti pole projektitöö eriti populaarne.

Eakat tartlast iseloomustab erakordselt kõrge haridustase – kõrgharidusega inimesi on senioride seas ligikaudu 30% ning keskeriharidusega inimesi ligikaudu 20%.

Eakate osalemine nendele suunatud huvitegevuses

Tartu linna poolt pakutavad tegevused

Tartus tegutses 2001. aastal kaks eakatele suunatud päevakeskust: **Päevakeskus Tähtvere** (Veski 35) ja **Päevakeskus Kalda** (Kalda tee 40), ning kolmas päevakeskus, mis pakkus teenuseid nii eakatele kui puuetega inimestele: **Ropka-Karlova Päevakeskus koos Tartu Puuetega Inimeste Kojaga** (Rahu 8). Kokku töötas nendes keskustes 68 inimest (neist 46 olid sotsiaalhooldajad).

Tabel 25. Tartu päevakeskuste huvitegevused eakatele 2001. aastal

Tegevus	Päevakeskus/osalejate arv			
	Tähtvere	Kalda	Ropka/Karlova pensioniealised	Kokku
Raamatukogu kasutamine	86	61	115	262
Kohvikklubi	37			37
Arvutikursus	47			47
Kodundusring			10	10
Käsitööring	18	22	8	48
Kirjandusring			3	3
Laulu-, muusika- ja tantsuring	45	12	7	64
Ravivõimlemine	30	22	24	76
Loengud ja kohtumised	30	25	131	186
Ekskursioonid, väljasõidud	45	17		62
Näitused	35	50	44	129
Peod	53		32	85
Vestlusring	18			18
Etendused	45	19		64
Kontserdid	42	23		65
Video vaatamine	22			22
Infotund	35			35
Kunstinäitused	pidevalt			
Jumalateenistused		15		15
Internetipunkt			20	20
Kohvik, kohvikklubi	37		95	132

Kokku registreeriti päevakeskuste töös osalejaid 1380, s.o 6% üle 60-aastastest inimestest. Tõenäoliselt osaleb päevakeskustes siiski vähem eakaid, kuna osa neist võtab osa mitmetest erinevatest üritustest.

Lisaks huvitegevusele pakkusid päevakeskused ka sotsiaalteenuseid.

Tabel 26. Päevakeskuste tulud 2001. aastal

	Omaavalitsuse eelarve	Muud tulud	Kokku
Päevakeskus Tähtvere	988 630	668 418	1 657 048
Päevakeskus Kalda	2 465 797	10 565	2 476 362
Tartu Puuetega Inimeste Koda	164 500	3 385	167 885

Eakate eneseabiühenduste poolt pakutavad tegevused

Tartu Linna Pensionäride Organisatsioon Kodukotus (Jakobi 19). Tegutses alates 1990. aastast. Tegevuse eesmärk on luua eakatele võimalused suhtlemiseks, klubiliseks tööks, õppimiseks ja kultuuriasutuste odavamaks külastamiseks. Otsesest sotsiaalabi ei osuta. 1. veebruaril 2002. a seisuga oli 620 liiget. Kodukotuse eelarve on 2002. aastal omaavalitsuse poolt 99 000 krooni.

Tabel 27. Kodukotuse poolt 2001. aastal pakutud tegevused

	Osalejaid
Rahvaülikool	90
Võõrkeelte ringid (soome, saksa, inglise)	80
Tervisevõimlemine	60
Naiskoor Eha	30
Seltskonnalaulu klubi Ehaalgus	50

Käsitööring naistele	20
Meeste klubi	20
Reisid kodu ja välismaal, klubi KOMETA	
Kõhvikklubi õhtud kaks korda kuus	
Tantsuõhtud kaks korda kuus	
Kevad- ja jõuluballid	
Soodushinnaga teatrikülastused (al15 krooni)	
Juriidiline nõustamine üks kord nädalas	
Saated Tartu Raadios kaks korda kuus	

Tiigi Seltsimaja (Tiigi 11) pakub eakatele järgmisi tegevusi:

- Meesansambel eakatele (20 osalejat, linnavalitsuse toetus 1000 krooni),
- MTÜ Naiskoor Ave (60 osalejat, linnavalitsuse toetus 4000 krooni),
- Tantsuklubi Vana Hõbe.

Kõik eakate kollektiivid saavad Tiigi Seltsimajalt tasuta kasutada harjutusruume, juhendajatele makstakse kogutavast liikmemaksust.

MTÜ Rahvatervise ja Loodusravi Ühingu (Anne 44) tegevused on suunatud inimestele alates 50. eluaastast:

- Terviseklubi – loengud, vestlused, protseduurid koduse teenusena.
- Tervisliku liikumise klubi – jalutuskäigud vaatamisväärsuste juurde, võimlemine, matkad, vestlused.
- Meelelahutusklubi – tähtpäevade tähistamine, seltskonnatantsude õpetamine, huumoriõhtud.

Neli spetsialisti teevad vabatahtlikku tööd. Linnaeelarvest on 2002. a ühingu tegevust toetatud 4000 krooniga.

“Tartu Senioriuuring 2002” andmetel ei ole eakate päevakeskuste töös osalemine eriti populaarne – aktiivseid osalejaid (vähemalt kord kuus) on senioride seas vaid 2–4% (ligikaudu 700 inimest). Mõnevõrra sagedamini osalevad seniorid muudes, mitte ainult eakatele suunatud huvigruppide töös – iga kümnes on aktiivne osaleja (üle 65-aastaste seas 8%). Seniortartlaste meelisharrastus on lugemine (nii meestele kui naistele, sõltumata vanusest). Üle poole Tartu senioridest külastab aeg-ajalt raamatukogusid. Sama palju on neid, kes käivad aeg-ajalt kontsertidel ja teatris. Oma vaba aega täidavad seniorid sageli ka praktiliste tegevustega: nokitsemine kodus ja suvilas, aiatöö, käsitöö, samuti külaskäimine. Aktiivseid kirikuskäijaid on vähe (5% senioridest), vahetevahel käib kirikus ligikaudu 30% vanemaelistest.

Tulevikule mõeldes näeb suur osa senioridest ennast oma laste/lastelaste abistajatena. Selle kõrval soovitakse käia teatris ja kontsertidel, reisida nii Eestis kui kaugemal. Ühistegevuses soovitakse sagedamini osaleda klubilises tegevuses (vestlusklubi, terviseklubi, matkaklubi). Potentsiaali on ka senioridest vabatahtliku töö tegijate näol – hinnanguliselt ligikaudu 400 seniori on selleks valmis, kuid ei oska ennast rakendada.

Kõrvalist abi vajavad inimesed

Üle 60-aastaste elanike hulgas oli **puudega inimesi** 2001. aastal 1528 ja 2002. aastal (aasta alguse seisuga) 7317, mis tähendab ligikaudu viiekordset tõusu. Üle 80-aastaste hulgas oli puudega

inimeste arvu tõus kõige suurem. "Tartu Senioriuuring 2002" andmetel oli 2002. aasta mais puue ametlikult vormistatud 17% 50–64-aastastel ja 41%-l üle 65-aastastel tartlastel.

Tabel 28. Puude raskusastmed ja nende dünaamika eakatel aastatel 2001–2002 (% näitab 2002. aasta võrdlust 2001. aastaga)

Vanuserühm/aasta	Keskmine puue		Raske puue		Sügav puue		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
60+								
2001	327		716		485		1528	
2002	1655	506	4261	595	1401	289	7317	479
65+								
2001	240		555		414		1209	
2002	1250	521	3595	648	1271	307	6216	514
80+								
2001	19		97		119		235	
2002	90	474	936	965	607	510	1633	695

Teiste abi igapäevaeluga toimetulekuks vajavad mitu korda kuus või sagedamini 23% üle 50-aastastest inimestest (umbes 7000 inimest), sealjuures paar korda nädalas või sagedamini 17% (umbes 4500 inimest). Igapäevast abi vajavaid või täiesti teiste abist sõltuvaid seniore on Tartus hinnanguliselt 3000 inimest. Kolmel neljandikul neist abivajajatest on vormistatud ka puue. Kõige enam vajatakse abi poeskäimisel, koristamisel, pesupesemisel, vannis- või saunaskäimisel, treppidest ja õues liikumisel, majapidamismasinatega töötamisel ning rahaliste toimingute tegemisel. Siiski on ka baasilistes tegevustes abivajadus üsna suur: ligikaudu 1000 Tartu seniori vajavad abi rohtude võtmisel, 600 igapäevasel pesemisel, sama palju riietumisel, umbes 500 voodist tõusmisel ja tualetis käimisel ning rohkem kui 200 vajavad abi söömisel. Umbes kaks kolmandikku eakatest abivajajatest on abistajate arvates kehalise puudega ja kolmandik nii kehalise kui vaimse puudega (hinnanguliselt on viimaseid ligikaudu 700 inimest). Ainult vaimse puudega eakaid on suhteliselt vähe.

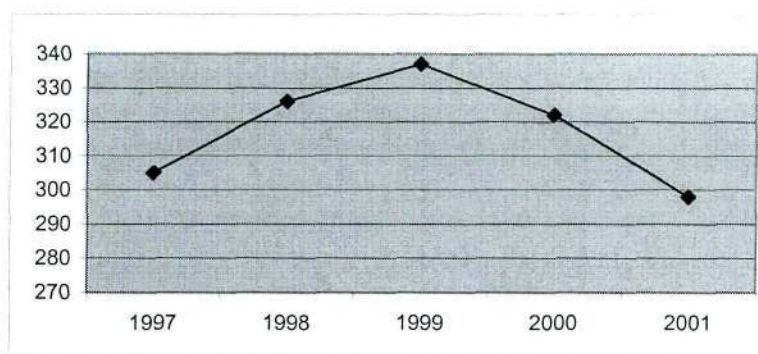
Avahooldus

Järgnevas tabelis on toodud sotsiaalteenused, mida kodus elavatele eakatele pakuvad Tartu päevakeskused.

Tabel 29. Tartu linna päevakeskuste poolt pakutavad sotsiaalteenused

Teenus	Päevakeskus/ teenindatavate isikute arv 2001. a		
	Tähtvere	Kalda	Ropka/Karlova pensioniealised
Toitlustamine päevakeskuses	95/päevas		
Toidu kojuviimine	25/päevas		
Saunateenus	5/päevas		
Duši kasutamine			17
Massaaž		89	
Juuksuriteenus		83	
Pesu pesemine	4/päevas	63	
Koduteenused		281	
Sotsiaalne nõustamine		1250	103
Juriidiline nõustamine			8
Psühholoogiline nõustamine			15

Koduteenust linnavalitsuse vahenditest (kliendile tasuta) pakutakse üksi elavatele eakatele ja puuetega inimestele, ka neile, kelle lapsed/lapselapsed elavad väljaspool Tartu linna (Päevakeskus Kalda). Koduteenuse saamiseks viimasel ajal ooteaega ei ole olnud. Viimastel aastatel on koduteenuse soovijate arv mõnevõrra vähenenud.

Joonis 2. Hooldatavate arv Tartu koduhoolduses 1997–2001

Tasulist koduteenust saab osta firmast Pihel (Küütri 14).

Vaimse Tervise Hooldekeskus (Staadioni 48) pakub avahooldusteenustena eakatele järgmisi teenuseid:

	klientide arv		
	1999	2000	2001
psühhogeriaatiline päevakeskus	7	10	15
psühhogeriaatiline koduhooldus			7

Praegusel ajal on psühhogeriaatrilise koduhoolduse vajajate ootelehel 16 inimest.

Psühhogeriaatrilisi teenuseid on võimalik vajaduse korral kasutada komplekselt - päevahooldus, koduhooldus ja intervallhooldus pansionaadis.

Toetatud elamise teenus (vanuritele kohandatud eluruumid koos hooldus/põetusteenuste kättesaadavusega) Tartus puudub. Eakatele inimestele, kes tervislikel põhjustel või materiaalse toimetulematuse tõttu ei ole võimelised ise vabaturult korterit üürima, on üürile antud sotsiaaleluruumid. Aastal 2001 kasutas sotsiaaleluruumi 43 üle 60-aastast inimest, neist 18 esimest aastat.

“Tartu Senioriuuring 2002” andmetel sooviksid üle poolte senioridest minna siis, kui nad oma eluga enam toime ei tule, elama oma laste/lastelaste juurde, kolmandik sooviksid minna elama eakate majja ja vaid vähesed sooviksid minna hooldekodusse või palgata endale hooldaja.

Institutsionaalne hooldus

Tartus on üks üldtüüpi täiskasvanute hoolekandetasutus (Tartu Hooldekodu) ja üks piiratud kestusega hooldust/rehabilitatsiooniteenust pakkuv asutus dementsetele vanuritele (Vaimse Tervise Hooldekeskus).

Tartu Hooldekodu (Liiva 32) tegutseb alates 1893. aastast. Maja on kahekorruseline, majas puudub lift. Hoolduskohtade arv on momendil 115. Kõik kohad on pidevalt täidetud ja ootelehel on 20-40 inimest. Aastas saab hooldekodusse paigutada 26-40 uut inimest. Hooldusel on nii kehaliste puuetega kui dementseid vanureid. Probleemiks on vajadus võtta hooldusele invaliidistunud nooremaid asotsiaalseid mehi, kelle elustiil ei ole vastuvõetav hooldekodu vanuritele.

Tabel 30. Tartu Hooldekodu klientide seisundi iseloomustus

Probleem	% kõikidest klientidest
Vajab suunamist, enesehooldusega saab hakkama	21,6
Vajab vähest kõrvalabi	18,1
Vajab olulist kõrvalabi	13,8
Lamaja	4,3
Dementne	13,8
Abivahendiga liikuja	14,6
Ratastoolihaige	13,8

Töötajate arv on püsinud viimastel aastatel püsivalt 70,5 ametikoha piires. Tartu linna eelarveline finantseerimine on muutunud järgmiselt:

1999	3 728 600 krooni
2000	4 201 000 krooni
2001	4 623 700 krooni
2002 (planeeritud)	5 114 100 krooni

Tartu Hooldekodu on pakkunud ka tasulist teenust vanuritele, kellel on seadusejärgsed hooldajad - keskmiselt oli tasuliste hoolealuste arv kuus inimest.

Tartu linn on ostnud oma abivajavatele inimestele teenust teistest maakonna hooldekodudest järgnevalt:

1999	350 000 krooni
2000	500 000 krooni
2001	800 000 krooni
2002 (planeeritud)	900 000 krooni

Vaimse Tervise Hooldekeskus (Staadioni 48) pakub eakate dementsete inimeste ööpäevast ajutist (kuni kaks kuud) hooldust ja rehabilitatsiooni psühhogeriaatrilises pansionaadis, kus on kohti 22. Kõik kohad on pidevalt täidetud. Praktikas viibivad ligikaudu pooled hoolealustest pansionaadis pikemalt kui kaks kuud, kuna nad vajavad püsihooldust ja nende kognitiivne seisund ei võimalda seda teha üldhooldekodus. Pansionaadi ootelehel on 7-10 inimest, ooteaeg on 0,5-1 aasta.

Vaimse Tervise Hooldekeskuse tegevuse rahastamine toimub erinevatest allikatest, millest Tartu linna poolt finantseeritav osa moodustas 2001. aastal umbes kolmandiku.

Asutuse tööst moodustab töö eakatega ainult ühe osa, mille kohta eraldi finantsanalüüs puudub. Vaimse Tervise Hooldekeskuse finantseerimine Tartu linna eelarvest on viimastel aastatel jätkuvalt vähenenud, kuna tööealiste erievajadustega inimestele teenuste osutamist on järk-järgult asunud finantseerima riik:

1999	3 587 800 krooni
2000	2 589 800 krooni
2001	2 729 700 krooni
2002	1 765 600 krooni

“Tartu Senioriüuring 2002” andmetel peaks planeerima institutsionaalse hoolduse/põetuse kohti 2%-le Tartu üle 50-aastasest elanikkonnast, kusjuures kolmandik neist peaks olema psühhogeriaatrilise suunitlusega.

Hooldusravi

Tartus on enam kui 1000 vanemaelist inimest, kes vajavad püsivat põetusabi – süstimist, haavandite ravi, klistiiri, kompresse, vererõhu ja veresuhkru mõõtmist jmt.

Koduse hooldusravi teenus käivitus pilootprojektina 2002. aastal, esialgu teenindatakse kaks kodust patsienti päevas. Teenus lülitatakse 2002. aastal ka Haigekassa hinnakirja, kuid probleemiks on see, et pole sõlmitud lepingut selle teenuse osutamiseks.

Kodust hosiipitsiteenust vähihaigetele pakub Eesti Vähiliit.

Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond ja linnaarstiteenistus ning Tartu Maavalitsus doteerivad põetus/hooldusvahendite ostmist kodustele hooldushaigetele.

Statsionaarset hooldusravi osutatakse SA TÜK Spordimeditsiini ja Taastusravi Kliinikus alates 1. oktoobrist 2002. aastal 30 voodikohal. Hooldusravile suunab perearst. Maksimaalne ooteaeg hooldusravile oli 2001. aastal kuni 90 päeva. Lisaks on Tartu haigetel kasutada kümme hooldusravikohta Võnnus ja viis kohta Rõngus. Viimastesse on soovijaid vähem ja ooteajad lühemad.

Mitteformaalsed abistajad

Iga päev tegeleb abivajajate abistamisega umbes 3000 tartlast, kusjuures pooled neist on ametlikult vormistatud hooldajaks. Kõige sagedamini on abistajateks lapsed, üsna suur osa aga ka senioride abikaasad. Professionaalidest abistajaid on 13%-l, tuttavaid, naabreid või sõpru on abistajatena 10%-l abivajajatest.

Hooldamisega seotud muredest on esiplaanil nii enda kui hooldatava rahalised raskused, järgnevad probleemid, mis on seotud puhkuse puudumise ja paljude loobumistega, ka transpordimured, vaimne kurnatus, enda kehv tervis ja abivahendite nappus.

Hooldajad ootavad Tartu linnalt kõige enam rahalist toetust, transpordisoodustusi ja paremat infot hooldusvõimalustest, samuti võimalust õppida hooldusega seonduvat. Oodatakse seda, et oleks võimalik kasutada professionaalse hooldaja/põetaja teenust kodus (hinnanguliselt sooviksid seda üle 2000 hooldaja), kusjuures pooled soovijatest oleksid nõus selle teenuse eest ise tasuma. Vajadus on ka päevahoolduse ja intervallhoolduse järele (kumbagi üle 200 soovija). Hooldajaid, kes võimalusel paigutaksid hooldatava püsivalt hooldusasutusse, on üsna vähe.

Tugiteenuseid üksi elavatele eakatele osutab mittetulundusühing Tartu Linna Puuetega Eksmeedikute Ühing "Halastus" (Hurda 7-2). Ühing tegeleb vanuritele eluvajalike asjaajamisega - arstiabi ja transpordi korraldamine, ravimite muretsemine, ametiasutustega suhtlemine, juriidilise nõustamise organiseerimine, abistamine riiete, abivahendite, kodutoitlustamise, saunaskäimise ja pesupesemise organiseerimisel, abistamine surnuaial käimisel, sünnipäevade ja muude tähtpäevade tähistamine. Ühingul on 105 liiget, neist aktiivset abi pakuvad teistele 14 inimest. Ühingul puuduvad oma ruumid. Ühingu tegevust toetavad Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond, Tartu Puuetega Inimeste Koda ja Eestimaa Puuetega Inimeste Fond.

Kodus elavaid eakaid inimesi abistavad ka kirikukogudused, kuid nende tegevuse kohta täpsemad andmed puuduvad.

Eakaid hooldavatele pereliikmetele on korraldanud koolituskursusi Eesti Gerontoloogia ja Geriaatria Assotsiatsioon (Kooli 34-13). Aastal 2001 osales 24 pereliiget 72-tunnisel kursusel, mille finantseeris Avatud Eesti Fond.

Hoolekandeteenuste/hooldusraviteenuste vajadus Tartu linna eakatele

Tuginedes "Tartu Seenioriuuring 2002" andmetele, rahvusvahelistele standarditele ja Eesti Hooldusravi arengukavale, on Tartus aastal 2015 vajalikud järgmised teenused:

Teenust tarbivate inimeste arv

Koduhooldus	800
Koduõendus	500
Sotsiaaleluruum/toetatud elamine	400
Üldtüüpi päevahooldus	140
Psühhogeriaatiline päevahooldus	70
Üldtüüpi hoolduskodu	250
Psühhogeriaatiline hoolduskodu	130
Õendushoolduskodu	190
(Geriaatriaosakond aktiivravihaiglas	35)

Arvestades, et Tartus on 2015. aastal ligikaudu 4000 eakat, kes vajavad kõrvalist abi mitu korda nädalas või sagedamini, siis oleks neist pooltel vajadus kaetud formaalsete teenustega. Selle kõrval tuleb arendada vabatahtlike abistajate tegevust ning vanurit hooldavate pereliikmete nõustamist/toetamist.

2.2.4 Puuetega inimeste hoolekanne

Vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele peab kohalik omavalitsus puuetega inimestele võrdsete võimaluste tagamiseks, nende aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus ja iseseisvaks toimetulekuks looma võimalused puudest tingitud takistuste vähendamiseks või kõrvaldamiseks ravi, rehabilitatsiooni, õpetuse ja tõlketeenusega, looma koostöös pädevate riigiorganitega võimalused puuetega inimeste konkurentsivõimet tõstvaks kutseõpetuseks, sobitama koostöös pädevate riigiorganitega töökohti ja looma rakenduskeskusi, korraldama invatransporti, tagama puuetega inimestele juurdepääsu üldkasutatavatesse hoonetesse, määrama vajadusel tugisiku või isikliku abistaja ja korraldama eestkostet ning seadma hoolduse.

Kuna puuetega inimeste arvu ega liikide üle Eesti Vabariigis eraldi statistikat ei peeta ja vastava andmebaasi loomine kohalike omavalitsuste tasandil pole kehtivate andmekaitseõuete kohaselt võimalik, siis saab puuetega inimeste ligikaudset arvu teada vaid sotsiaalstatistika andmete alusel.

Tartu Pensioniameti andmetel oli Tartus 31.12.2001 seisuga puudega lapse toetuse saajaid 338 ning puudega 16-aastase ja vanema inimese toetuse saajaid 9974, mis annab puuetega inimeste koguarvuks 10 312 ehk 10,4% Tartu elanikest.

Alates 2000. aasta 1. aprillist määratakse endise invaliidsuspensiooni asemel töövõimetuspension, millele on õigus püsivalt töövõimetuks tunnistatud vähemalt 16-aastaselt isikul, kelle töövõime

kaotus on 40-100%. Töövõimetuspension määratakse kuni isiku vanaduspensioniniikka jõudmiseni. Tartu Pensioniameti andmetel oli Tartus 31.12.2001 seisuga töövõimetuspensionäre 3189 ehk 5,2% tööealisest elanikkonnast (vanuses 16 aastat kuni pensioniiga).

Riigieelarvest rahastatavad puudega isikute sotsiaaltoetused ja teenused (seisuga 01. 01. 2002)

2000. aastal jõustus puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus, mis määrab ära puuetega inimeste sotsiaaltoetuste liigid, nende saamise tingimused ja määramise korra. Toetuste suuruse arvutamisel lähtutakse sotsiaaltoetuste määrast, mis 2002. aastal oli 400 krooni.

- **Puudega lapse toetust** makstakse igakuiselt keskmise puudega lapsele 215% sotsiaaltoetuste määrast (seega 2002. aastal 860 krooni) ning raske ja sügava puudega lapsele 255% sotsiaaltoetuste määrast (2002. aastal 1020 krooni).
- **16-aastase ja vanema puudega inimese toetust** makstakse igakuiselt puudest tingitud lisakulutuste kompenseerimiseks sügava puudega isikule 160% sotsiaaltoetuste määrast, raske puudega isikule 105% sotsiaaltoetuste määrast ja keskmise puudega isikule 50% sotsiaaltoetuste määrast.
- **Hooldajatoetust** makstakse igakuiselt 3-16-aastast keskmise, raske või sügava puudega last kasvatavale ühele mittetöötavale vanemale 75% sotsiaaltoetuste määrast; raske puudega 16 - 18-aastase lapse mittetöötavale vanemale, mittetöötavale võõrasvanemale või mittetöötavale eestkostjale 60% sotsiaaltoetuste määrast; sügava puudega 16-18-aastase lapse ühele mittetöötavale vanemale või mittetöötavale võõrasvanemale või mittetöötavale eestkostjale 100% sotsiaaltoetuste määrast; 18-aastase või vanema raske puudega inimese mittetöötavale perekonnaseaduse alusel määratud hooldajale või eestkostjale 60% sotsiaaltoetuste määrast ja 18-aastase või vanema sügava puudega inimese mittetöötavale perekonnaseaduse alusel määratud hooldajale või eestkostjale 100% sotsiaaltoetuste määrast. Hooldajatoetust ei maksta raske või sügava puudega isikule.
- **Puudega vanema toetust** makstakse igakuiselt 75% sotsiaaltoetuste määrast puudega üksikvanemale või ühele puudega vanemaist, last üksi kasvatavale puudega võõrasvanemale, last üksi kasvatavale puudega eestkostjale, last üksi kasvatavale puudega isikule, kellega on sõlmitud sotsiaalhoolekande seaduse alusel kirjalik perekonnas hooldamise leping.
- **Õppetootust** makstakse igakuiselt mittetöötavale puudega õppurile, kes õpib gümnaasiumi 10.-12. klassis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis (v.a juuli ja august) 25-100% sotsiaaltoetuste määrast vastavalt tegelikele lisakulutustele.
- **Rehabilitatsioonitoetust** makstakse 16-65-aastasele puudega inimesele aktiivseks rehabilitatsiooniks sotsiaalministri poolt määratud rehabilitatsiooniasutuses. Rehabilitatsioonitoetust makstakse tegelike rehabilitatsioonikulude osaliseks hüvitamiseks kuni 200% sotsiaaltoetuste määrast kalendriaasta jooksul.
- **Täienduskoolitustoetust** makstakse töötavale puudega inimesele tööalaseks ja tasemekoolituseks mitte rohkem kui 200% sotsiaaltoetuste määrast kursuse ühe nädala eest ja mitte sagedamini kui üks kord kolme aasta jooksul.

Tabel 31. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste saajate arv Tartus seisuga 31.12.2001

Toetuse liik	arv
Puudega lapse toetus	338
16-aastase ja vanema puudega inimese toetus	9974
Hooldajatoetus	2881
Puudega vanema toetus	147
Transporditoetus	145

Telefoni kasutamise toetus	177
Õppetoetus	8
Rehabilitatsioonitoetus	10

Riigieelarve alusel rahastatakse järgmiseid puudega isikute hoolekandeteenuseid:

- **Igapäeva elu toetamise teenus** kestva psüühikahäirega inimestele – 153 isikut.
- **Toetatud töötamise teenus** – teenuse saajate arv 53.
- **Toetatud eluasemeteenus** kestva psüühikahäirega inimestele – 15 isikut.
- **Tehniliste abivahenditega varustamine** – 2002. a eelarve maht 2,5 miljonit krooni.

Tabel 32. Proteeside, ortopeediliste ja muud abivahendite jaotus 2000/2001. aastal

	Liikumis- abivahendid	Ortoosid ja proteesid	Põetus- ja hooldus- vahendid	Nägemis- abivahendid	Kuulmis- abivahendid
Klientide arv	809/ 794	752/ 558	401/ 777	147/ 130	252/ 268
Riigi osalus	679 917.-/ 574 367.-	975 516.-/ 1237 378.-	122 284.-/ 280 629.-	264 100.-/ 249 893.-	454 183.-/ 433 175.-

Tartu linna eelarvest makstavad teenused

- **Isikliku abistaja teenus** – sügava liikumis- ja nägemispuudega inimeste abistamine liikumisel ja tegevustel, millega ta iseseisvalt toime ei tule. 2002. aastal osutatakse teenust korraga keskmiselt 14-le liikumispuudega ja 10-le nägemispuudega isikule arvestusega keskmiselt 50 tundi kuus sügava liikumispuude ja 15 tundi kuus sügava nägemispuude korral. Linnaeelarves on 2002. aastal teenuse osutamisele kavandatud 200 000 krooni. Teenust osutab Noorteklubi Händikäpp.
- **Viipekeele tõlketeenus** - tasuta olmetõlke teenus, 2002. aastal võimaldatakse ühele kuulmispuudega inimesele keskmiselt 36 tundi tasuta teenust aastas, s.o kolm tundi kuus. Isiku kohta finantseeritakse keskmiselt 3276 krooni. Teenust osutab MTÜ Tartumaa Kurtide Ühing.
- **Invataksõ teenus** – igapäevane puuetega laste tasuta transport koolidesse ja sügava või raske puudega täisealiste isikutele invatranspordi võimaluste tagamine ja doteerimine. Täisealine isik tasub ise sõidu alustustasu 5 krooni ja iga läbitud kilomeetri eest 2 krooni. Kvartalis doteeritakse teenust kuni 300 krooni isiku kohta. 2001. aastal oli teenuse kasutajaid 670.
- **Koduteenus** – abistamine koduste ja kodu ning isikliku eluga seotud vajalike toimingute sooritamisel ja asjaajamisel, s.o toidu, ravimite, esmatarbekaupade ja kütte hankimine, informeerimine ja abistamine asjaajamisel. Seisuga 31.12.2001 oli teenusel 298 klienti, s.h u 200 puude astme omanikku. Koduteenust osutab Päevakeskus Kalda.
- **Sotsiaaleluruum** – eluasemeteenus isikutele, kes ebapiisavate füüsiliste võimete, psüühiliste vajaduste või oma materiaalse seisundi tõttu ei ole võimelised tagama endale või oma perekonnale eluruumi kasutamise võimalust. Otsuseid selle kohta, kas isik vastab arvele võtmise nõuetele ja milliste miinimumnõuetega ta arvele võetakse, teeb elamukomisjon. Reeglina antakse sotsiaaleluruum üürile üheks aastaks.
- **Kohandatud eluruum** – liikumispuudega isikutele on kohandatud üks ja 2002. aastal kohandatakse kaks sotsiaaleluruumi.
- **Päevakeskuse teenus** – päevasel ajal eakatele ja puuetega inimestele sotsiaalteenuseid osutav asutus. Varem tegutsenud Tähtvere ja Kalda päevakeskustele lisaks käivitas 2001. aastal oma tegevuse Ropka-Karlova päevakeskus, mis asub Tartu Puuetega Inimeste Koja kõrvalruumides ja seeläbi soodustab enamate puuetega inimeste kaasamist päevakeskuse poolt korraldatavatesse üritustesse.

- **Psühhogeriaatria päevakeskus** dementsuse sündroomiga, kaasuvate psüühika- ja käitumishäiretega hooldust ja järelevalvet vajavatele eakatele. Teenust pakub Vaimse Tervise Hooldekeskus. 2001. aastal oli kliente 15.
- **Psühhogeriaatria koduhooldus** dementsuse sündroomiga, kaasuvate psüühika- ja käitumishäiretega hooldust vajavatele eakatele. Teenust osutab Vaimse Tervise Hooldekeskus. 2002. aastal osutatakse teenust seitsmele isikule.
- **Psühhogeriaatria pansionaat** dementsuse sündroomiga, kaasuvate psüühika- ja käitumishäiretega hooldust ja järelevalvet vajavatele eakatele. Erandkorras ka muude psüühikahäiretega eakatele ja alla 65 aasta vanustele Alzheimeri tõbe põdevatele isikutele. Teenust pakub Vaimse Tervise Hooldekeskus. Kohti on pansionaadis kokku 22.

Osutatavate teenuste kirjeldused on osaliselt kättesaadavad Tartu Linnavalituse koduleheküljel ja tehniliste abivahendite soodustingimustel varustamise kord Tartu Maavalituse koduleheküljel. Vajadus on sõnastada teenuste standardid, mis oleksid piisavalt konkreetsed, teenuste peamisi parameetreid katvad ja üldarusaadavad. Sarnaste standardite olemasolu võimaldaks teenusepakujatel end sihipäraselt arendada kvaliteetsete ja asjakohaste teenuste suunas. Linnavalitsus kui teenuste ostja saaks samal ajal enda käsutusse instrumendid, millega hinnata oma partnerite tegevust ja anda neile adekvaatset tagasisidet.

Invaabivahendite keskused

Invaabivahendite valmistamise, müümise ja laenutamisega tegelevad Tartu linnas järgmised ettevõtted:

- **OÜ Ooptek** (Gildi 8) - nägemisabivahendite rent ja müük soodustingimustel;
- **SA TÜK Kõrvakliiniku kuulmise ja kõnestamise osakond** (Puusepa 1a) - kuulmistehniliste abivahendite müük ja valmistamine;
- **SA TÜK Silmakliinik** (Kuperjanovi 1) – silmaproteesid;
- **Tervisekaupade kauplus "Salutaris"** (Kalevi 4) - rinnaproteeside, tugikaitsete, ortooside ja muude abivahendite ning tervisetoodete müük;
- **OÜ ITAK** (Ringtee 1) - liikumispuude kompenseerimiseks ja koduseks põetuseks mõeldud abivahendite müük ning laenus;
- **MTÜ Lõuna-Eesti Invakeskus** (Mõisavahe 21a) - liikumispuude kompenseerimiseks ning koduseks põetuseks mõeldud abivahendite müük ja laenus;
- **MTÜ Inkotuba** (Puusepa 2) - mähkmed ja inkontinentsialane nõustamine;
- **OÜ Ortopeediakeskus** (Filosoofi 1) - individuaalsete protees-ortopeediliste abivahendite valmistamine;
- **MTÜ Elva Haigla Ortopeediakeskus** (Vaksali 17) - invaabivahendite valmistamine ja müük;
- **AS Gadox Ortopeedia Teenistus** (Riia 132) - individuaalsete protees-ortopeediliste abivahendite valmistamine (käe ja jala proteesid, ortoosid, tallatoed), konsultatsioonid;
- **OÜ Medicatus** (Aardla 23e) - ortopeedilised abivahendid: veenisukad ja ortoosid;
- **AS Semetron** (Lembitu 24) - inhalaatorite, ortopeediliste abivahendite ja rehabilitatsioonivahendite müük;
- **AS Händikäpp Imidž** (Staadioni 50) inva-tehniliste abivahendite tootmine: koridori-, tualeti- ja vannitoakäetoed, wc toolid, olmeabivahendid.

Haridusvõimalused puuetega inimestele Tartu linnas

Tartu linna tegevust hariduse valdkonnas korraldatakse Tartu Linnavolikogu poolt kehtestatud Hariduse arengukava 1999-2005 järgi, mille üheks osaks on hariduslike erivajadustega laste õpetamise arengukava.

ALUSHARIDUS

Koolieelsetes lasteasutustes oli erivajadustega lastele Tartu linnas 2000/2001. aastal kokku 35 eri- ja sobitusrühma, sh kaheksa vene õppekeelega rühma. Nendest üks erisõimerühm ja 22 eriaiarühma (11 logopeedilist, neli meelega puuetega, neli kehapuuetega ja kaks liitpuuetega laste rühma ja kaks arendusrühma). Lisaks neile tegutses 12 sobitusrühma (sh 10 logopeedilist sobitusrühma).

Tabel 33. Tartu linna erilasteaedades või erirühmades käivate laste arv seisuga 30.12.2001

Lasteasutus	Aadress	Erirühmad	Laste arv
Kesklinna Lastekeskus	Akadeemia 2	Kõnepuuetega lapsed integreeritud tavarühma	23
Tartu Lastepäevakodu Kelluke	Kaunase pst 69	Venekeelsed logopeedilised erirühmad	56
Tartu Lastepäevakodu Annike	Anne 9	Venekeelsed logopeedilised erirühmad	27
Tartu Lasteaed Ristikhein	Ropka tee25	Logopeedilised erirühmad	28
Tartu Lasteaed Piilupesa	Ropka 34	Venekeelne logopeediline erirühm	15
Tartu lasteaed Pääsupesa	Sõpruse pst 12	Erirühmad keha- ja liitpuuetega lastele	53
Tartu lastepäevakodu Poku	Anne 69	Tasandusrühmad liitpuuetega lastele	33
Tartu Maarjamõisa Lastepäevakodu	Puusepa 19	Erirühmad nägemispuuetega lastele	30
Tartu Lasteaed Nukitsamees	Taara pst 8	Kuulmis- ja kõnepuue, vaimupuue, liitpuue	30
Tartu Lasteaed Ploomike	Ploomi 1	Liitühmad, sobitusrühm	1
KOKKU			296

PÕHI- JA KESKHARIDUS

Tartu Linnavalitsuse haridusosakonna andmetel käis 2001/2002. õppeaastal Tartu linna erikoolides ja -klassides kokku 685 õpilast, neist 91 õpilast ehk 13,3% on pärit teistest omavalitsustest. Kahes Tartus paiknevas riigikoolis käis 415 õpilast, neist 270 ehk 65% teistest omavalitsustest.

Tabel 34. Erivajadustega õpilaste arv Tartu üldhariduskoolides 2001/2002. õppeaastal

MUNITSIPAALKOOLID	KOOLI ERIPÄRA	Tartu õpilased	Väljastpoolt Tartut
Tartu Annemõisa Kool	Tasandusklassid spetsiifiliste õpivilumushäiretega lastele	183	19
Tartu Herbert Masingu Kool	Somaatiliste krooniliste haigustega lastele	164	14
Tartu Kroonuaia Kool	Toimetuleku- ja abiklassid kerge	167	43

	ning mõõduka vaimupuudega lastele		
Tartu Maarja Kool	Mõõduka ja sügava vaimse ning liitpuudega lastele	35	10
Tartu Puiestee Kool * (vene õppekeelega)	Tasandus-, toimetuleku- ja abiklassid spetsiifiliste õpivilumushäirete ning kerge ja mõõduka vaimupuudega lastele	57	5
<i>Munitsipaalkoolides kokku:</i>		606	91
RIIGIKOOLID			
Tartu Emajõe Kool	Nägemispuudega lastele	30	70
Tartu Hiie Kool	Kuulmis- ja kõnepuudega lastele	115	200
<i>Riigikoolides kokku:</i>		145	270
ÜLDHARIDUSKOOLID KOKKU		751	361

* Alates 31.08.2002 on kool likvideeritud, koolis õppinud õpiraskustega õpilased paigutati Tartu Slaavi Gümnaasiumisse ja vaimupuudega õpilased Tartu Kroonuaia Kooli.

KUTSE- JA KÕRGHARIDUS

Kutseharidust erivajadustega isikutele võimaldavad Tartu Kroonuaia Kool, kus peale 9. klassi lõpetamist on võimalik jätkata 10. kutseklassis (alates 2002. a sügisest tegutseb kool endise Raadi Gümnaasiumi hoones, Puiestee 62), Tartu Emajõe Kool (X–XIII klass) ja kuni 2002/2003. õppeaasta alguseni Tartu Ehitus- ja Kergetööstuskool (2000/2001. õppeaastal õppis õmblejaks 12 õpilast ja 2001/2002. õppeaastal 15 õpilast). Alates 2002. aasta sügisest tegutseb Tartu kolme kutsekooli ja Tartu Õppekeskuse baasil moodustatud Tartu Kutsehariduskeskus, kus 2002. a sügisel võetakse erivajadustega õpilasi (peamiselt intellektipuudega) tisleri ja õmbleja erialale – kummalegi 15 õpilast. 2003. a sügisel lisanduvad puhastusteenindaja ja jalatsipealsete valmistaja erialad (a´ 15 õpilast) ning arvutitehnika eriala 15-le liikumispuudega õpilasele.

Probleemideks on kokkuleppe saavutamine tööandjatega töökoha saamise osas ja puudespetsiifilise väljaõppe saanud kaadri nappus.

Kõrghariduse omandamisel puuetega inimestele erisoodustusi ei ole – vastuvõtt kooli, õpetamine ning hindamine toimuvad kõikidel üliõpilastel ühistel alustel.

Puuetega inimeste tööhõive

Eestis puudub tööandjat mõjutav puuetega inimeste töölevõtmise kohustuslik kvoodisüsteem, mis kehtib paljudes Euroopa riikides. Tööturuteenistuse seaduse kohaselt võib väikese konkurentsivõimega isik taotleda tööturukoolitust kuni 6 kuud, samuti on võimalik saada ettevõtluse alustamiseks tööturutoetust 10 000 krooni. Tööandjal on võimalus puudega inimese, kui väiksema konkurentsivõimega töötaja, töölevõtmisel tööhõiveametist taotleda toetust 6 kuu jooksul miinimumpalga ulatuses ja veel 6 kuu jooksul 0,5 miinimumpalga ulatuses. Sotsiaalmaksuseaduse alusel maksab riik sotsiaalmaksu sotsiaalministri poolt kinnitatud nimekirja kantud äriühingus, mittetulundusühingus või sihtasutuses töötava invaliidi eest eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt. Nimetatud soodustused ei stimuleeri tööandjaid puuetega inimesi tööle võtma.

Tartus on suurimaks puuetega inimestele tööd pakkuvaks ettevõtteks OÜ Epitar, kus alates 1977. aastast leiavad tööd nägemispuudega inimesed. 2000. aasta lõpus pakkus Epitar tööd 136

inimesele. Algselt pimedate õppekeskuse funktsioone täitev ja nägemispuudelistele tööd andev ettevõtte töötab praegu äriettevõttena ja projektide najal ning aasta-aastalt on nägemisvaegurite töötamisvõimalused vähenenud.

Toetatud töötamise võimalust pakub alates 1997. aastast MTÜ Iseseisev Elu, kus praegu saab tööd u 60 psüühiliste erivajadustega inimest.

Kättesaadavus

Kättesaadavuse all mõistetakse nii füüsilise keskkonna (teed, tänavad, ühistransport, ühiskondlikud hooned) kättesaadavust kui ka informatsiooni ja side kättesaadavaks muutmist puuetega inimestele. Ülevaate sellest, mis konkreetselt erinevate puuetega inimestele Tartu tänavatel, ühiskondlikes hoonetes ja ühistranspordivahendite kasutamisel raskusi valmistab, saab 2001. aastal kuulmi-, nägemis- ja liikumispuudeliste tartlaste hulgas läbiviidud küsitluse aruandest: "Tartu linna 16-55-aastaste erivajadustega elanike toimetulek ja probleemid". Teede-tänavate rekonstrueerimisel ja hoonete projekteerimisel ning rekonstrueerimisel on edaspidi vajalik tihedam koostöö puuetega inimeste organisatsioonidega.

Nii juba nimetatud küsitlus kui samal aastal läbi viidud puudelistega perede küsitlus: "Tartu linna erivajadustega laste toimetulek, informeeritus ja probleemid" tõstas ka infopuuduse probleemi. Puudelistega peredest 84% soovis saada rohkem infot sotsiaalteenuste ja -toetuste kohta ning rehabilitatsiooni ja taastusravi võimaluste kohta. Täiskasvanud puuetega inimeste küsitlusel selgus, et kõige suuremas infopuuduses on kuulmispuudega inimesed. Oluliseks peeti ka seda, et info puuetega inimesi puudutava seadusandluse, teenuste ja soodustuste kohta oleks esitatud lihtsalt ja arusaadavalt.

Puuetega inimeste ühistegevus

Puuetega inimeste ühistegevust Tartus koordineerib MTÜ Tartu Puuetega Inimeste Koda, mis loodi 1994. aastal. Kotta on vabatahtlikkuse alusel koondunud 22 liikmesorganisatsiooni, liikmete koguarvuga 3000. Kojas töötab linnaraamatukogu filiaal, tegutseb nõustamistelefon, puuetega inimestel on võimalik osaleda laste ja täiskasvanute lauluansamblites ning käsitööringis. Kojas ehituseksperit on kaasatud linna ehituste projekteerimisse. Kojas transpordikomisjon otsustab linnaeelarvest puuetega inimestele invatranspordiks eraldatud toetuste maksmise üle.

Tartu Puuetega Inimeste Kojas ülesanded on:

- osaleda sotsiaalpoliitika väljatöötamises, puuetega inimesi puudutavate seaduste ja muude õigusaktide celnõude, arengukavade väljatöötamise algatamises ja elluviimises;
- toetada puuetega inimeste ühiskondlikku ja tööalast aktiivsust;
- aidata kaasa ravi, rehabilitatsiooni, üld- ja kutsehariduse, ümberõppe, tööhõive ning iseseisva toimetulekuga seotud küsimuste teadvustamisele ja lahendamisele;
- osutada erinevaid sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuseid;
- kujundada positiivset avalikku arvamust puuetega inimestega seotud küsimustes;
- teha koostööd puuetega inimeste ühendustega kodu- ja välismaal, vahendada selle kaudu saadavat infot ja kogemusi, osaleda erinevates koostööprojektides;
- osutada teenuseid kohalikele omavalitsustele ja puuetega inimestele;
- esindada vajadusel oma liikmete huve.

Tartu Puuetega Inimeste Koja liikmesorganisatsioonid on:

1. Tartumaa Afaasiaühing
2. Tartu SM Ühing
3. Tartumaa Liikumispuuetega Inimeste Ühing
4. Tartumaa Kurtide Ühing
5. Lõuna-Eesti Vähiühing
6. Tartu Nägemisvaegurite Arenduskeskus
7. Tartumaa Vaimupuuetega Isikute Tugiliit
8. Tartu Kopsuhaigete Selts
9. Vaegkuuljate Ühingu Tartu Organisatsioon
10. Tartu Linna Puuetega Eksmeedikute Ühing Halastus
11. Tartu Astmaselts
12. Lõuna-Eesti Pimedate Ühing
13. Tartumaa Puuetega Laste, Noorte ja Nende Vanemate Ühendus
14. Tartu Vaegurite Ühing
15. Tartu Epilepsiaühendus
16. Tartu Neeruhaigete Selts
17. Tartu Diabeetikute Selts
18. CP Mittetulundusühing
19. Reumahaigete Laste ja Noorte Ühing
20. Tartumaa Kutsehaigete Ühing
21. Tartu Parkinsoni Haiguse Selts
22. Tartu Autismiühing

Kotta mittekuuluvad puuetega inimeste organisatsioonid Tartus on:

1. Noorteklubi Händikäpp
2. MTÜ Iseseisev Elu
3. Tartu Liikumispuuetega Inimeste Ühing
4. Eesti Kuulmispuuetega Laste Vanemate Liit
5. Lõuna-Eesti Invakeskus
6. Eesti Fenüülketonuuria Ühing
7. Eesti Hemofüüliaühing

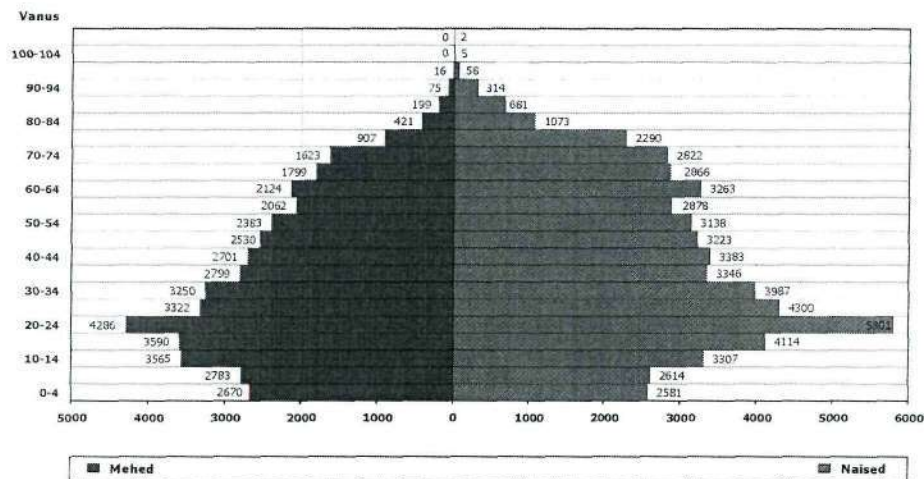
Noorteklubi Händikäpp pakub linnas isikliku abistaja teenust. MTÜ Iseseisev Elu pakub psüühiliste erivajadustega inimestele alates 1997. aastast toetatud töötamise teenust, alates 2001. aastast toetatud elamise teenust ja alates 2002. aastast igapäevaelu toetamise teenust.

3 TARTU LINNA RAHVASTIKUARENGU TRENDID JA PROGNOOS

3.1 Tartu linna rahvastik

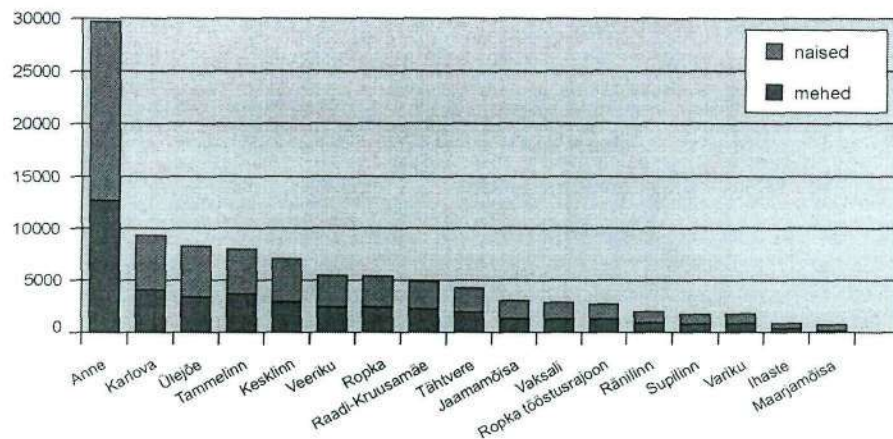
Tartu linna territooriumil elas 2001. aasta lõpu seisuga 99 151 inimest², kellest 43 105 (43,5%) olid mehed ja 56 046 (56,5%) olid naised. Tartu linna elanikkonna vanuselise struktuuri ja paiknemist linnaosade lõikes iseloomustavad alljärgnevad joonised.

Tartu rahvastikupüramiid

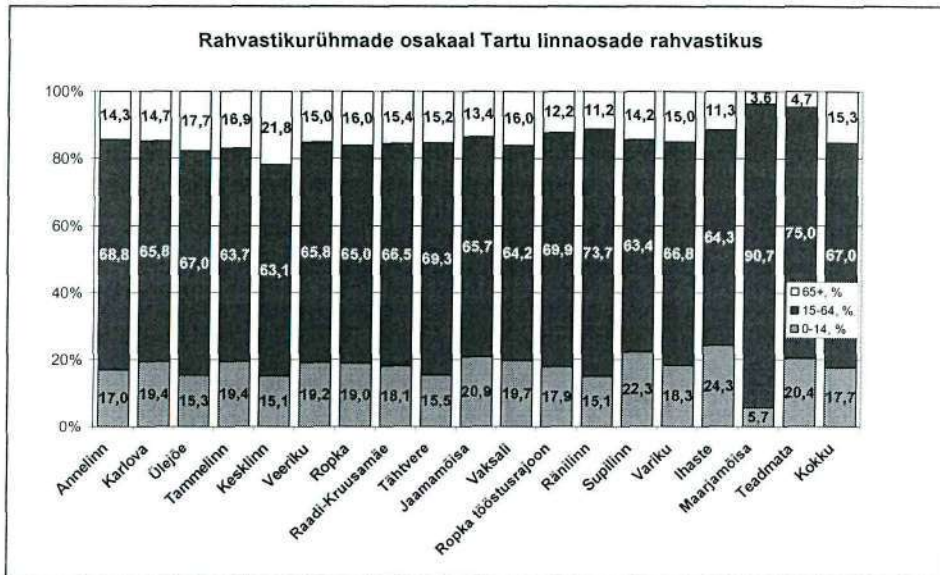
Tartu linnaosade elanikkond

(Allikas: Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakonna elanike registriteenistus)

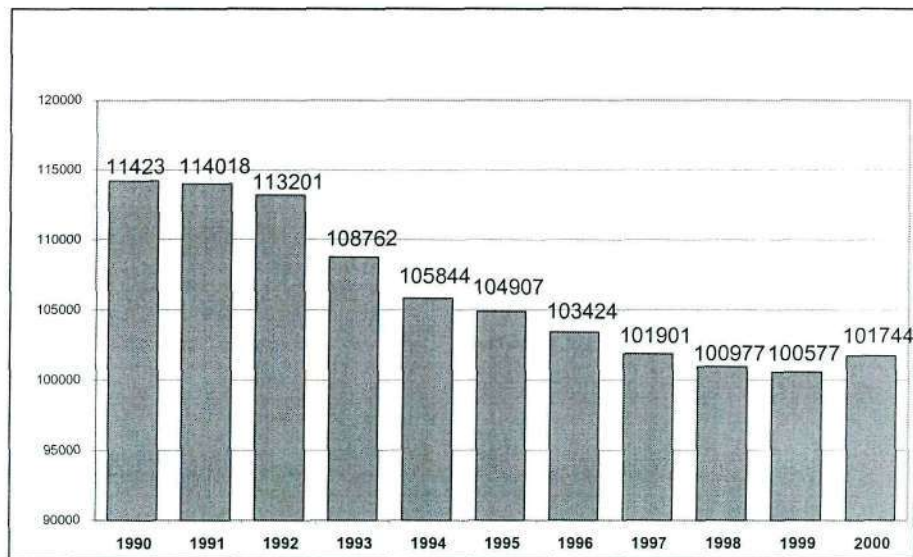
² Tartu LV ettevõtlusosakonna elanike registriteenistuse andmetel

Rahvastikurühmade osakaalu Tartu linnaosade lõikes iseloomustab alljärgnev skeem.

Joonis 5. Rahvastikurühmade osakaal Tartu linnaosades 31.01.2001

Tartu linna rahvaarv on viimase kümne aasta jooksul pidevalt vähenenud, võrreldes 1990. aastaga on rahvaarv kahanenud u 10% võrra. Rahvaarvu muutust viimasel kümnendil iseloomustab joonis 6.

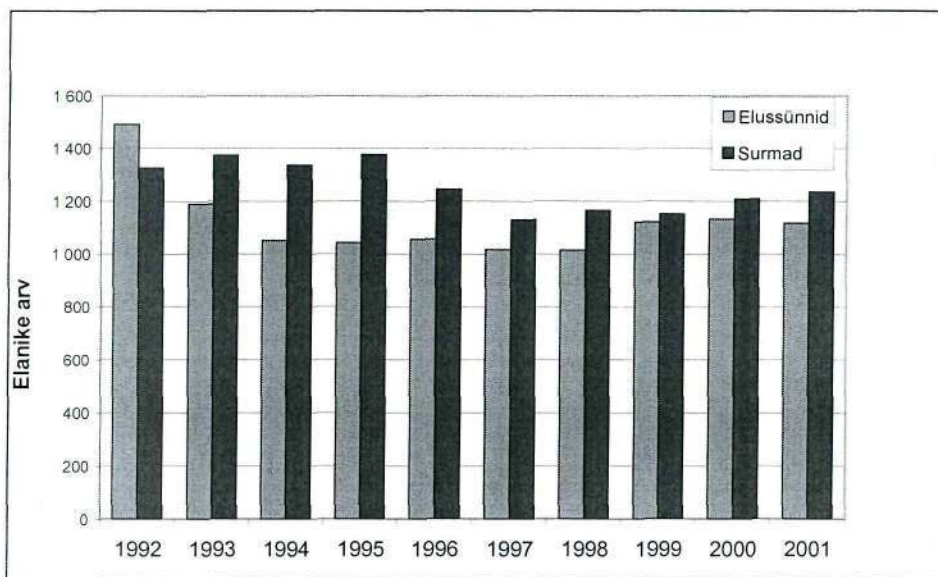

Joonis 6. Tartu linna rahvaarv aastatel 1990–2000

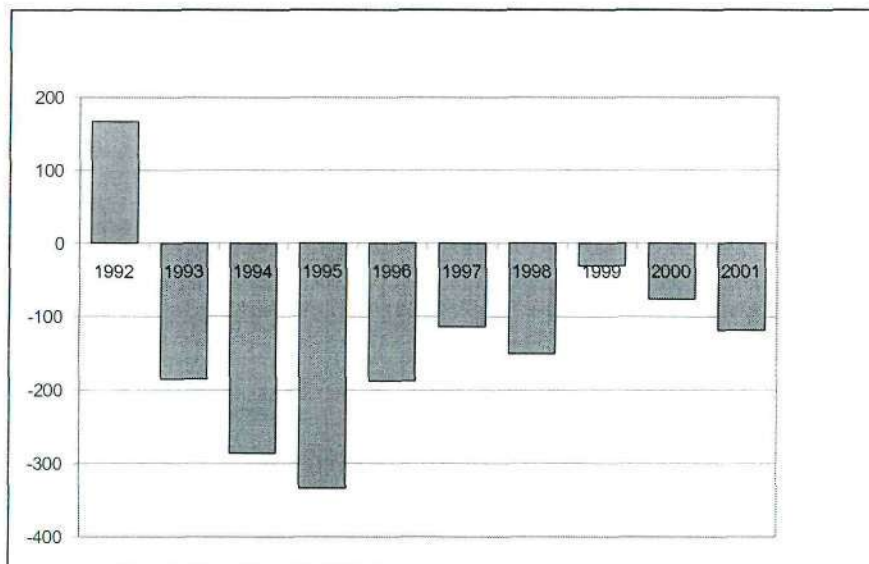
Allikas: Statistikaamet

Loomulik iive

Tartu linnas sündis 2001. aasta jooksul 1117 last, kellest 586 olid poisid ja 531 tüdrukud. Linnas suri 2001. aasta jooksul 1236 inimest, seega linna loomulik iive oli 2001. aasta jooksul negatiivne 199 inimese võrra. Tartu linna elussündide ja surmade arvu muutusi aastatel 1992-2001 ning loomuliku iive muutusi samal ajaperioodil iseloomustavad alljärgnevad joonised.

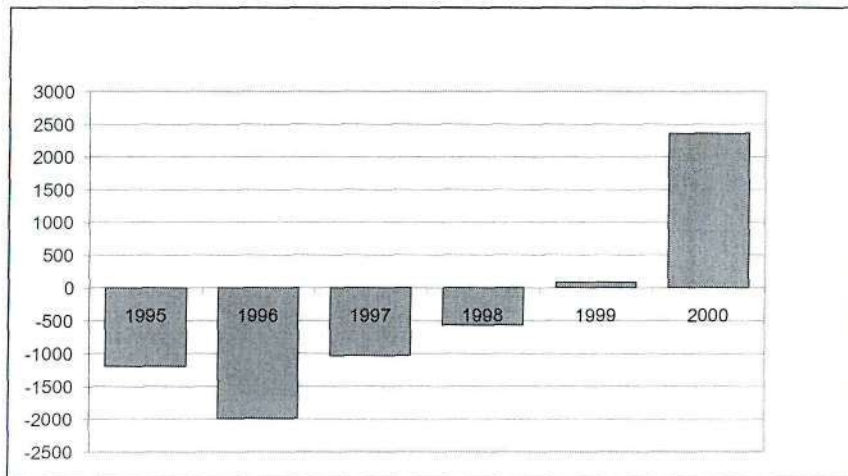
Joonis 7. Elussünnide ja surmade arvu dünaamika Tartu linnas 1992–2001

Joonis 8. Tartu linna rahvastiku loomulik iive aastatel 1992–2001

Ränne

Viimase kolme aasta jooksul on Tartu linna rändesaldo olnud positiivne. Juurdetulijate näol on peamiselt tegemist maakonnast ja teistest Eesti osadest linna saabuva elanikkonnaga. Rändesaldo muutust perioodil 1995–2000 iseloomustab alljärgnev joonis (Tartu Linnavalitsuse elanike registriteenistuse andmetel).

Joonis 9. Tartu linna rahvastiku rändesaldo

3.2 Rahvastikuprognosis

Tartu linna rahvastiku perspektiivsete muutuste kirjeldamisel on aluseks võetud Tartu linna rahvastiku prognoos aastani 2010, mis koostati 1995. aastal. Käesolevas töös on rahvastikuprognosisi kirjeldamisel võetud aluseks keskmine ehk tõenäoline prognoosivariant, mille kohaselt aastani 2010 jätkub linna rahvaarvu kahanemine, seda u 1-2% võrra. Olulisemad muutused, mis mõjutavad ka sotsiaalhoolekandesüsteemi arengut, toimuvad rahvastiku vanusrühmade osakaalu muutumisega. Tabelis 35 ja joonisel 10 on esitatud elanike vanusrühmade osakaalu muutused keskmise (tõenäolisema) prognoosivariandi järgi, mille kohaselt summaarne sündimuskordaja on 1,5 ja keskmine oodatav eluiga meestel 67 aastat ning naistel 77 aastat.

Tabel 35. Tartu linna elanike vanusrühmade arvuline ja proportsionaalne dünaamika aastatel 1995-2020 (rahvastikuprognosisi alusel)

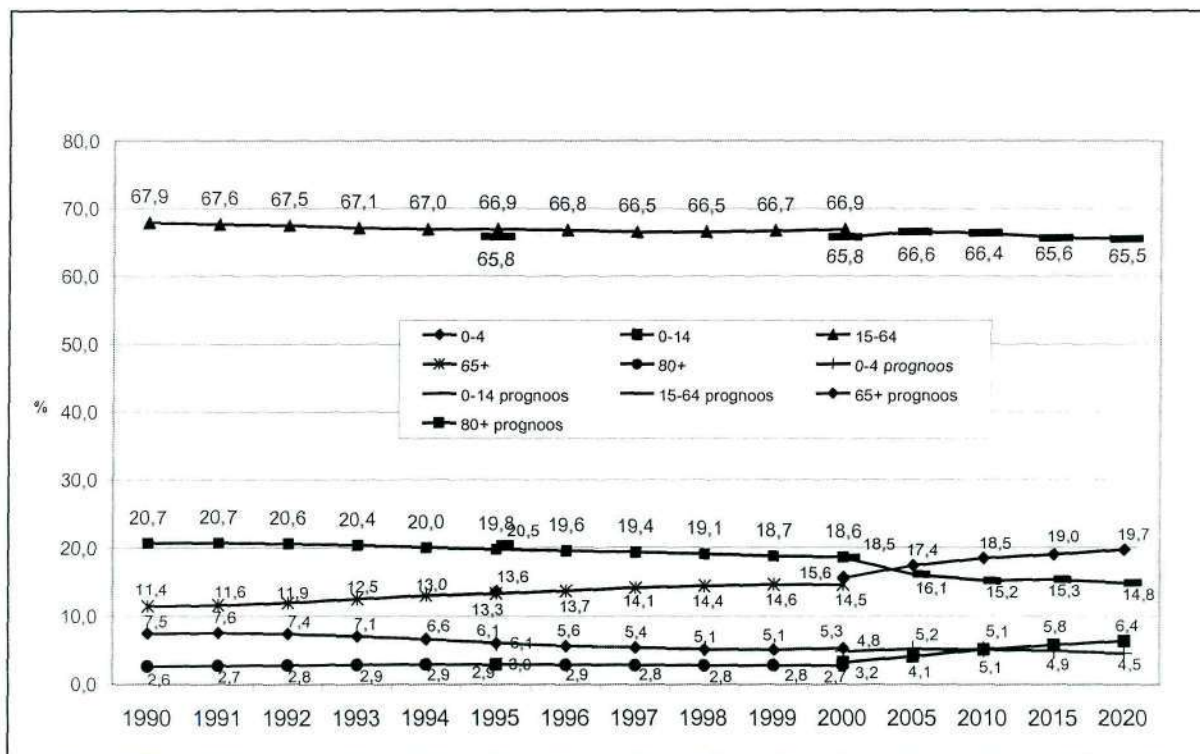
Earühm		1995	2000	2005	2010	2015	2020
0-4	n	6239	4966	5307	5187	4945	4420
	%	6,1	4,8	5,2	5,1	4,9	4,5
0-14	n	21 013	19 015	16 456	15 411	15 389	14 504
	%	20,5	18,5	16,1	15,2	15,3	14,8
15-64	n	67 421	67 471	68 193	67 499	65 811	64 236
	%	65,8	65,8	66,6	66,4	65,6	65,5
60+	n	19 655	22 110	23 545	24 200	24 675	25 320

	%	19,2	21,6	23,0	23,8	24,6	25,8
65+	n	13 960	16 045	17 800	18 780	19 050	19 310
	%	13,6	15,6	17,4	18,5	19,0	19,7
80+	n	3 030	3 305	4 165	5 200	5 775	6 225
	%	3,0	3,2	4,1	5,1	5,8	6,4
Tartu elanikud kokku	n	102 395	102 535	102 455	101 695	100 255	98 045

Jätkuvalt väheneb eelkooliealiste laste ja noorte osakaal rahvastikus, praeguselt 18,5 protsendilt kuni 14,8 protsendini aastaks 2020.

Vanusrühma 15-64 osakaal püsib aastani 2020 oluliste muutusteta, vähenedes siiski u 2% võrra.

Eakate inimeste osakaal Tartu linna elanike hulgas suureneb prognooside kohaselt vähemalt aastani 2020. Eakate inimestena käsitletakse üldjuhul inimesi, kes on 65-aastased või vanemad. Varasemas statistikas lähtuti eakate rühma kirjeldamisel sageli pensioniea piirist, mis tänases Eestis on muutuv suurus. Aastaks 2020 on pensioniiga Eestis 63 aastat nii meestel kui naistel, kuid ootepensionile on võimalik jääda juba varem. Käesolevas ülevaates esitame andmed kolme eakate rühma kohta: 60-aastased ja vanemad, 65-aastased ja vanemad ning 80-aastased ja vanemad. Pensioniealiste inimeste arv jääb tõenäoliselt esimese earühma piiri lähedusse (koos ootepensionil olevate inimestega). Kõige vanem earühm kirjeldab aga inimesi, kelle hulgas kõrvalise abi vajadus igapäevaelus on kõige suurem. Tabelist 35 on näha, et kõige suurem juurdekasv on kõige vanemas earühmas.

Joonis 10. Vanusrühmade osakaalu muutus Tartu linna rahvastikus aastatel 1990–2000 ja prognoos aastani 2020

Tartu linna elanike soolises jaotuses on meeste ja naiste arvuline suhe prognooside kohaselt püsivalt 0,82 piires, s.o naised on ligikaudu 10 000 võrra rohkem. Eakate hulgas näiteks muutub sooline struktuur oluliselt naiste kasuks (tabel 36).

Tabel 36. Tartu linna eakate elanike sooline/vanuseline struktuur aastatel 1995–2020

Ea/soo-rühm	1995	2000	2005	2010	2015	2020
60+						
Mehed	6 870	7 760	8 290	8 500	8 720	8 920
Naised	12 800	14 220	14 725	15 690	15 950	16 400
Mehed/naised	0,54	0,55	0,56	0,54	0,55	0,54
65+						
Mehed	4 460	5 260	5 910	6 225	6 285	6 410
Naised	9 510	10 780	11 380	12 555	12 765	12 890
Mehed/naised	0,47	0,49	0,52	0,50	0,49	0,50
80+						
Mehed	730	760	900	1 185	1 370	1 500
Naised	2 300	2 545	3 260	4 015	4 400	4 730
Mehed/naised	0,32	0,30	0,28	0,30	0,38	0,32

Vastavalt rahvastikuprognoosile väheneb Tartu linnaosade elanikkond aastaks 2010 keskmisest suuremal määral Kesklinna (93% 1995. a tasemest), Vaksali (95%), Tähtvere (94%), Supilinna (95%), Ülejõe (94%), Tammelinna (96%) ja Kruusamäe-Raadi (96%) linnaosas. Elanike arv säilib stabiilsena Karlova (97%), Ropka (97%), Variku (97%) ja Veeriku (101%) linnaosas. Elanike arv kasvab eeldatavasti Jaamamõisa (104%), Annelinna (102%), Ropka tööstusrajooni (103%) ja Räni (105%) linnaosas.

Koolieelikute (0-6) arvu dünaamika on enamikus linnaosades sarnane, st vähenev. Jaamamõisa, Annelinna ja Ränilinna linnaosades toimub vastavalt prognoosile koolieelikute arvu väike tõus.

Kooliealiste (7-16) arv väheneb aastaks 2010 kõigis linnaosades, välja arvatud Variku ja Ränilinna linnaosa.

Tööealiste arv väheneb või on stabiilne enamikus linnaosades, välja arvatud Jaamamõisa, Anne, Karlova ja Veeriku linnaosa, kus tööealiste arv suureneb. Kõige suurem tööealiste arvu vähenemine toimub Ülejõel.

Eakate inimeste arv suureneb aastaks 2005 võrreldes aastaga 2000 oluliselt (rohkem kui 50 inimese võrra) Ülejõel, Raadi-Kruusamäe piirkonnas, Jaamamõisas, Annelinnas koos Ihastega, Ropkas, Ropka tööstusrajoonis, Räni ja Veeriku linnaosas. Aastatel 2005-2010 jätkub eaka elanikkonna arvukuse tõus vaid Annelinnas-Ihastes, Ropkas ja Räni linnaosas. Teistes linnaosades eakate inimeste juurdekasv peatub ja Kesklinnas eaka rahvastiku arvukus väheneb. Kõige enam eakaid inimesi elab jätkuvalt järgmistes piirkondades: Anne-Ihaste, Kesklinn, Ülejõe, Karlova, Tamme-Maarjamõisa ja Ropka.

4. TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE OLUKORRA SWOT-ANALÜÜS

TUGEVAD KÜLJED

- Kvalifitseeritud spetsialistide olemasolu
- Mitmekesised sotsiaaltoetused ja teenused
- Tugev kolmas sektor
- Innustunud koostöövalmis tegijad
- Täiendavad linnapoolsed toetused ja teenused
- Toimiv sotsiaalregister

NÕRGAD KÜLJED

- Puuduvad sotsiaalhoolekande teenuste ühtsed standardid
- Puudub adekvaatne ülevaade teenuste tegelikust vajadusest
- Andmebaasid ja nende kasutamine on puudulik
- Praegune abisüsteem ei toeta inimese püsivalt toimetulijaks saamist
- Asutuste ja institutsioonide vaheline infovahetus ning tegevuse vastastikune koordineerimine on puudulik
- Domineerib probleemikeskne lähenemine sotsiaalhoolekandes
- Hoolekandesektori alafinantseeritus tervikuna
- Mitteformaalsete abistajate (pereliige, vabatahtlik) vähene toetamine
- Sõltuvusprobleemide lahendamiseks puudub ravi- ja rehabilitatsioonivõrgustik
- Teabelevi puudulik
- Põhihariduseta noorte kutsehariduse omandamise võimalus puudub
- Institutsionaalne hooldus ei ole piisav
- Hoolekandetöötajate palk ja maine on madal
- Tervist ja iseseisvat toimetulekut toetavate tasuliste teenuste (spordirajatised, ujulad jms) kasutamine hoolekande sihtrühmadele väheselt doteeritud
- Erasektori vähene huvi ja osalus

VÕIMALUSED

- Preventiivsete programmide laienemine
- Arenev kolmas sektor
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia areng
- Sotsiaalse diskussiooni areng Eesti ühiskonnas
- Tartlaste kõrge haritus
- Ühiskonna üldine areng
- Tööhõive arengukava realiseerumine
- Koostöö ülikoolidega
- Hooldusravi kontseptsiooni olemasolu ja arengukava realiseerumine
- Inimeste üldise teadlikkuse ja tolerantsi kasv
- Rahvusvahelise koostöö areng
- Euroopa Liidu poolne kontroll, tingimuste seadmine ja võimaluste pakkumine
- Rahvusvahelised fondid, abi- ja koostööprogrammid
- Sponsorluse areng
- Ärisektori huvi kasv hoolekandesektori vastu
- Avalik meedia

OHUD

- Ühiskonna süvenev kihistumine ja sotsiaalsete pingete kasv, marginaliseerumise süvenemine
- Sotsiaalpoliitika vähene areng ja tulemuslikkus
- Sotsiaalhoolekande otsuste liigne sõltumine olupoliitikast
- Elanikkonna vananemine
- Hoolekande areng ei jõua järgi ühiskonna kiirele arengule (globaliseerumine)
- Sotsiaaltöö eriala madal staatus ühiskonnas
- Meedia vastutustundetud sotsiaalprobleemide käsitlemisel

5. TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ARENGUVISIOON AASTANI 2012

- Tartu sotsiaalhoolekande süsteem on Tartu linna ühine asi, koostöö on suunatud kõigi tartlaste turvalisuse ja toimetuleku tagamisele, kusjuures põhirõhk on sotsiaalsete probleemide ennetamisel. Tartu sotsiaalhoolekanne põhineb professionaalsusel, mitmekesisusel, koostööl ja arendustegevusel. Tartus pakutakse kaasaegseid, mitmekesiseid, kliendikeskseid ja stabiilselt rahastatud hoolekandeteenuseid. Sotsiaalvaldkonnas toimuvasse töösse on haaratud nii avalik, era- kui ka kolmas sektor.
- Tartu väärtustab lapsi ja käsitleb perekonda kui lapsele parimat kasvukeskkonda. Igale lapsele on parimal võimalikul viisil tagatud täisväärtuslik, vaimset ja füüsilist tervist kindlustav lapsepõlv.
- Tartus on loodud võimalused tööealiste inimeste iseseisvaks toimetulekuks ja tööhõiveks.
- Tartu väärtustab eakaid inimesi ning toetab nende potentsiaali igakülgset rakendamist. Toimetulekuraskustega eakatele on tagatud maksimaalne iseseisvus ja väärikus.
- Tartus on tagatud puuetega inimestele võrdsed võimalused elamiseks, töötamiseks, hariduse omandamiseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

6. TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ARENGUMUDEL (STRATEEGIA) NING EESMÄRGID JA ÜLESANDED AASTANI 2012

Tartu sotsiaalhoolekande arengumudeli ülesanne on esitada linna sotsiaalhoolekande prioriteetsed arengusuunad ja nende piires püstitatud eesmärkide saavutamise lahenduste (strateegia), mille järgi sihipäraselt tegutsedes on võimalik püstitatud arenguvisiooni realiseerida.

6.1 PÕHIMÕTTED

Tartu sotsiaalhoolekande arengumudel põhineb linna hoolekandevaldkonna arengueelduste (olemasoleva olukorra tugevad küljed ja välised võimalused) realiseerimisel, arvestades seejuures alljärgnevaid põhimõtteid:

- Demokraatia** – kõigile inimestele võimaluste tagamine linna elus aktiivseks osalemiseks ning positiivsete muutuste esilekutsumiseks;
- Koostöö** – avaliku, era- ja kolmanda sektori vastastikku rikastav ühismeetmete rakendamine kõigi linnaelanike toimetuleku tagamiseks ning omaalgatuse ja ühtekuuluvustunde stimuleerimiseks;
- Innovatiivsus** – tartlaste toimetuleku tagamisele suunatud uute ideede ja lahenduste väljatöötamise, kasutuselevõtu ning levitamise toetamine, olles sotsiaalhoolekande arengus teerajajaks kogu Eestis;
- Jätkusuutlikkus** – Tartu sotsiaalhoolekande süsteemi ja tartlaste toimetuleku tagamiseks suunatud meetmete areng vastab linna arengutasemele ning toetab linna jätkuvat arengut, konkurentsivõime kasvu ning linna loodusliku keskkonna, kultuuripärandi ja traditsioonide säilimist ning säästlikku arengut.

6.2 MISSIOON

Tartu linna sotsiaalhoolekandesüsteemi eksisteerimise ülesandeks ehk missiooniks on:

Tagada kõigile tartlastele vähemalt minimaalsel aktsepteeritaval tasemel elukvaliteet ja osalemisvõime ühiskonnaelus, sh ennetada nende sattumist toimetulekuraskustesse. Toimetulekuraskustes isikule osutada õigeaegselt vajalikku abi raskustest ülesaamiseks kuni iseseisva toimetuleku tagamiseni.

6.3 ARENDUSTEgevuse PõHISUUNAD JA ARENDAJA MÄÄRATLUS

Lähtudes Tartu sotsiaalhoolekandesüsteemi missioonist, olemasolevast olukorrast, arengueeldustest ja püstitatud tulevikuvisionist ning arendustegevuse põhimõtetest, on **tartlaste turvalisuse ja toimetuleku tagamisele suunatud meetmete** ning neid **toetava sotsiaalhoolekandesüsteemi** arendamiseks kavandatava arengumudeli koostisosad (tegevussuunad) järgmised:

TARTLASTE TURVALISUSE JA TOIMETULEKU TAGAMISELE SUUNATUD MEETMETE ARENG

- Ennetustöö eelisarendamine sotsiaalhoolekande süsteemis
- Koolisotsiaaltöö väljaarendamine
- Avahooldusteenuste valiku mitmekesistamine ja nende osakaalu suurendamine sotsiaalhoolekande teenustes
- Institutsionaalse hoolduse võimaluste mitmekesistamine ja Tartu linnale optimaalse võrgustiku väljakujundamine
- Võrdsete võimaluste tagamine puuetega inimestele

SOTSIAALHOOLEKANDE SÜSTEEMI ARENG

- Sotsiaalhoolekandesüsteemi avatuse ja kliendisõbralikkuse suurendamine ning hoolekandesüsteemi võimalusi kajastava teabelevi tagamine
- Tartu linna sotsiaalse olukorra pideva seire ja linna vajadustele vastava sotsiaalhoolekandesüsteemi arengu tagamine, andmehalduse arendamine
- Sotsiaalhoolekandesüsteemi inimressursi ja töökeskkonna arendamine
- Tartu linna sotsiaalse olukorra parandamiseks laiapõhjalise partnerluse loomine

Tartu sotsiaalhoolekandesüsteemi arendustegevuse eestvedajaks, arenguprotsesside käivitajaks ning suunajaks ehk arendajaks on Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond, kelle haldusalas on sotsiaalhoolekande korraldamine Tartu linnas. Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond teeb arengumudeli elluviimisel koostööd linnavalitsuse teiste osakondadega, muu avaliku-, era- ja kolmanda sektori organisatsioonidega. Tartu sotsiaalhoolekande arengumudel käsitleb Tartu Linnavalitsuse poolt kontrollitavaid käsitusi, meetodeid ja lahendusi, et saavutada Tartu sotsiaalhoolekande arengus püstitatud eesmärgid ja tulevikuvisioni.

6.4 ARENDUSTEGEVUSE PÕHISUUNDADE RAAMES KAVANDATAVAD MEETMED NING EESMÄRGID JA ÜLESANDED AASTANI 2012

I Ennetustöö arendamine sotsiaalhoolekande süsteemis

Sotsiaalsete probleemide ja linnaelanike toimetulekuraskuste vältimiseks suurendatakse ennetustöö osakaalu, mis tõstaks elanike riskirühmade võimekust iseseisvaks toimetulekuks. Selleks tõhustatakse tegevust sõltuvusprobleemide ennetamisel, aidatakse kaasa lapsele vajaliku kasvukeskkonna loomisele ja perekonna väärtustamisele, luuakse tingimused toimetulekuraskuste võimalikult varajaseks tuvastamiseks ning toetatakse eakate aktiivset eluhoiakut ja eneseabi arengut, parandatakse kriisiabi kättesaadavust.

Eesmärk E1.1: **Sotsiaalseid probleeme ennetava tegevuse osakaal Tartu sotsiaalhoolekandesüsteemis on suurenenud.**

Alaesmärk AE1.1.1: Tagatud on toimetulekuraskuste tekkimise võimalikult varajases staadiumis tuvastamine.

Ülesanded:

- **Koostöö arendamine omavalitsuse ja ettevõtete vahel sotsiaalsete probleemide ennetamiseks.**
 - ↳ Töötada välja ja rakendada sotsiaalsete lepingute süsteem omavalitsuse ning oluliste (suuremad tööandjad) ettevõtete vahel sotsiaalsete probleemide ennetamiseks.
 - ↳ Linnavalitsuse poolt tunnustada ja soodustada ettevõtetes töökohtade loomist ja säilitamist madalama konkurentsivõimega inimestele.
- **Koostöö ja infovahetuse arendamine elamuhaldusorganisatsioonidega (nii korteriühistud kui ka erinevaid kommunaalteenuseid osutavad ettevõtted) potentsiaalsete abivajajate väljaselgitamiseks.**

Alaesmärk AE 1.1.2: Tartlaste elukeskkond on turvaline.

Ülesanne:

- **Tartlaste elukeskkonna turvalisust suurendavate meetmete väljatöötamine ja rakendamine.**
 - ↳ Hinnata süstemaatiliselt elukeskkonna kvaliteeti Tartu linnas asumite kaupa.
 - ↳ Osaleda võimalikult turvalise, sotsiaalsete riskide tekkimist vältiva keskkonna kujundamises.

Alaeesmärk AE 1.1.3: Toimib sõltuvusprobleemide ennetustöö.

Ülesanded:

- **Sõltuvusprobleeme ennetavate meetmete arendamine ja rakendamine.**
 - ↳ Analüüsida linnas alkoholi ja teiste sõltuvust tekitavate ainetega kauplemise tingimusi ning töötada välja ja rakendada vajalikud meetmed alkoholist põhjustatud kahjude vähendamiseks.
 - ↳ Tõsta inimeste üldist teadlikkust sõltuvusainetest ja nendega kaasnevatest ohtudest, korraldada selgitustööd koolides. Töötada välja kompleksne narkoennetusprogramm.
 - ↳ Analüüsida meelelahutusasutuste tegevust ning töötada välja ning rakendada vajalikud meetmed narkootikumide leviku ja kasutamise vältimiseks.

Alaeesmärk AE1.1.4: Tagatud on ööpäevaringne kriisiabi.

Ülesanded:

- **Nõustamis- ja kriisiabiteenuste tervikliku süsteemi loomine.**
 - ↳ Tagada ööpäevaringsete nõustamis- ja kriisiabitelefoni (usaldustelefon) järjepidev tegutsemine ning reklaam sihtrühmadele sobival viisil.
 - ↳ Tagada ööpäevaringselt kättesaadav psühhosotsiaalne kriisiabi (õnnetuste, katastroofide puhul, ohvriabi jms – spetsialistide nädalased valved, koostöö kõikide valdkonna asutuste vahel).
 - ↳ Valdkonna asutuste baasil luua tingimused sotsiaalteenuste pakkumiseks ootamatult hättasattunutele, sh vägivaldaohvritele (nt asutuste nädalased valved: öömaja, esmane tugi, nõustamine, edasisuunamine, lähedaste leidmine jt).
 - ↳ Vägivallaohvritest naiste ajutise varjupaiga teenuse loomine.

Laste ja lastega perede sihtrühmAlaeesmärk AE1.1.5: Toimib lapsi ja perekonda kui lapsele vajalikku kasvukeskkonda toetav meetmete süsteem.

Ülesanded:

- **Lastele turvalise elukeskkonna loomisele kaasaaitamine.**
 - ↳ Hinnata süstemaatiliselt laste elukeskkonna kvaliteeti Tartu linnas (asumite kaupa: kui palju on piirkonnas lapsi, mänguplatse, liiklusohutus, huvivõimaluste olemasolu jms) ning kavandada olukorra parandamiseks vajalikke meetmeid.
 - ↳ Tagada vajalike ekspertarvamuste küsimine sotsiaal- ja tervishoiuspetsialistidelt ja teadlastelt detailplaneeringute (ehitus, liikluskorraldus jt) koostamisel, et tagada laste huvide kaitset.
 - ↳ Teha koostööd lastele ja noortele suunatud ülelinnaliste ürituste ja kampaaniate korraldamisel.
 - ↳ Suurendada lastega tegelevate kõikide valdkondade institutsioonide personali teadlikkust laste arenguvajadustest, võimalikest riskidest, probleemidest ja võimalustest abi osutada, lähtudes arusaamast, et koolid, lasteaiad, perearstikeskused jt on baasiks kõiki lapsi hõlmavale ennetustööle ja õigeaegsele sekkumisele. Tutvustada sotsiaalhoolekande teenuseid ja vastavaid asutusi, teadvustades kohustust teatada abivajavast lapsest. Tutvustada "Abi vajavast lapsest teatamise" vormi. Organiseerida ühiseid arutelusid ja infopäevi Tartu linnas lastega tegelevatele spetsialistidele ning juhtidele (haridus, meditsiin, noorsooteenistus, alaealiste asjade komisjon, politsei, sotsiaalhoolekanne, lastekaitse).

Eakate sihtrühmAlaeesmärk AE1.1.6: On loodud võimalused eakate aktiivse eluhoiaku säilimiseks ja eakate eneseabi toimimiseks.

Ülesanded:

- **Eakate aktiivse eluhoiaku, eneseabi ja huvitegevuse toetamine.**
 - ↳ Tagada eakate eneseabi huvirühmadele kooskäämise ja tegutsemise võimalused.

- ↳ Juurutada regulaarne projektipõhine toetussüsteem eakate eneseabi- ja huvitegevuse rühmadele (projektikonkursid).
 - ↳ Organiseerida eakate vabatahtlikku tööd kvalifitseeritud koordinaatorite abil.
 - ↳ Tunnustada eakate tegevust eakate päeva tähistamisega ja aktiivsete eakate ning vabatahtlike töö tegijate autasustamisega.
 - ↳ Võimaldada eakatele kultuurisündmustest ja tervist edendavatest tegevustest soodushindadega osavõttu, töötades välja Tartu seniorkaardi.
 - ↳ Säilitada tasuta bussisõidu võimalus pensioniealistele.
 - ↳ Suurendada eakate kaasatust kohaliku elu küsimuste lahendamisse, soodustades eakate päevakeskuste juurde eakate piirkondlike ühenduste loomist ja toetades Tartu Eakate Nõukoja asutamist ning tegevust.
 - ↳ Luua võimalused eakate eluasemevahetuse alase (suurema eluaseme vahetus väiksema vastu) asjaajamise abistamiseks.
- **Mitmekesiste võimalustega ja optimaalse eakate päevakeskuste võrgustiku väljaarendamine.**
 - ↳ Luua juurde 2-4 uut piirkondlikku eakate päevakeskust.
 - ↳ Luua tingimused päevakeskustes eakate ühenduste, eneseabirühmade tegutsemiseks, vabatahtliku töö teostamiseks ning üksikprojektide haldamiseks.
 - ↳ Päevakeskused varustada kaasaegse infotehnoloogiaga ja interneti püsiühendustega.
 - ↳ Suurendada päevakeskustes pakutavate hoolekande- ja tugiteenuste valikut ning mahtu vastavalt konkreetse piirkonna eakate vajadustele (sauna-, kodutoitlustamise-, raamatukogu-, juuksuriteenus jmt).

II Koolisotsiaaltöö väljaarendamine

Arendatakse välja süsteemne koolisotsiaaltöö kooli kui olulise laste vaimset, füüsilist ja sotsiaalset arengut mõjutava institutsiooni kujundamiseks laste sotsiaalsete probleemide ennetamisele ja lahendamisele kaasaaitavaks asutuseks.

Eesmärk E2.1: **Kool kui üks olulisi laste sotsiaalseid probleeme ennetav ja lahendav institutsioon. Koolikeskkond on turvaline.**

Ülesanded:

- **Koolisotsiaaltöö väljaarendamine.**
 - ↳ Töötada välja ja rakendada koolisotsiaaltöö kontseptsioon.
 - ↳ Tagada linna vajadustest lähtuval arvul koolisotsiaaltöötajaid (soovitavalt 2004. aastaks vähemalt üks koolisotsiaaltöötaja 1000 õpilase kohta).
 - ↳ Kaasata koolide hoolekogud ja teised lastega tegelevad institutsioonid senisest suuremal määral nii õpilastele kui õpetajatele turvalise koolikeskkonna kujundamisse.

III Avahooldusteenuste valiku mitmekesistamine ja nende osakaalu suurendamine sotsiaalhoolekande teenustes

Toimetukuraskustega tartlaste aktiivse eluhoiaku maksimaalseks säilitamiseks ja nende toimetuleku tagamiseks nende loomulikus keskkonnas, mis ühtlasi võimaldab vähendada sotsiaalhoolekande kulusid, mitmekesistatakse ja muudetakse paindlikumaks kõigile sihtrühmadele suunatud avahooldusteenuseid. Selleks suurendatakse sotsiaaleluruumide baasi ja kohandatakse osaliselt eri sihtrühmade erivajadustele vastavaks; mitmekesistatakse ja arendatakse lastega peredele suunatud avahooldusteenuseid, et aidata kaasa laste arenguks soodsa keskkonna kujundamisele; toetatakse toimetulekuraskustega tööealiste täiskasvanute aktiivset ellusuhtumist ja iseseisvat toimetulekut; mitmekesistatakse ning arendatakse eakatele nende loomulikus keskkonnas toimetulekut tagavaid avahooldusteenuseid.

Eesmärk E3.1: Hoolekandeteenused soodustavad linlaste aktiivset eluhoiakut ja toimetulekut loomulikus keskkonnas. Avahooldussüsteem on mitmekesine ja paindlik.

Alaeesmärk AE3.1.1: Tartus on optimaalsel arvul erinevate sihtrühmade vajadustele vastavaid sotsiaaleluruume.

Ülesanded:

- **Sotsiaaleluruumide juurdeloomine ja kohandamine.**
 - ↳ Rajada juurde uusi sotsiaaleluruume.
 - ↳ Osa olemasolevatest ja juurdeloodavatest sotsiaaleluruumidest kohandada eri sihtrühmade vajadustele vastavaks (eakatele liftiga 1-2-toaliste korteritega sotsiaalmaja ehitamine, olemasolevaid ja loodavaid eluruume kohandada liikumis- ja nägemispuudega inimeste vajadustele vastavaks).

Alaeesmärk AE3.1.2: Toimib sõltlaste sotsiaalne rehabilitatsioon.

Ülesanded:

- **Koostöö arendamine raviastutustega sõltlaste sotsiaalse rehabilitatsiooni süsteemi väljaarendamiseks.**

Alaeesmärk AE3.1.3: Paindlikud avahooldusteenused.

Ülesanded:

- **Multiprobleemsete perekondade vajaduste terviklik käsitlemine ja vajalike teenuste osutamine.**
 - ↳ Tihendada koostööd ja määratleda vastutus eri valdkondade spetsialistide vahel multiprobleemsete perekondade (nt pere, kus on imik, vaimse tervise häirega liige ning perekonna peamine toitja on töötu) probleemide terviklikuks lahendamiseks (*võimalik perekeskuse funktsioon*).

**Perspektiivsete perekeskuste roll perekondadega seotud sotsiaalhoolekande tervikkäsitleluses sõltub perekeskuste loodavast kontseptsioonist.*

Laste ja lastega perede sibtriimAlaeesmärk AE3.1.4: Avahooldusteenused vastavad laste ja lastega perede vajadustele ning soodustavad laste ja toimetulekuraskustega lastega perede toimetulekut loomulikus keskkonnas.

Ülesanded:

- **Sotsiaaltöö perekonnakeskse käsitluse arendamine (laste heaolu vs lastekaitse).**
 - ↳ Tingimuste loomiseks perede sotsiaalküsimuste lahendamiseks olemasolevate MTÜ-de jt institutsioonide baasil arendada välja peresekuste kui linnaosade perede kogukonnatöö keskuste võrgustik. Esiteks arendada välja peresekuste idee ja luua vastav kontseptsioon, mis sätestab peresekuste sisulise tähenduse ja funktsioonid (kogukonnatöökeskuse ja sotsiaalhoolekandesüsteemi asutusena) ning määratleb ära peresekuste seosed teiste ametlike sotsiaalhoolekandesüsteemi institutsioonidega (nü sisulises kui vormilises [füüsiline paiknemine] osas) ning kirjeldab vajalikud muutused Tartu linna sotsiaalhoolekande tervikpildis (teenuste ja institutsioonide üldine korraldus ning sotsiaalhoolekande pikema-aja arengustrateegias)³, samuti vajalikud meetmed peresekuste väljaarendamiseks. Seejärel alustada vastavalt kontseptsioonile peresekuste võrgustiku väljaarendamist.
- **Lastega perekondade abivajaduse õigeaegse tuvastamise ja vajaliku abi andmise tagamine.**
 - ↳ Kaasata erinevad lastega peredega tegelevad institutsioonid, nagu sünnitusmaja, lastehaigla, eelkoolialiste laste asutused ja perearstikeskus, imikute ja väikelastega ning koolieelikutega toimetulekuraskustega perede või riskiperede võimalikult varajasse väljaselgitamisse, luua lastega perede toimimise hindamise ühtsed alused, tagada asjakohane abi (*võimalik peresekuse funktsioon*).
 - ↳ Koguda ja hallata infot lastega perede vajaduste kohta (*võimalik peresekuse funktsioon*).
- **Probleemsetest perekondadest laste kaasatõmbamine koolipäevajärgsesse tegevusse.**
 - ↳ Noortekeskuste ja laste päevakeskuste baasil korraldada koolipäevajärgset tegevust (samuti soe toit, pesemisvõimalused jt) (*võimalik peresekuse funktsioon*).
- **Perekülastusteenuse arendamine.**
 - ↳ Töötada välja perekonna toimimise hindamisjuhendid ja klientsuse kriteeriumid ning perekülastusteenuse ühtne kontseptsioon ja standard.
 - ↳ Suurendada järkjärgult perekülastusteenuse mahtu vastavalt vajadustele ja rahalistele võimalustele (*võimalik peresekuse funktsioon*).
 - ↳ Koolitada perekülastusteenuste osutajaid (*võimalik peresekuse funktsioon*).
- **Lapsevanemate eneseabi arendamine.**
 - ↳ Korraldada lastevanemate teadlikkuse ja oskuste suurendamiseks suunatud koolitusi noortele emadele, isadele, peredele (perekool) (*võimalik peresekuse funktsioon*).
 - ↳ Arendada lastevanemate klubilist tegevust, soodustada omaalgatust, eraldi tähelepanu pöörata noorte isade kaasamise (*võimalik peresekuse funktsioon*).
 - ↳ Kaasata vabatahtlikke (pensionärid, kodus lapsi kasvatavad emad) töösse noorte (riski)peredega (*võimalik peresekuse funktsioon*).
 - ↳ Korraldada ajutist lastehoidu (ka vanemate eneseabi korras) (*võimalik peresekuse funktsioon*).
 - ↳ Kombineerida perekülastusteenust teiste vanemate eneseabi tõhustamisele kaasa aitavate tegevuste ja teenustega.
- **Kasuperede süsteemi väljaarendamine, et võimalikult vähe lapsi kasvaks institutsioonides.**
 - ↳ Luua linnapoolne toetusüsteem kasuperede koolitamiseks ja nõustamiseks.

³ Sõltuvalt peresekuste loodavast kontseptsioonist, kas nad saavad olema rohkem ainult lastega perede kogukonnatöö- ja sotsiaalprobleemide lahendamise keskused (näiteks laste päevakeskusteenuse edasiarendus peresekusteenuseks) või üldiselt perekonna kui terviku (kõik vanusrühmad) toimetuleku tagamisele suunatud hoolekandeasutused, kusjuures viimane võib tingida vajaduse seniste eraldiseisvate institutsioonide integreerimiseks ühtseteks multifunktsionaalseteks sotsiaalhoolekandekompleksiks (peresekused), muudab see vähemal või suuremal määral kogu Tartu linna sotsiaalhoolekande tervikpilti ja edasist arengut ning vajalikud muudatused tuleb sisse viia kontseptsiooni heakskiitmisel ka kehtivasse strateegiasse.

- **Erivajadustega lapsi kasvatavate perekondade tugisüsteemi (võimalik perekeskuse funktsioon) arendamine.**
 - ↳ Arendada erivajadustega laste gruppidele suunatud teenuseid (tugisik, isiklik abistaja, eneseabi rühmad jt).
 - ↳ Mitmekesistada erivajadustega laste perekondadele suunatud teenuseid (eneseabi rühmad vanematele ja lastele, laste päevahoid jm).
 - ↳ Mitmekesistada erivajadustega lastele suunatud üritusi nende integreerimiseks "tavaliste" lastega.

Toimetulekuraskustega tööealiste täiskasvanute sibtrühm

Alaeesmärk AE3.1.5: Tööealiste täiskasvanute hoolekanne soodustab iseseisvat toimetulekut ja aktiivset ellusuhtumist.

Ülesanded:

- **Pikaajaliste töötute ja marginaliseerunud täiskasvanute resotsialiseerimist tagavate meetmete arendamine.**
 - ↳ Luua resotsialiseerimist toetav aktiveerimiskeskus, kus korraldatakse tööealiste töö- ja toimetulekuõpetust. (Aktiviseerimiskeskuse juures tegutsev sotsiaaltöötaja tegeleb ka varjupaiga klientidega.)
 - ↳ Kasutada sotsiaalse rehabilitatsiooni (töö- ja toimetulekuõpetuse) korraldamisel hädaabitoid.

Eakate sibtrühm

Alaeesmärk AE3.1.6: Hoolekandeteenused soodustavad eakate iseseisvat toimetulekut neile loomulikus keskkonnas.

Ülesanded:

- **Vanurit hooldava pere toetamine.**
 - ↳ Korraldada vanurit hooldava pere nõustamist, koolitamist ja vajaliku teabega varustamist.
- **Koduhoolduse arendamine.**
 - ↳ Kaasata vabatahtlikke koduhoolduse tugiteenuste pakkujatena.
 - ↳ Võimaldada ühistranspordi soodustusi koduhooldustöötajatele.
 - ↳ Teha koostööd raviasutustega hooldusravi kontseptsiooni ja tervishoiu arengukava elluviimisel koduõenduse arendamisel.
 - ↳ Koostöös Tartu Linnavalitsuse linnaarstiteenistusega arendada välja koduõendusteenus, mis finantseeritakse ravikindlustusvahenditest haigekassa poolt.
- **Toetatud elamise teenuse väljaarendamine.**
 - ↳ Rajada seenioride majad, kus on kättesaadavad erinevad hoolekande- ja hooldusraviteenused, sh luua eraldi grupielamud dementsetele eakatele.
 - ↳ Luua hädaabi väljakutse süsteem.
- **Piirkondlike päeva- ja ööhoolduskeskuste loomine.**
 - ↳ Rajada 3-7 piirkondlikku päeva- ja ööhoolduskeskust nii kehaliste puuetega kui dementsetele eakatele.
 - ↳ Eakate transport päeva- ja ööhoolduskeskustesse korraldada selleks kohandatud bussidega.
 - ↳ Dementsete eakate hooldus kujundada järjepidevaks süsteemiks luues päeva- ja ööhoolduskeskustes eraldi rühmad kergema ja raskema puudega eakatele ning arendades dementsete päeva- ja ööhoolduskeskuste baasil koduhooldusteenust kodustele dementsetele eakatele.

IV **Institutsionaalse hoolduse võimaluste mitmekesistamine ja Tartu linnale optimaalse võrgustiku väljakujundamine**

Institutsionaalse hoolduse muutmiseks Tartu linna sotsiaalsele olukorrale ja tartlaste vajadustele vastavaks tõhustatakse sõltuvusprobleemidega isikute ja erivajadustega laste hoolekandeteenuseid, leitakse võimalused ravikindlustuseta isikute ravi- ja hoolekandeprobleemide lahendamiseks, mitmekesistatakse eakate institutsionaalse hoolekandevõimalusi intervallhoolduse ning dementsete eakate hoolekandevõimaluste mahu suurendamisega.

Eesmärk E4.1: Tartu linnas on optimaalses mahus mitmekesised institutsionaalse hoolduse võimalused.

Laste ja lastega perede sihtrühm

Ülesanded:

- **Sõltuvusprobleemidega laste ja noorte rehabilitatsioonisüsteemi loomine.**
 - ↳ Luua rehabilitatsiooniasutus sõltuvusprobleemidega lastele ja noortele.
- **Erinevatel põhjustel koos lastega kodust lahkuma sunnitud emadele või teistele hooldajatele ajutise varjupaiga teenuse laiendamine.**
- **Erivajadustega lastele ajutise hoideteenuse loomine (nt vanemate puhkuse ajaks).**
- **Lastekodulaste jt vanemliku hoolitsuseta noorte iseseisvasse ellu integreerimise süsteemi (noorte iseseisvaks eluks ettevalmistamine) arendamine ja paindlikumaks muutmine, lastekodujärgsete osaliselt iseseisvate eluasemevormide mitmekesistamine noortele.**

Tööealiste täiskasvanute sihtrühm

Alaesmärk AE4.1.2: Loodud on tingimused ravikindlustuseta isikute raviks ja põetuseks.

Ülesanded:

- **Ravikindlustuseta isikutele ravi ja õendushoolduse võimaldamine**
 - ↳ Luua võimalused toimetulekuraskustes ravikindlustuseta isikute ravikulude katmiseks linna eelarvest

Alaesmärk AE4.1.3: Tagatud on sõltuvusravi ja rehabilitatsiooni kättesaadavus sõltuvusprobleemidega isikutele .

Ülesanded:

- **Sõltuvusprobleemidega isikute rehabilitatsioonisüsteemi loomine.**

Eakate sihtrühm

Alaesmärk AE4.1.4: Institutsionaalse hoolduse võimalused vastavad eakate vajadustele.

Ülesanded:

- **Institutsionaalse hoolduse kohtade arvu suurendamine eakatele.**
 - ↳ Suurendada kohtade arvu hooldekodus (eelkõige intervallhoolduse jaoks) hooldekodu juurdeehituse näol.
- **Dementsete eakate ravi ja hoolduse arendamine.**
 - ↳ Rajada dementsetele eakatele institutsionaalse hoolduse/hooldusravi keskus, kus pakutakse intervallhooldust ja pikaajalist ööpäevast hooldust/rehabilitatsiooniteenust ning õendushooldust (koostöös meditsiinisüsteemiga).
 - ↳ 2006. aastaks suurendada dementsete eakate päevaholduskohtade arvu kuni 40-ni, hooldusrühmad Vaimse Tervise Hooldekeskuses diferentseerida vastavalt puude raskusele ja pakkuda dementsete koduhooldusteenuseid vähemalt 20 kliendile. Dementsete intervallhoolduse kohtade arvu suurendatakse 40-ni.

V Võrdsete võimaluste tagamine puuetega inimestele

Puuetega inimestele võrdsete võimaluste loomisel on vajalik suurendada hariduse kättesaadavust puuetega inimestele, tõhustada ja mitmekesistada puuetega inimeste töövõimalusi ning kohandada linnakeskkonda puuetega inimeste vajadustele vastavamaks.

Puuetega inimestele hariduse kättesaavuse suurendamiseks arendatakse välja vajalik tugisüsteem puuetega inimeste abistamiseks hariduse omandamisel, samuti tõstetakse haridussüsteemi valmisolekut puuetega inimeste koolitamiseks ning suurendatakse haridusasutuste füüsilist juurdepääsetavust.

Puuetega inimeste töövõimaluste parandamiseks arendatakse puuetega inimeste kutseõppesüsteemi ning soodustatakse puuetega inimestele töökohtade loomist.

Linnakeskkonna kujundamisel tagatakse puuetega inimeste eripära arvestamine linnaplaneerimisel ja ehitustegevuses, avardatakse puuetega inimeste liikumisvõimalusi ning parandatakse puuetega inimestele vajalike ühiskondlike hoonete ja rajatiste kättesaadavust.

Eesmärk E5.1: Alus ja põhiharidus on kõikidele puuetega inimestele kättesaadav neile sobivas vormis.

Alaeesmärk AE5.1.1: Toimib haridusasutuste koostöö vanemate, meditsiinitöötajate, sotsiaaltöötajate ja rehabilitatsioonitöötajatega, mis tagab igale erivajadusega lapsele alus- ja põhihariduse kättesaadavuse.

↳ Lahendid alaeesmärgi saavutamiseks antakse hariduse arengukavas.

Alaeesmärk AE5.1.2 On loodud alus- ja põhihariduse osutajate täiendkoolituse süsteem.

Ülesanded:

- **Alus- ja põhihariduse osutajate täiendkoolituse süsteemi väljaarendamine.**
 - ↳ Luua koolitusprogramm koostöös ühingute, lüüde ja ülikoolidega.
 - ↳ Esmajärjekorras koolitada koolitajaid, nõustajaid, et täiendkoolituse süsteem lähtuks Tartu linna vajadustest.
 - ↳ Korraldada pedagoogidele puudespetsiifiline koolitus (arvestades Tartu linnas esinevaid puudeid).

Alaeesmärk AE5.1.3 Isikliku abistaja, tugiisiku ja viipekeeletõlgi teenused on tagatud kõigile vajajaile.

Ülesanded:

- **Isikliku abistaja, tugiisiku ja viipekeeletõlgi teenuse väljaarendamine.**
 - ↳ Täpsustada teenuseid vajav sihtgrupp ja teenuste maht.
 - ↳ Koostada teenuste standard, kaasates sihtgrupi esindajaid (standard sisaldab ka nõudeid teenuse osutajale/pakkujale).
 - ↳ Korraldada täiendkoolitust teenuste osutajatele ja pakkujatele.
 - ↳ Tagada teenuste osutamise järjepidevus.
 - ↳ Teenuste tellimisel ja osutajate valimisel kaasata komisjonide koosseisu konkreetse sihtgrupi esindajad.
 - ↳ Korraldada teenuste kvaliteedi kontrolli.

Alaeesmärk AE5.1.4 Haridusasutused on füüsiliselt ligipääsetavad.

Ülesanded:

- **Haridusasutuste füüsiliseks ligipääsetavuseks tingimuste loomine.**
 - ↳ Käivitada pilootprojekt vähemalt kahe Tartu linna kooli ligipääsetavaks muutmiseks.
 - ↳ Tuginedes pilootprojekti tulemustele jätkata teiste haridusasutuste ligipääsetavaks muutmist.
 - ↳ Leida lahendus Herbert Masingu Kooli füüsiliselt ligipääsetavaks muutmiseks.

Alaeesmärk AE5.1.5 Vanemate valikuvõimalused puuetega lastele hariduse andmiseks on suurenenud.

Ülesanded:

- **Tavakoolides ja lasteaedades tingimuste loomine, mis võimaldavad kasvatada puudega last.**
 - ↳ Laiendada eritransporditeenust koolieelsetesse lasteasutustesse sõiduks.
 - ↳ Lasteaedade juures võimaldada lisateenuseid puudega lastele (pikapäevarühmad, ujumine jm).

Eesmärk E5.2 On olemas tugivõrgustik, toetavad teenused ja kohandatud keskkond, mis lähtub konkreetse puudega inimese erivajadustest.**Alaeesmärk AE5.2.1 On moodustunud tugivõrgustik, mis haarab sotsiaaltöötajaid, töötugiisikuid, teenuste pakkujaid, haridustöötajaid ja sihtgrupi esindajaid.**

Ülesanded:

- **Puuetega inimesi toetava tervikliku tugivõrgustiku ülesehitamine.**
 - ↳ Luua infovahetussüsteem, milleks määratleda võrgustiku osapoolte infovahetuse kord ja ülesanded ning leida ühine koordinaator.
 - ↳ Korraldada võrgustiku potentsiaalsetele osapooltele infopäevi vähemalt kaks korda aastas.
 - ↳ Anda välja infovoldikut puuetega inimeste hoolekandevõimaluste kohta.
 - ↳ Käivitada pilootprojekt "Sarnase nõustamine".
 - ↳ Tagada linnaelarvest kindel finantseering puuetega inimestele võrdseid võimalusi kindlustavate projektide realiseerimiseks.
 - ↳ Luua Tartu linna täiendav tugikeskus vaimu- ja liitpuudega inimestele (ülelinnalise ja maakondliku teeninduspiirkonnaga).
- **Tolerantsuse suurendamine puuetega inimestesse.**
 - ↳ Eksponeerida puudelite laste ja täiskasvanute saavutusi – kirjandid, muu looming jne).

Alaeesmärk AE5.2.2 Kliendi operatiivne ja optimaalne erivajaduste rahuldamine.

Ülesanded:

- **Juhtumikorraldaja süsteemi täiendamine.**
 - ↳ Tellida täiendavalt teenust kvalifitseeritud juhtumikorraldajatelt.
- **Kliendi vajadustele vastavate teenuste arendamine.**
 - ↳ Pakutavatele teenustele selge teenuse pakkumise korra kehtestamine.
 - ↳ Teenusevajaduse väljaselgitamiseks kasutada Tartu Ülikooli tudengite abi.
 - ↳ Teenuste loomine vastavalt vajadusele.
 - ↳ Olemasolevate keskuste töö jätkamise ja uute keskuste väljaarendamise toetamine linna poolt.
 - ↳ Lahendada väljastpoolt Tartut tulnud õppuritele tugiteenuste osutamiseiga seotud probleemid.

Alaeesmärk AE5.2.3 Haiglate osakondades ja koolides on kompetentsed sotsiaaltöötajad.

Ülesanded:

- **Koolisotsiaaltöö arendamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks.**
 - ↳ Suurendada kooli sotsiaaltöötajate arvu (vähemalt üks töötaja 1000 kooliõpilase kohta).
 - ↳ Koostada haiglate ja koolide sotsiaaltöötajate kutsestandard.
 - ↳ Viia läbi regulaarselt sotsiaaltöötajate päevi sotsiaaltöötajate kompetentsuse tõstmiseks.

Alaeesmärk AE5.2.4 Linnakeskkond on kohandatud puuetega inimeste vajadustele.

Ülesanded:

- **Linnakeskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks.**
 - ↳ Teede ja tänavate rekonstrueerimisel ja rajamisel arvestada invanõudeid.
 - ↳ Korraldada ühistransport ligipääsetavaks, vajadusel tagada spetsiaaltransport.
 - ↳ Toetada invanõuetele vastavate autode rentimist.
 - ↳ Teavitada linnaelanikke parkimiskorraldusest.
 - ↳ Invaparkimiskohad märkida ära ühtmoodi nii linna kui eravalduses olevates kohtades.
 - ↳ Algatada seadusemuudatus, et parkimiskaardiga parkimisel võrdsustatakse invajuht ja invaliid, kes ise ei ole võimeline autot juhtima.
 - ↳ Korraldada invaekspertüis uutele ja rekonstrueeritavatele hoonetele.
 - ↳ Kehtestada koostöös puuetega inimestega prioriteedid hoonete ligipääsetavaks muutmisel koos investeerimisvajaduste hinnangutega.

Eesmärk E5.3 Erinevad kutsekoolituse vormid on väljaarendatud ja kättesaadavad.

Ülesanded:

- **Puuetega inimeste kutsekoolitusvormide arendamine.**
 - ↳ Kutseõppe käigus leida puudega inimesele töökoht.
 - ↳ Muuta kutseõppeasutuste süsteemi töö paindlikumaks, et oleks võimalik avada erinevate erialade väiksemaid õpirühmi ja korraldada individuaalõpet.

Alaeesmärk AE5.3.1 Puudega inimeste kutseõppe arvestab linna tööandjate vajadusi.

Ülesanded:

- **Puuetega inimeste kutseõppe tööandjate vajadustega vastavusse viimine.**
 - ↳ Luua Tartu Kutsehariduskeskuse juurde koostöös haridusosakonnaga puudespetsiifiliste oskustega kutsenõustajate ja psühholoogide ametikohad, vajadusel olemasolevaid koolitades puudespetsiifiliste teadmiste osas.
 - ↳ Linnapoolse toetuse osutamine Maarja Kooli töökodade väljachitamisele ja kutsealase eelkoolituse andmisele.

Alaeesmärk AE5.3.2 On olemas töötugiisikud, kes on spetsialiseerunud kutseõppe ja tööhõive korraldamisele.

Ülesanded:

- **Töötugiisikute süsteemi väljaarendamine.**
 - ↳ Määratleda töötugiisiku mõiste ja tegevusala ning selgitada välja töötugiisikute vajadus.
 - ↳ Töötugiisiku süsteemi loomine, palgates selleks vajalikul arvil töötugiisikuid.
 - ↳ Töötugiisikute koolitamine.

Eesmärk E5.4 **Avalik sektor on aktiivne töopakkuja ja on olemas toetatud tööhõive süsteem.**

Alaesmärk AE5.4.1 Tööandjatel on huvi pakkuda tööd puudega inimestele.

Ülesanded:

- **Töötamise toetamise keskuse loomine.**
 - ↳ Teiste maade kogemuste tundmaõppimine.
 - ↳ Töötamise toetamise keskuse funktsioonide määratlemine.
 - ↳ Riigihanke korraldamine ja lepingu sõlmimine võitnud MTÜ-ga minimaalselt kolmeks aastaks.
- **Töökohtade kohandamise soodustamine ettevõtetes.**
 - ↳ Selgitada välja töökohtade kohandamise vajadus Tartu linnas.
 - ↳ Luua tööandjate toetamiseks vajalik kord ja finantsskeem.
 - ↳ Puuetega inimestele tööd andvate ettevõtjate tunnustamise süsteemi väljatöötamine (eraldi auhinnakategooria parimate ettevõtete konkursil jm).

Alaesmärk AE5.4.2 Toetatud töökohad ja soodustused tööandjatele on laienenud.

Ülesanded:

- **Toetatud töökohtade süsteemi (vaimupuudega isikutele) väljaarendamine.**
 - ↳ Seaduseelnõu algatamine toetatud töökohtade süsteemi laiendamiseks kõigile puudeliikidele.
 - ↳ Seaduseelnõu algatamine, mis kohustaks riigihangete puhul samaväärsete pakkumiste korral eelistama puuetega inimestele tööd pakkuvaid juriidilisi isikuid.
 - ↳ Seaduse muudatuse algatamine ettevõtja vabastamiseks puudega isikust töövõtja sotsiaalmaksu tasumisest kogu palga ulatuses (või vähemalt miinimumpalga ulatuses).
 - ↳ Kvootide kehtestamine puuetega inimeste töölerakendamiseks avalikus sektoris.

Eesmärk E5.5 **Kesk- ja kõrgharidus on puuetega inimestele kättesaadav.**

Alaesmärk AE5.5.1. Toetatakse puudega isikuid kesk- ja kõrghariduse omandamisel.

Ülesanded:

- **Puuetega isikute kesk- ja kõrghariduse omandamise soodustamine.**
 - ↳ Gümnaasiumiastmes võimaldada puudega isikutele koduõpet (Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ettepaneku tegemine).

VI Sotsiaalhoolekandesüsteemi avatuse ja kliendisõbralikkuse suurendamine ning hoolekandesüsteemi võimalusi kajastava teabelevi tagamine, sotsiaalhoolekande maine kujundamine

Eesmärk E6.1 **Tartus on kõigile elanikele hõlpsasti kättesaadav avalik informatsioon sotsiaalhoolekandesüsteemi toimimise ning osutatavate toetuste-teenuste kohta.**

Ülesanded:

- **Sotsiaalhoolekandevalase info edastamise süsteemi arendamine.**
 - ↳ Tagada Tartu linna interneti kodulehekülje sotsiaalhoolekande osa pidev täiendamine ning vajaliku info operatiivne edastamine.
 - ↳ Edastada kirjalik informatsioon hoolekande võimaluste kohta vähemalt kord aastas posti teel olulisematele riskirühmadele (pensionieas inimesed).
 - ↳ Tagada aktuaalse info kättesaadavus piirkondlikes sotsiaalkabinetides, päevakeskustes, perearstikeskustes ja haiglates (uut infot edastada vähemalt kord kvartalis).
 - ↳ Edastada vajalikku ja operatiivselt sotsiaalhoolekandevalast infot avaliku meedia kaudu.
 - ↳ Sotsiaalhoolekandevalase informatsiooni koostamisel ja edastamisel arvestada erinevate sihtrühmade omapära ning vajadustega.

Eesmärk E6.2 **Tartu linna sotsiaalhoolekandesüsteemi teenused toimivad ühtsete teenusstandardite alusel.**

Ülesanded:

- **Sotsiaalhoolekande teenusstandardite väljatöötamine.**
 - ↳ Selgitada välja erinevatele teenustele rakendatavate teenusstandardite vajadus, töötada need välja ja rakendada.

Eesmärk E6.3 **Tartu linna sotsiaalhoolekandesüsteem arvestab kliendi reaalsest olukorrast lähtuvaid vajadusi.**

Ülesanded:

- **Juhtumitöö tõhustamine.**
 - ↳ Koolitada hoolekandesüsteemi töötajaid juhtumitöö metoodika osas.
 - ↳ Leida lahendus Tartus tudengite sotsiaalhoolekandeklientideks olemisest tuleneva koormuse vähendamiseks/hajutamiseks sotsiaalhoolekandespetsialistidele.
 - ↳ Tõhustada koostööd sotsiaalhoolekande ja tervishoiusüsteemi vahel sotsiaalnõustamisteenuste osutamiseks ning hoolekandeprobleemide lahendamiseks raviasutustes viibivatele isikutele.
- **Kehtivate sotsiaalhoolekande klientsuse hindamiskriteeriumite tõttu sotsiaalhoolekande teenustest ilma jäävate linnaelanike hoolekandevõimaluste lahendamine ja samas põhjendamatult sotsiaalhoolekande teenuseid saavate isikute hulga vähendamine.**
 - ↳ Vaadata üle sotsiaalhoolekande klientsuse määratlemise kriteeriumid, eesmärgiga arvestada rohkem isikute reaalsest olukorrast tulenevat vajadust ja vähendada formaalsete näitajate (näiteks eakatel lähisugulaste olemasolu, tööealistel ametlik töötasu jm) osakaalu.
 - ↳ Tartu linnas lähisugulasi omavate ja samas hoolekandeteenuseid vajavate eakate puhul tegeleda tõhusamalt vanuri lähisugulaste nõustamisega ning oma kohustuste täitmisele kallutamisega

(perekonnaseaduse rakendamise tõhustamine). Abistada peresid, kes hooldavad vanurit (koolitus, puhkuse võimaluse loomine vanuri ajutiselt hoolekandeesutusse paigutades või avahooldusteenusega varustades).

- ↳ Laiendada erineval tasemel ja erinevate teenuste lõikes täismahus tasuliste teenuste võimalusi. Sotsiaalhoolekandesüsteemi mahu arendamisel arvestada ka täismahus tasuliste teenuste osutamisega.

VII Tartu linna sotsiaalse olukorra pideva seire ja linna vajadustele vastava sotsiaalhoolekandesüsteemi arengu ning hoolekandeteenuste osutamise efektiivsuse tagamine, andmehalduse arendamine

Eesmärk E7.1 Sotsiaalhoolekandesüsteemil on olemas aktuaalne teave sotsiaaltoetuste ja teenuste vajaduste kohta, toimib sotsiaalhoolekandesüsteemi tulemuslikkuse hindamine.

Ülesanded:

- **Linna sotsiaalse olukorra ja abivajaduse järjepideva monitooringu korraldamine.**
 - ↳ Korraldada perioodiliselt uuringuid sihtrühmade olukorra ja abivajaduse väljaselgitamiseks.
 - ↳ Kindlustada tagaside klientidelt ja linnarahvalt sotsiaalhoolekande töö kohta (perioodilised kliendirahulolu uuringud).
 - ↳ Tõhustada koostööd erinevate institutsioonidega sotsiaalsete probleemide õigeaegseks avastamiseks.

Eesmärk E7.2 Tartu sotsiaalhoolekandesüsteemi andmehaldus on ajakohane.

Ülesanded:

- **Osalemine riikliku sotsiaalregistri väljaarendamises.**
 - ↳ Algatada, läbi viia ja rakendada Tartus riikliku sotsiaalregistri edasiarenduse pilootprojekt, mis sisaldaks sh erinevate andmebaaside ristkasutuse lahendusi.

Eesmärk E7.3 Sotsiaalhoolekande teenuste osutamise korraldus on efektiivne.

Ülesanded:

- **Koordineeritud ja põhjendatud tööjaotuse tagamine avaliku, era- ja kolmanda sektori ja kiriku vahel ennetustöö tegemisel ja hoolekandeteenuste osutamisel.**
 - ↳ Analüüsida hoolekandeteenuste majanduslikku ja sisulist efektiivsust ning leida erinevate teenuste osutamiseks efektiivseimad lahendused (täismahus linna poolt hallatav teenus, halduslepingute sõlmimine linnale kuuluvate hoolekanderajatiste haldamiseks, teenuse ostmine era- või kolmanda sektori organisatsioonidelt jmt).

Eesmärk E7.4 Sotsiaalhoolekandesüsteemi arendamine on järjepidev, arendamisse on võrdväärsete partneritena kaasatud ka teised sotsiaalhoolekande valdkonnaga tegelevad osapooled (kolmas sektor, kõrgkoolid jt).

Ülesanded:

- Arengukava perioodiline analüüs ja täiendamine.
- Era- ja kolmanda sektori kaasamine hoolekandesüsteemi arendamisse.

- ↳ Luua tingimused osalustunde tekkimiseks kõigile sotsiaalhoolekandes tegutsejatele (ühised infopäevad, arutelud, vähemalt üks ühine üritus aastas kõigile sotsiaalhoolekande probleemide aruteluks ja arengu kavandamiseks).
- **Koostöö arendamine kõrgkoolidega.**
 - ↳ Tõhustada koostööd kõrgkoolidega praktikakorralduse põhimõtete ühtlustamiseks ja teadustööde teemade aktuaalsuse tagamiseks ning üliõpilaste praktiliste töökogemuste omandamiseks.
 - ↳ Kaasata kõrgkoolidest eksperte hoolekandesüsteemi olukorra analüüsimisse ja arengu kavandamisse (ekspertarvamused, uuringud, koolitused jms).

VIII Sotsiaalhoolekandesüsteemi inimressursi ja töökeskkonna arendamine, sotsiaaltöö maine kujundamine

Eesmärk E8.1 Tartu linna sotsiaalhoolekande süsteemis töötavad kvalifitseeritud hoolekandespetsialistid.

Ülesanded:

- **Elukestva õppe juurutamine sotsiaalhoolekandesüsteemis.**
 - ↳ Tagada erinevatele sihtgruppidele vastava ettevalmistusega hoolekandetöötajate olemasolu.
 - ↳ Koostöös kõrgkoolidega selgitada välja hoolekandespetsialistide koolitusvajadus.
 - ↳ Vajaliku täiendkoolituse tagamine hoolekandespetsialistidele.
 - ↳ Tagada regulaarne supervisioon hoolekandespetsialistidele.
 - ↳ Soodustada hoolekandespetsialistide rotatsiooni piirkonnakeskustes töökogemuste mitmekesistamise eesmärgil.

Eesmärk E8.2 Sotsiaalhoolekandetasutused on arenevad organisatsioonid, hoolekandetöötajate töökeskkond on tervisekaitseõuetele vastav, turvaline.

Ülesanded:

- **Sotsiaalhoolekandetasutuste kultuuri arendamine.**
 - ↳ Hoolekandetasutuste organisatsioonide arendamiseks võimaldada juhtimiskonsultatsioone, organisatsiooni supervisiooni jm teenuseid.
- **Sotsiaalhoolekandetasutuste füüsilise töökeskkonna parandamine** (puhkeruumid, klienditöö privaatsus).
- **Sotsiaalhoolekandetöötajate kutsestandardite rakendamine.**
 - ↳ Töötada välja puuduvad hoolekandetöötajate kutsestandardid ja ametijuhendid.
- **Sotsiaaltöö maine kujundamine.**
 - ↳ Luua PR-ametikoht sotsiaalabi osakonna juurde.

IX Tartu linna sotsiaalse olukorra parandamiseks laiapõhjalise partnerluse loomine

Eesmärk E9.1 **Tartlaste sotsiaalse turvalisuse tagamine on Tartu linna ühine asi,**

Ülesanded:

- **Sotsiaalse partnerluse arendamine Tartu linnas.**
 - ↳ Luua Tartus sotsiaalvaldkonna ümarlaud (nõukoda).
 - ↳ Korraldada Tartus sotsiaalvaldkonna konverentse.
- **Koostöö arendamine teiste omavalitsuste ja riikide hoolekandestruktuuridega.**
 - ↳ Koostööprojektide käivitamine teiste omavalitsustega Eestis ja mujal maailmas.

6.5 ARENGUMUDELILE VASTAV SOTSIAALHOOLEKANDE ASUTUSTE VÕRGUSTIKU TERRITORIAALNE ARENG

Hoolekandeesutused jagunevad ülelinnalise teeninduspiirkonnaga asutusteks ja piirkondlikeks asutusteks. Piirkondlikul printsiibil tegutsevateks sotsiaalhoolekandeesutusteks on sotsiaalabi piirkonnakeskused, laste ja vanurite päevakeskused⁴ ning eakate päevahoolduskeskused.

Tartu sotsiaalhoolekande arengumudel järgi nähakse vajadust perspektiivis alljärgnevate sotsiaalhoolekandeesutuste loomise järele:

- 2-3 laste piirkondlikku päevakeskust,
- 2-4 piirkondlikku eakate päevakeskust,
- pikaajaliste töötute aktiveerimiskeskus (ülelinnalise teeninduspiirkonnaga),
- 3-5 eakate piirkondlikku päevahoolduskeskust,
- dementsete eakate hooldusravikeskus (ülelinnalise teeninduspiirkonnaga),
- tugikeskus (avahooldusteenused) vaimu- ja liitpuudega inimestele (ülelinnalise teeninduspiirkonnaga, vajadusel ja võimalusel ka maakondliku teeninduspiirkonnaga).

Arvestades olemasolevate sotsiaalhoolekandeesutuste võrgustikku Tartu linnas ja arengustrateegiast tulenevalt perspektiivsete sotsiaalhoolekandeesutuste lisandumist, võiks perspektiivselt Tartu linna territoorium jaguneda viieks sotsiaalhoolekande teeninduspiirkonna vahel, mille ulatused ning asutustevõrgustik oleksid alljärgnevad:

1. **Ülejõe-Raadi-Kruusamäe-Ujula-Kvissentali piirkond** (u 15 000 elanikku). Hetkel teenindavad piirkonda Ülejõe piirkonnakeskus (Staadioni 48) ja laste päevakeskus (Mäe 33). Piirkonnas paiknevad hetkel veel Tartu Hooldekodu (Liiva 32), Vaimse Tervise Hooldekeskus (Staadioni 48, 52), lastekodu (Mäe-kodu, Mäe 33), Varjupaik (Lubja 7), mis teenindavad hoolekande kliente üle terve linna. Piirkonna perspektiivne piirkondlike hoolekandeesutuste mudel võiks olla järgmine:
 - Ülejõe piirkonnakeskus, mis Staadioni 48 ja 52 renoveerimise järgselt paigutatakse ümber Staadioni 52 hoonesse;
 - laste päevakeskus (Mäe 33, aadress võib muutuda);
 - vanurite päevakeskus (luuakse Liiva 32 hooldekodu juurdeehituse baasil);
 - vanurite päevahoolduskeskus (Vaimse Tervise Hooldekeskuse baasil, Staadioni 48).
2. **Tähtvere-Supilinna-Vaksali-Vanalinna-Toometaguse piirkond** (u 15 000 elanikku). Hetkel teenindavad piirkonda Tähtvere-Veeriku piirkonnakeskus (Vaksali 14), laste päevakeskus (Jakobi 45), vanurite päevakeskus (Veski 35). Piirkonnas paikneb veel ülelinnalise teeninduspiirkonnaga laste turvakodu (Tiigi 55). Piirkonna perspektiivne piirkondlike hoolekandeesutuste mudel võiks olla järgmine:
 - Tähtvere piirkonnakeskus (Vaksali 14);

⁴ Sõltuvalt väljatöötatavast perekeskuste kontseptsioonist võivad senised laste ja vanurite päevakeskuse funktsioonid asendada ühtse piirkondliku perekeskuse funktsioonidega.

- vanurite päevakeskus (Veski 35);
 - laste päevakeskus (Jakobi 45, Veski 1).
3. **Ees-Karlova – Taga-Karlova – Ropkamõisa – Ropka-Jalaka – Kastani-Filosoofi – Uus-Kesklinna piirkond** (u 20 000 elanikku). Hetkel teenindavad piirkonda Karlova-Tamme piirkonnakeskus (Rahu 15), laste päevakeskus (Koidu 13) ja vanurite päevakeskus (Rahu 8). Piirkonnas paikneb veel ülelinnalise teeninduspiirkonnaga lastekodu (Koidu 13). Piirkonna perspektiivne piirkondlike hoolekandeesutuste mudel võiks olla järgmine:
- Karlova piirkonnakeskus (Rahu 15);
 - laste päevakeskus (Koidu 13);
 - vanurite päevakeskus (Rahu 8).
4. **Veeriku – Vana-, Kesk- ja Uus-Tammelinna – Maarjamõisa – Variku – Ränilinna piirkond** (u 20 000 elanikku). Hetkel teenindavad piirkonda Karlova-Tamme piirkonnakeskus (Rahu 15) ja laste päevakeskus (Era 2). Vanurite hoolekandeteenuseid saavad piirkonna vanurid linna teistest piirkondlikest asutustest. Piirkonnas paikneb ka ülelinnalise teeninduspiirkonnaga noortekodu (Era 2). Perspektiivselt tuleb piirkonnas kavandada multifunktsionaalse hoolekandekeskuse loomine, kuhu on võimalik paigutada sotsiaalabi piirkonnakeskus, laste ja vanurite päevakeskus ning vanurite päevahoolduskeskus (ka dementsetele vanuritele). Hoolekandekeskuse brutopind võiks olla vähemalt 1500m².
5. **Jaamamõisa – Anne I, II, III – Ihaste piirkond** (u 35 000 elanikku). Hetkel teenindavad piirkonda Annelinna (Kalda 4) ja Nõlvaku (Kaunase pst 23) sotsiaalabi piirkonnakeskused ning vanurite päevakeskus (Kalda 40). Perspektiivselt peaks olema piirkonnas üks sotsiaalabi piirkonnakeskus, 1-2 laste päevakeskust, 1-2 vanurite päevakeskust ning vanurite päevahoolduskeskust (ka dementsetele vanuritele). Esimeses etapis on võimalik senise Annemõisa kooli korpuse (1200m²) baasil rajada vanurite päevakeskus (Kalda 40 üleviimisega) ja päevahoolduskeskus (ka dementsetele eakatele), võimalusel ka laste päevakeskus. Teises etapis on vajalik kavandada lisaks veel ühe multifunktsionaalse hooldekeskuse rajamine (Anne III asumis), kuhu on võimalik paigutada sotsiaalabi piirkonnakeskus (senise kahe piirkonnakeskuse asemel üks), laste päevakeskus ja vanurite päevakeskus, vajadusel ka vanurite päevahoolduskeskus. Hoone võimalik brutopind oleks vähemalt 2000 m². Tartu Maarja Kooli baasil (Puiestee 126a hoone [240m²] baasil, vastavalt kooli arengukavale) luuakse Tartu Maarja Tugikeskus, kus oleksid ühendatud tugikodu teenus vaimupuudega inimeste pereliikmetele, hoidekodu teenus (Maarja Koolis õppivatele maakonna lastele) ning päevakeskus täiskasvanud vaimupuuetega inimestele (elukestev rehabilitatsioon, sotsiaalteraapia ja toetatud kutseõpe vastavalt võimetele).

Tartu sotsiaalhoolekande territoriaalse mudeli väljaarendamiseks vajalike investeeringute eeldatav maht on esitatud alljärgnevas tabelis.

Tabel 37. Tartu sotsiaalhoolekandesüsteemi arendamiseks vajalikud olulisemad investeeringud alates 2003. aastast⁵

Nr	Objekt	Investeeringu- vajadus, kr
1.	Tartu Hooldekodu (Liiva 32) juurdeehitus, sh	26 258 000
	I etapp	10 759 000
	II etapp	11 679 000
	sisustus ja seadmed	3 820 000
2.	Tartu Hooldekodu kasutuses oleva hoone renoveerimine, sh	3 103 000
	fassaadi renoveerimine, akende vahetus ja ventilatsioon	2 553 000
	aia ja kõnniteede ehitus	190 000
	keskkütte ja veevarustussüsteemi renoveerimine	360 000
3.	Vaimse Tervise Hooldekeskuse rekonstrueerimine, sh	41 925 000
	Staadioni 48 hoone rekonstrueerimise I etapp	7 000 000
	Staadioni 52 hoone rekonstrueerimise projekt	425 000
	Staadioni 52 hoone rekonstrueerimine 2004-2008	34 500 000
4.	Tartu Mäe-kodu (Mäe 33) rekonstrueerimise lõpetamine	879 365
5.	Annemõisa Kooli B-korpuse 2. korruse kasutusele võtmine hoolekandeobjektina (päevahoiduskeskus ja päevakeskus)	4 000 000
6.	Päevakeskus Tähtvere (Veski 35) ruumide vastavusse viimine tervisekaitse nõuetega	215 000
7.	Maarja Kooli Tugikeskus	3 150 000
	Kokku	79 530 365

7. ARENGUSTRATEEGIA ELLUVIIMINE JA FINANTSEERIMINE

Tartu sotsiaalhoolekande arengustrateegia elluviimist koordineerib Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond. Arengustrateegi arengumudeli osas nimetatud eesmärkide ja ülesannete elluviimiseks on vajalik konkreetsete tegevuste ning projektide läbiviimine. Vajalikud tegevused ja projektid määratletakse Tartu sotsiaalhoolekande lähiaastate tegevuskavas, mida täpsustatakse ning täiendatakse igal aastal. Tegevuste ja projektide määramise puhul on oluline nende reaalne täidetavus, mistõttu tegevused ja projektid peavad olema määratletud ajaliselt, hinnatud ressursivajadusega ning neile peab olema määratud elluviimise eest vastutajad.

Arengustrateegia elluviimist finantseeritakse peamiselt linnaelarvest, kaasates võimalusel elluviidavate projektide finantseerimiseks ka eelarveväliseid rahastamisallikaid, nagu erakapital, riiklikud ja rahvusvahelised fondid.

⁵ Tabelis on esitatud investeeringud, mille osas on investeeringu vajadus ja investeerimisobjekt ning investeeringu maht käesolevaks hetkeks määratletud.

II OSA**TARTU LINNA SOTSIAALHOOLEKANDE
TEGEVUSKAVA AASTANI 2006**

1. TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE TEGEVUSKAVA AASTANI 2006

Käesolev peatükk käsitleb Tartu sotsiaalhoolekande arengumudelil püstitatud eesmärkide ja ülesannete realiseerimiseks vajalikke tegevusprojekte, mis on plaanis teostada aastatel 2003-2006, või tegevusi, mille algus jääb antud ajavahemikku.

Tabelis kasutatud lühendite seletused:

- E-** sotsiaalhoolekande visioonist tulenev eesmärk
- AE-** alaeesmärk
- Ü-** ülesanne, mis tuleb lahendada eesmärgi saavutamiseks. Tihti tähistab tegevusvaldkonda või tegevuste kompleksi, mis näitab vajadust, kuid ei määratle konkreetselt teostatavaid tegevusi
- T-** ülesande täitmiseks või lahendamiseks vajalik konkreetne, elluviidav tegevus, mis on määratletud ajaliselt, materiaalsete ressursidega ja vastutajatega. Tegevuste alaliigid:
 - PT-** konkreetse ajavahemikuga määratlemata pidev või regulaarne tegevus (enamasti kellegi kohustus või põhifunktsioon), mida peetakse vajalikuks arengukavas eraldi välja tuua või mille teostamist jälgida¹
 - TPA-** tähtajaliselt määratletav ühekordne tegevus(projekt), mis teostatakse ametnike poolt asutuse püsikulude raames
 - TPL-** tähtajaliselt määratletav tegevus(projekt), mis finantseeritakse täies ulatuses linna jooksvast eelarvest eraldi finantseeringuga
 - TPK-** tähtajaliselt määratletav tegevus, mille puhul eeldatakse linnaeelarvevälist finantseerimist ning linna eelarvesse arvestatakse kaasfinantseerimise osa (u 20%)
 - IPL-** investeeringuprojekt, mis finantseeritakse täies ulatuses linnaeelarvest
 - IPK-** investeeringuprojekt, mille puhul eeldatakse linnaeelarvevälist finantseerimist ja linna eelarvesse arvestatakse investeeringu kaasfinantseerimise osa (u 50%)
- LP-** laste ja lastega perede sihtrühm
- TT-** toimetulekuraskustega tööealiste täiskasvanute sihtrühm
- EA-** eakate sihtrühm
- PI-** puuetega inimeste sihtrühm
- AEO-** arhitektuuri ja ehituse osakond
- LMO-** linnamajanduse osakond
- LAT-** linnaarstiteenistus
- EO-** ettevõtluse osakond
- HO-** haridusosakond
- SAO-** sotsiaalabi osakond
- TLV-** Tartu Linnavalitsus

¹ Tegevuskavas peaks üldjuhul vältima pidevaid tegevusi, mis on institutsioonide või ametnike püsifunktsioonid või kohustused ning mis on sätestatud asutuste põhimäärustes või ametnike ametijuhendites. Arengustrateegiast tulenevate uute tegevuste või funktsioonide lisandumisel peaks tegevuskavas sätestama tegevuse või funktsiooni täitmise eest vastutava institutsiooni või ametniku. Tegevuskava sätestab üldjuhul muutusi loovaid, ajaliselt piiritletud ja konkreetse tulemusena määratletavaid tegevusi.

TABEL 4.1 Tartu sotsiaalhoolekande tegevuskava aastateks 2003-2006

I ESMASE ENNETUSTÖÖ ARENDAMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA / TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Koostöö arendamine omavalitsuse ja ettevõtete vahel sotsiaalsete probleemide ennetamiseks; E1.1, AE1.1.1				
TPA	Tööhõiveametiga koostöökokkuleppe saavutamine vajaliku info edastamiseks Tööhõiveametist Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonnale	2003	EO, Tööhõiveamet		
TPA	Infopäeva korraldamine suurematele ettevõtetele	2003	SAO		
Ü	Koostöö ja infovahetuse arendamine eluaseme haldusorganisatsioonidega (nii korteriühistud kui ka erinevaid kommunaalteenuseid osutavad ettevõtted) potentsiaalsete abivajajate väljaselgitamiseks; E1.1, AE1.1.1				
TPA	Teabepäeva korraldamine eluaseme haldusorganisatsioonide juhtidele koostöös Korteriühistute Liiduga	2003	SAO		
Ü	Tartlaste elukeskkonna turvalisust suurendavate meetmete väljatöötamine ja rakendamine; E1.1, AE1.1.2				
TPL	Asumitele sotsiaalseid riske analüüsiva uuringu tellimine (Tartu Ülikooli tudengid?)	2004	SAO		
Ü	Sõltuvusprobleeme ennetavate meetmete arendamine ja rakendamine; E1.1, AE1.1.3				
TPL	Narkoennetusprogrammi väljatöötamises osalemine				
Ü	Nõustamis- ja kriisiabi teenuste tervikliku süsteemi loomine; E1.1, AE1.1.4				
TPA	Nõustamis- ja kriisiabi telefonide hankelepingu tingimuste täpsustamine		SAO	-	
TPA	Sotsiaalabiasutuste ööpäevase valve korraldamise korra ja võimaluste väljaselgitamine	2003	SAO	-	
TPL	Naiste varjupaiga teenuse tellimine katseprojektina teenust osutavalt MTÜ-lt	2003	SAO	100 000	linnaelarve
PT	Naiste varjupaiga teenuse käivitamine (sõltuvalt katseprojekti	Alates 2004	SAO		

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA / TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
	tulemustest)				
Ü	Lastele turvalise elukeskkonna loomisele kaasaaitamine; E1.1, AE1.1.5				
Ü	Sotsiaaltöö perekonnakeskse käsitluse arendamine (laste heaolu vs lastekaitse); E1.1, AE1.1.5				
TPK	Perekonnasotsiaaltöö kontseptsiooni väljatöötamine koostöös TÜ-ga koos ettepanekutega senise sotsiaalhoolekande süsteemi täiustamiseks.		SAO	100 000 (50 000) linna osalus	Linnaeelarve, TÜ eelarve
Ü	Eakate aktiivse eluhoiaku, eneseabi ja huvitegevuse toetamine; E1.1, AE1.1.6				
TPA	Tartu seniorkaardi kontseptsiooni väljatöötamine koostöös mittetulundusühingute ja ettevõtjatega (ühine tööühm)	2003	SAO/MTÜ-d	-	-
	Seniorkaardi juurutamine	Alates 2004			
TPL	Eakate nõukoja asutamine eakate ühenduste baasil ja eestvedamisel	2003	SAO/MTÜ-d	5000	linnaeelarve
TPL	Eakate rahvusvahelise päeva tähistamine	Alates 2003	SAO	5000 aastas	linnaeelarve
Ü	Mitmekestiste võimalustega ja optimaalse eakate päevakeskuste võrgustiku väljaarendamine; E1.1; AE1.1.6				
IPL	Eakate päevakeskuste varustamine arvutitega (igasse keskusesse vähemalt 10 interneti püsiühendusega arvutit), koopiomasina ja faksiga, eakatele üldkasutamiseks	2003-2006	SAO	525 600	linnaeelarve
IPL	Eakate päevakeskuse rajamine Ülejõe linnaossa	2004-2006	SAO	5 000 000	linnaeelarve
PT	Päevakeskuste baasil toetavate teenuste mahu laiendamine: toidu kojuviimine 70 kliendile	Alates 2003	SAO/päevakeskused- aastas	linnaeelarve
PT	Päevakeskuste baasil toetavate teenuste mahu laiendamine: pesupesemis- ja saunateenus	Alates 2003	SAO/päevakeskused	20 000 aastas	linnaeelarve, abiprogrammid

II KOOLISOTSIAALTÖÖ ARENDAMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA / TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Koolisotsiaaltöö väljaarendamine; E2.1				
TPK	Koolisotsiaaltöö vajaduse väljaselgitamiseks uuringu korraldamine koostöös Tartu Ülikooliga	2003 01.09	SAO	60 000, (30 000) linna osalus	Linnaeelarve, TÕ eelarve

III AVAHOOLDUSE ARENDAMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	TEOSTAJA/ VASTUTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Sotsiaaleluruumide juurdeloomine ja kohandamine; E3.1, AE3.1.1				
IPL	Rahu 15 sotsiaaleluruumide väljaehitamine	2004	SAO/LVO		
Ü	Multiprobleemsete perekondade vajaduste terviklik käsitlemine ja vajalike teenuste osutamine; E3.1, AE3.1.3				
Ü	Lastega perekondade abivajaduse õigeaegne tuvastamine ja vajaliku abi organiseerimine; E3.1, AE3.1.4				
Ü	Koolijärgse tegevuse korraldamine probleemsetest perekondadest lastele; E3.1, AE3.1.4				
Ü	Perekülastusteenuse arendamine; E3.1, AE3.1.4				

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	TEOSTAJA/ VASTUTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
PT	Teenuse mahu suurendamine MTÜ Hea Algus juures	2003	SAO	80 000 aastas	linnaelarve
TPA	Perekülastusteenuse standardi ja hindamisjuhendi väljatöötamine koostöös MTÜ-ga Hea Algus	2003	SAO		
Ü	Lapsevanemate eneseabi arendamine; E3.1, AE3.1.4				
Ü	Kasuperede süsteemi väljaarendamine, et võimalikult vähe lapsi kasvaks institutsioonides; E3.1, AE3.1.4				
TPL	Kasuperede teenuse ostmine	2003	SAO	75 000	linnaelarve
PT	Kasuperede teenuse ostmine	Alates 2004	SAO	200 000 aastas	linnaelarve
Ü	Erivajadustega lapsi kasvatavate perekondade tugisüsteemi (võimalik perekeskuse funktsioon) arendamine; E3.1, AE3.1.4				
Ü	Lastekodulaste jt vanemliku hoolitsuseta noorte iseseisvasse ellu integreerimise süsteemi (noorte iseseisvaks eluks ettevalmistamine) arendamine ja paindlikumaks ning mitmekesisemaks muutmise; E3.1, AE3.1.4				
Ü	Pikaajaliste töötute ja asotsiaalsete täiskasvanute resotsialiseerimist tagavate meetmete arendamine; E3.1; AE3.1.5				
PT	Toimetulekuraskustes pikaajaliselt töötute probleemidele spetsialiseerunud sotsiaaltöötaja töölerakendamine	2003	SAO	100 000 aastas	linnaelarve
PT	Sotsiaaltöötaja koha loomine varjupaiga juurde	2004	SAO	100 000 aastas	linnaelarve
	Toimetulekuõpetuse teenuse ostmine	2004	SAO	100 000	linnaelarve
PT	Töötute rakendamiseks abitööde programmi väljatöötamine ja käivitamine	2003	SAO	500 000	linnaelarve
PT	Töötute rakendamiseks abitööde programmi väljatöötamine ja käivitamine	2004- 2006	SAO	1 500 000 aastas	linnaelarve
Ü	Vanurit hooldava pere toetamine; E3.1; AE3.1.6				
TPA	Projektikonkursi korraldamine Seeniorkeskuse teenuse loomiseks	2003	SAO	-	-
TPL	Seeniorkeskuse teenuse käivitamine (hoolduse, hooldusravi ja taastusravi võimalustest teavitamine, eluruumide kohandamise nõustamine, eakate ja pereliikmete koolitus, pereliikmete eneseabirühmade töö juhendamine)	Alates 2004	SAO	200 000 aastas	linnaelarve
Ü	Koduhoolduse arendamine; E3.1; AE3.1.6				

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	TEOSTAJA/ VASTUTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Toetatud elamise teenuse väljaarendamine; E3.1; AE3.1.6				
	Sotsiaalajas eluruumide kohandamine puudega vanurite vajadustele vastavaks	2003-2006	SAO/LVO		
	Puudega vanurite eluruumide kohandamise toetamine puudest tingitud lisavajadustele vastavalt	Alates 2005	SAO	200 000 aastas	linnaelarve
Ü	Piirkondlike päevaholduskeskuste loomine; E3.1; AE3.1.6				
TPA	Pilootprojekti käivitamine kehalise puudega vanurite päevaholduskeskuse loomiseks	2003	SAO	-	-
PT	Invatransporditeenuse ostmise laiendamine puuetega vanurite transpordiks päevakeskustesse	2005-2006	SAO	100 000 aastas lisaks	linnaelarve

IV INSTITUTIONAALSE HOOLDUSE ARENDAMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA / TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Sõltuvusprobleemidega laste ja noorte rehabilitatsioonisüsteemi loomine; E4.1				
PT	Rehabilitatsiooniteenuse ostmine	Alates 2004	SAO	100 000 aastas	linnaelarve
Ü	Sõltuvusprobleemidega täiskasvanute rehabilitatsioonisüsteemi loomine; E4.1				
	Sõltuvusprobleemidele spetsialiseerunud sotsiaaltöötajate täiendkoolituse korraldamine				
	Sõltuvusprobleemiga isiku lähedastele koolituse ja nõustamise korraldamine				

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA / TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Erinevatel põhjustel koos lastega kodust lahkuma sunnitud emadele või teistele hooldajatele ajutise varjupaiga teenuse laiendamine; E4.1				
Ü	Erivajadustega lastele ajutise hoideteenuse loomine (nt vanemate puhkuse ajaks); E4.1				
PT	Hoideteenuse ostmine (Maarja Kooli Tugikeskus)	Alates 2004	SAO	100 000 aastas	linnaelarve
Ü	Ravikindlustuseta isikutele ravi ja põetuse võimaldamine; E4.1; AE4.1.2				
PT	Raviteenuse ostmine ravikindlustuseta isikute raviks	Alates 2003	SAO/LAT	120 000 aastas	linnaelarve
Ü	Institutsionaalse hoolduse kohtade arvu suurendamine eakatele; E4.1; AE4.1.4				
IPL	Tartu hooldekodu (Liiva 32) juurdeehitus	2004-2005	SAO/LVO	25 000 000	linnaelarve
Ü	Dementsete eakate ravi ja hoolduse arendamine; E4.1; AE4.1.4				
IPL	Hooldus- ja päevahoolduskohtade arvu suurendamine Vaimse Tervise Hooldekeskuse (Staadioni 48) renoveerimise teel	2004-2006	SAO/LVO	7 000 000	linnaelarve
IPL	Vaimse Tervise Hooldekeskuse (Staadioni 48, 52) renoveerimine	2003 2004-2006	SAO/LVO	350 000 23 500 000	linnaelarve linnaelarve ja fondid
IPL	Dementsete päevahoolduskeskuse laiendamine Annelinna Annemõisa kooli renoveerimise teel	2003 2004	SAO/LVO	2 500 000 2 500 000	linnaelarve

V PUUETEGA INIMESTELE VÕRDSETE VÕIMALUSTE LOOMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	TEOSTAJA/ VASTUTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Alus- ja põhihariduse osutajate täiendkoolituse süsteemi väljaarendamine; E5.1, AE5.1.2				
TPL	Koolitusprogrammi tellimine teenusena	2003	HO	100 000	linnaelarve
TPL	Koolituste tellimine	Alates 2004	SAO/HO		
Ü	Isikliku abistaja, tugisiku ja viipekeeletõlgi teenuse väljaarendamine; E5.1, AE5.1.3				
TPA	Teenuse sihtgrupi täpsustamine	2003	SAO	-	
TPL	Teenuse standardi koostamise tellimine teenusena	2004	SAO	20 000	linnaelarve
TPL	Teenuse osutajate täiendkoolitus (pereliikmete hooldajate teabepäevad)	Alates 2004, 1xaastas	SAO		
TPL	Teenuse pakkujate täiendkoolitus	Alates 2004, 1x aastas	SAO		
Ü	Haridusasutuste füüsiliseks ligipääsetavuseks tingimuste loomine; E5.1, AE5.1.4				
TPA	Koolide ligipääsetavaks muutmise pilootprojektis osaleva kooli väljavalimine koostöös haridusosakonnaga	2003 I kv	SAO/HO	-	
TPL	Pilootkooli kohandamisprojekti tellimine	2003	SAO/HO	50 000	linnaelarve
TPL	Pilootkooli kohandamine	2004	SAO/HO		
Ü	Tavakoolides ja lasteaedades tingimuste loomine, mis võimaldavad kasvatada puudega last; E5.1, AE5.1.5				
PT	Eritransporditeenuse laiendamine koolieelsetesse lasteasutustesse sõiduks	2003-2006	SAO	200 000 aastas	linnaelarve
Ü	Puuetega inimesi toetava tervikliku tugivõrgustiku ülesehitamine; E5.2, AE5.2.1				
TPA	Infovahetussüsteemi määramine ja koordinaatori leidmine	2003 I kv	SAO	-	
PT	Koordinaatori ametikoha loomine	2003 III kv	SAO	100 000 aastas	linnaelarve
PT	Infovoldiku väljaandmine	Alates 2004, 1kord aastas	SAO	20 000 aastas	linnaelarve
PT	Infopäevade korraldamine	Alates 2003, 1kord aastas	SAO	20 000 aastas	linnaelarve
PT	Nõustamisteenuse "Sarnase nõustamine" tellimine	Alates 2004	SAO	20 000 aastas	linnaelarve
Ü	Tolerantsuse kasvatamine suhtumises puuetega inimestesse; E5.2, AE5.2.1			150 000 aastas	
TPL	Puuetega inimeste käsitöönäituse korraldamine	2003	SAO	20 000	linnaelarve
Ü	Juhtumikorraldaja süsteemi täiendamine ; E5.2, AE5.2.2				

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	TEOSTAJA/ VASTUTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
PT	Teenuse tellimine 2-4 juhtumikorraldaja mahus	Alates 2005	SAO		
Ü	Kliendi vajadustele vastavate teenuste arendamine; E5.2, AE5.2.2				
TPL	Puuetega inimeste korterite kohandamine	2003	SAO/LVO	200 000	linnaelarve
Ü	Koolisotsiaaltöö arendamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks; E5.2, AE5.2.3				
PT	Sotsiaaltöötajate arvu suurendamine kuni üks töötaja 1000 õpilase kohta	Alates 2004	SAO	1 000 000 aastas	linnaelarve
Ü	Linnakeskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks; E5.2, AE5.2.4				
TPL	Linnavärvimise kampaania raames astmete markeerimine vastavalt nägemispuudega inimeste ettepanekutele	2003	SAO/LMO		linnaelarve
Ü	Puuetega inimeste kutsekoolitusvormide arendamine; E5.3, AE5.3.1				
Ü	Puuetega inimeste kutseõppe tööandjate vajadustega vastavusse viimine; E5.3, AE5.3.2				
Ü	Töötugiisikute süsteemi väljaarendamine; E5.3, AE5.3.3				
TPA	Töötugiisiku mõiste ja tegevusala määratlemine	2003	SAO	-	
PT	Töötugiisikute palkamine	Alates 2004	SAO	150 000 aastas	linnaelarve
TPL	Töötugiisikute koolitus	2004	SAO	20 000	linnaelarve
Ü	Töötamise toetamise keskuse loomine; E5.4; AE5.4.1				
Ü	Töökohtade kohandamine (kohandamiskulude osaline hüvitamine); E5.4; AE5.4.1				
TPA	Tööandjate rahalise toetuskeemi väljatöötamine töökohtade kohandamiseks	2004	SAO	-	
TPA	Parima puuetega inimestele tööd võimaldava tööandja auhinnakonkursi tingimuste väljatöötamine	2003 Ikv	SAO	-	
TPL	Konkursi korraldamine	Alates 2003, 1kord aastas	EO	10 000 aastas	linnaelarve
Ü	Toetatud töökohtade süsteemi väljaarendamine; E5.4; AE5.4.2				
Ü	Puuetega isikute kesk- ja kõrghariduse omandamise soodustamine; E5.5; AE5.5.1				

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	TEOSTAJA/ VASTUTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6

VI SOTSIAALHOOLEKANDE AVATUS JA KLIENDISÕBRALIKKUS, TEABELEVI

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA / TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Sotsiaalhoolekandevalase info edastamise süsteemi arendamine; E6.1				
	Infolehe saatmine pensioniealistele üks kord aastas, tervishoiuasutustele üks kord kvartalis	Alates 2004	SAO	50 000 aastas	linnaelarve
Ü	Sotsiaalhoolekande teenusstandardite väljatöötamine; E6.2				
TPL	Tartu linnas pakutavate teenuste ja neid reguleeriva dokumentatsiooni kaardistamine ja analüüs tellimustööna	2004	SAO	100 000	linnaelarve
TPA	Töörühma loomine teensusstandardite väljatöötamiseks	2003	SAO	-	-
Ü	Juhtumitöö tõhustamine; E6.3				
Ü	Kehtivate sotsiaalhoolekande klientsuse hindamiskriteeriumite tõttu sotsiaalhoolekande teenustest ilma jäävate linnaelanike hoolekandevõimaluste lahendamine ja samas põhjendamatult sotsiaalhoolekande teenuseid saavate isikute hulga vähendamine; E6.3				
TPA	Luuakse töörühm hoolekande/hooldusravi teenuste vajaduse standardiseeritud hindamiseks	2003	SAO	-	-

VII TARTU LINNA SOTSIAALSE OLUKORRA SEIRE, HOOLEKANDESÜSTEEMI ARENDUSTEGEVUS, ANDMEHALDUS

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA/ TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Linna sotsiaalse olukorra ja abivajaduse järjepideva monitooringu korraldamine; E7.1				
TPK	Tartu linnas hetkel toimiva monitooringusüsteemi analüüs koostöös TÜ-ga (tudengi kursuse- või lõputööna)	2003	SAO		linnaelarve
Ü	Osalemine riikliku sotsiaalregistri väljaarendamises; E7.2				
Ü	Koordineeritud ja põhjendatud tööjaotuse tagamine avaliku, era- ja kolmanda sektori vahel ennetustöö tegemisel ja hoolekandeteenuste osutamisel; E7.3				
Ü	Arengukava perioodiline analüüs ja täiendamine; E7.4				
TPL	Sotsiaalhoolekande arengukava täiendamine	2004	SAO	30 000 aastas	linnaelarve
Ü	Kolmanda sektori kaasamine hoolekandesüsteemi arendamisse; E7.4				
Ü	Koostöö arendamine kõrgkoolidega; E7.4				
PT	Sotsiaaltöötudengitele soovitatavate kursuse- või lõputööde väljapakumine	2003 - ..	SAO		
TPA	Sotsiaaltöötudengite tööde kättesaadavaks tegemine linna interneti koduleheküljel	2003	SAO, TÜ		
TPK	Sotsiaaltöötudengite poolt koostatud uurimustööde, kursuse- ja lõputööde lühiülevaadetest kogumiku väljaandmine	Alates 2004	SAO, TÜ	(20 000 aastas), linna osalus	linnaelarve, TÜ
TPA	Praktikakorralduse põhimõtete väljatöötamine koostöös Tartu Ülikooliga	2003	SAO, TÜ		

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA/ TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6

VIII SOTSIAALHOOLEKANDESÜSTEEMI INIMRESSURSI JA TÖÖKESKKONNA ARENDAMINE, SOTSIAALTÖÖ MAINE KUJUNDAMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA/ TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Elukestva õppe juurutamine sotsiaalhoolekandesüsteemis				
Ü	Sotsiaalhoolekandeesutuste kultuuri arendamine				
Ü	Sotsiaalhoolekandeesutuste füüsilise töökeskkonna parandamine (puhkeruumid, klienditöö privaatsus)				
Ü	Sotsiaalhoolekandeesutuste töötajate tööülesannete määratlemine				
Ü	Sotsiaaltöö maine kujundamine				
PT	Avalike suhete spetsialisti tööerakendamine	2004	SAO	100 000 aastas	linnaelarve

IX TARTU LINNA SOTSIAALSE OLUKORRA PARANDAMISEKS LAIAPÕHJALISE PARTNERLUSE LOOMINE

	TEGEVUSED aastateks 2003-2006	AEG	VASTUTAJA/ TEOSTAJA	MAKSUMUS	FINANTSEERIMIS- ALLIKAS
1	2	3	4	5	6
Ü	Sotsiaalse partnerluse arendamine Tartu linnas; E9.1				
Ü	Koostöö arendamine teiste omavalitsuste ja riikide hoolekandestruktuuridega; E9.1				

LISAD

LISA 1

LISA 1. Tartu sotsiaalhoolekande väljatöötamisest osavõtjad

Tabel 1. Arengukava väljatöötamist koordineeriv töögrupp

Nimi	Organisatsioon
1. Vladimir Šokman (töögrupi juht)	Tartu Linnavalitsus
2. Meida Griin	Tartu LV sotsiaalabi osakond
3. Aime Koger	Tartu Maavalitsus
4. Sirje Kree	Tartu LV linnaarstiteenistus
5. Tiina Kruise	Tartu LV sotsiaalabi osakond
6. Imbi Lang	Tartu LV linnaplaneerimise ja maakorralduse osakond
7. Monica Lövi	Tartu Emajõe Kool
8. Mait Raig	Tartu LV linnavarade osakond
9. Kai Saks	Tartu Ülikool
10. Marju Selg	Tartu Ülikool
11. Ruth Soonets	Tartu Laste Tugikeskus, TÜK Lastekliinik

Tabel 2. Laste ja lastega perekondade hoolekande töögrupp

Nimi	Organisatsioon
1. Marju Selg (töögrupi juht)	Tartu Ülikool
2. Kristel Altosaar	Laste Tugikeskus; Öökull
3. Külli Kool	Kristlik Noortekodu
4. Inna Lindre	TÜK Psühhiaatrikliinik
5. Merle Linno	Tartu LV sotsiaalabi osakond
6. Ivar Männamaa	Hea algus
7. Ulvi Mürsepp	Tartu LV haridusosakond
8. Dagmar Narusson	TÜK Lastekliinik
9. Marina Paddar	Politseiprefektuur
10. Katrin Pruulmann	TÜK Psühhiaatrikliinik
11. Jürgen Rakaselg	Alaealiste Komisjon
12. Mari Reilson	TÜK Kõrvakliinik
13. Eda Rööpmann	Tartu Laste Turvakodu
14. Anne Schotter	Kristlik Kodu
15. Helle Siigur	Mäe-kodu
16. Tiina Soo	Nõustamis- ja Kriisiabikeskus
17. Ruth Soonets	Laste Tugikeskus
18. Judit Strömpl	Tartu Ülikool

Tabel 3. Tööealiste täiskasvanute hoolekande töögrupp

Nimi	Organisatsioon
1. Monica Lövi (töögrupi juht)	Tartu Emajõe Kool
2. Jüri Ginter	Tartu Ülikool
3. Viktor Karhu	Varjupaik
4. Ave Kasenõmm	Tartu Maakohtu Kriminaal-hooldusosakond
5. Inge Kool	Tartu LV sotsiaalabi osakond
6. Eva Kõiv	Tartu LV sotsiaalabi osakond
7. Imbi Lang	Tartu LV linnaplaneerimise ja maakorralduse osakond
8. Imbi Puutsa	Tartu Maakohtu Kriminaal-hooldusosakond
9. Sirlil Tralla	Tartu LV sotsiaalabi osakond
10. Vaike Soodla	Eesti Haigekassa Tartu osakond
11. Sirje Tihhanov	Tartu Puuetega Inimeste Koda
12. Urve Vool	Tartumaa Tööhõiveamet

Tabel 4. Eakate hoolekande töögrupp

Nimi	Organisatsioon
1. Kai Saks (töögrupi juht)	TÜK Sisekliinik
2. Maris Knuut	Tartu LV sotsiaalabi osakond
3. Sirje Kree	Tartu LV linnaarstiteenistus
4. Astrid Kütt	Tartu Hooldekodu
5. Liidia Laaneoja	Tartu Linna Puuetega Eksmeedikute Ühing "Halastus"
6. Valve Rehema	"Kodukotus"
7. Albert Saunanen	Päevakeskus "Tähtvere"
8. Annely Soots	Eesti Geriaatria ja Gerontoloogia Assotsiatsioon
9. Annika Sõna	Päevakeskus "Kalda"
10. Ene Tiit	TÜ Matemaatilise statistika instituut
11. Vello Vengerfeldt	Vaimse Tervise Hooldekeskus

Tabel 5. Puuetega inimeste hoolekande töögrupp

Nimi	Organisatsioon
1. Aime Koger (töögrupi juht)	Tartu Maavalitsus
2. Jüri Kõre	Tartu Ülikool
3. Eva Kirillova	Lõuna Eesti Pimedate Ühing
4. Tiina Kruuse	Tartu LV sotsiaalabi osakond
5. Imbi Lang	Tartu LV LPMKO
6. Senta Michelson	Tartu Puuetega Inimeste Koda
7. Heldur Otsa	Tartu Liikumispuuetega Inimeste Ühing
8. Mari Reilson	Eesti Kuulmispuuetega Laste Vanemate Liit; TÜ Kõrvakliinil
9. Helle Sass	Tartumaa Kurtide Ühing
10. Indrek Sooniste	Tartu LV sotsiaalabi osakond
11. Silja-Anu Taru	Tartu Emajõe Kool
12. Sirje Tihhanov	Tartu Puuetega Inimeste Koda
13. Vello Vengerfeldt	Vaimse Tervise Hooldekeskus

Tabel 6. Puuetega inimeste osa väljatöötamisel lisaks töögrupi liikmetele teemagruppide töös ja seminaridel osalenud isikud (alates sept 2001)

Nimi	Organisatsioon
1. Eda Anton	Tartu LV haridusosakond
2. Maira Bogdanova	Tartu LV haridusosakond
3. Ave Elken	Tartu LV arhitektuuri ja ehituse osakond
4. Galina Gerassimenko	Tartu Puiestee Kool
5. Anto Ili	Tartu LV
6. Karmen Ilus	Tartu Parkinsoni Haiguse Selts
7. Tanel Joost	OÜ Händikäpp Imidž
8. Kei Karlson	Tartu Vaimupuudega Inimeste Tugiliit
9. Ester Kets	Tartu Vaegurite Ühing
10. Helgi Klein	Tartu Hiie Kool
11. Maire Koppel	MTÜ Iseseisev Elu
12. Helle Känd	Tartu Maarja Kool
13. Marianne Kuzemtšenko	Eesti Autismiühing
14. Anne Kõiv	Tartu Emajõe Kool
15. Rein-Matti Laarmaa	Tartu LV linnamajanduse osakond
16. Peep Margus	Tartu LV linnamajanduse osakond
17. Merle Muda	CP-Ühing
18. Ulvi Mürsepp	Tartu LV haridusosakond
19. Elsa Põvvat	Puuetega laste, noorte ja nende vanemate ühendus
20. Ants Rannula	Tartumaa Liikumispuuetega Inimeste Ühing
21. Taimi Riisberg	Ropka-Karlova Päevakeskus

22. Jaanus Rooba	Tartu Maarja Kool
23. Margit Rosental	Noorteklubi Händikäpp
24. Vahur Sillaots	Tartu LV linnamajanduse osakond
25. Elle Tammemägi	Tartu Sclerosis Multiplex'i Ühing
26. Meeri Tampere	Tartu LV haridusosakond
27. Elvi Tani	Tartu LV linnaplaneerimise ja maakorralduse osakond
28. Olivia Õim	Tartu Maarja Kool

LISA 2. Tartu sotsiaalhoolekande arenguvisioni terviktekst

**TARTU SOTSIAALHOOLEKANDE ARENGUVISIOON AASTANI 2012
(terviktekst)**

- **Tartu sotsiaalhoolekande süsteem on Tartu linna ühine asi, koostöö on suunatud kõigi tartlaste turvalisuse ja toimetuleku tagamisele, kusjuures põhirõhk on sotsiaalsete probleemide ennetamisel. Tartu sotsiaalhoolekande põhineb professionaalsusel, mitmekesisusel, koostööl ja arendustegevusel. Tartus pakutakse kaasaegseid, mitmekesiseid, kliendikeskseid ja stabiilselt rahastatud hoolekandeteenuseid. Sotsiaalvaldkonnas toimuvasse töösse on haaratud nii avalik, era- kui ka kolmas sektor.**

Tartu linn on Eesti ühiskonna loomulik osa. Tartus toimuvad protsessid on Eesti ühiskonna üldise arengu peegeldused. Eesti ühiskond liigub 2012. aastal solidaarsuse ja sotsiaalse sidususe suunas, kus väärtustatakse inimest ja tema heaolu.

Tartu linna sotsiaalhoolekande süsteemi koordineerib Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond. Sotsiaalabi osakond (SO) osaleb linna elu juhtimises, tehes aktiivset koostööd linnavalitsuse teiste osakondade, Eesti Vabariigi valitsuse, Sotsiaalministeeriumiga, Tartu maavalitsuse, Tartu Ülikooli, avaliku meedia, sõpruslinnade, hansalinnade ja teiste linnavalitsuse partneritega sotsiaalvaldkonda puudutavate küsimuste lahendamisel.

Osakond hangib, valdab ja analüüsib teavet linna sotsiaalvaldkonda puudutavate protsesside ja nähtuste kohta ning reageerib paindlikult uutele vajadustele. Osakonna koordineerimisel toimub spetsialistide aktiivne koostöö ja infovahetus abivajajate õigeaegseks väljaselgitamiseks.

Sotsiaalabi osakond koordineerib üldsuse teavitamist ja hoiab ülal diskussiooni üldsusega, tagades kõigile kättesaadava teabe sotsiaalhoolekande toimimise põhimõtete ja toimimise kohta.

Tartu Linnavalitsus soodustab heategevust ja kaasab äri sektorit programmide planeerimisse ning elluviimisesse.

Sotsiaalhoolekande süsteemi spetsialistid on ametikoha nõuetele vastava erialase haridusega. Töö kvaliteet on tagatud spetsialistide regulaarse täiendkoolituse, supervisiooni ja turvalise töökeskkonnaga.

Välja on arendatud mitmekesine ja paindlik avaholdussüsteem. See hõlmab päevakeskusi, tugisikuid, isiklike abistajaid, kasuperesid, toetavate teenuste süsteemi hooldavatele pereliikmetele, vabatahtlike kaasamist ja mitmekülgset toetamist jne. Tänu sellele väheneb pidevalt vajadus institutsionaalse hoolduse järele. Teenuste osutamist reguleerivad kehtestatud standardid.

- **Tartu väärtustab lapsi ja perekonda kui lapse parimat kasvukeskkonda. Igale lapsele on parimal võimalikul viisil tagatud täisväärtuslik, vaimselt ja füüsiliselt terve lapsepõlv.**

Tartu linn on hõlmatud perekeskuste võrguga, mida koordineerib Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond. Perekeskuste ülesanne on perekonna toimimist toetavate tegevuste kaudu ennetada ja varakult leevendada peresuhetes ning laste kasvatamisel tekkida võivaid raskusi. Perekeskused teevad koostööd piirkonna koolide, lasteaedade, perearstikeskuste ja teiste asutuste ning avalikkusega.

On olemas ühtne koolisotsiaaltöö kontseptsioon ja toimiv süsteem, mida koordineerib Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakond. Igas koolis on sotsiaaltöötaja, kes toetab kooli toimimist laste turvalist arengut soodustava keskkonnana.

- **Tartus on loodud võimalused tööaliste inimeste iseseisvaks toimetulekuks ja tööhõiveks.**

Sotsiaalhoolekande toetused ja teenused toimetulekuraskustega tööalistele on mitmekesised ja tööhõivet soodustavad. Võimalikult suur osa tööalisest elanikkonnast on hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega. Linn soodustab eraettevõtluses uute töökohtade loomist. Sotsiaalhoolekandesüsteemil on kandev roll inimesele toimetuleku õpetamisel. Välja on kujunenud nõustamis-, ravi- ja rehabilitatsioonivõrgustik. Toimub sõltuvusprobleemide tekkimist vältiv ja ennetav töö. Tegutseb resotsialiseerumist toetav toimetulekukeskus. Linn võimaldab piisaval hulgal erineva toetusastmega sotsiaaleluruume vähekindlustatud ja toimetulekuraskustes isikutele. Pidevat (pikaajalist) sotsiaalhoolekannet vajavate tööaliste arv on vähenenud.

- **Tartu väärtustab eakaid inimesi ja toetab nende potentsiaali igakülgset rakendamist. Toimetulekuraskustega eakatele on tagatud maksimaalne iseseisvus ja väärikus.**

Eakate aktiivne eluhoiak kujundatakse eneseteostuse kaudu. Piirkondlikul alusel on loodud 5-7 kaasaegse infotehnoloogiaga varustatud päevakeskust, mille baasil tegutsevad eakate ühendused, eneseabirühmad ja vabatahtliku töö tegijad. Tartus on Eakate Nõukoda, millel on nõuandev hääl eakaid puudutavates küsimustes Tartu Linnavalitsusele. Tartu koostöö sõpruslinnadega hõlmab ka eakaid.

Eakatele suunatud hoolekande toetussüsteemis on eelistatud teenused, mis võimaldavad jätkata elu oma kodus. Piirkondlikud päevahoolduskeskused võimaldavad jätkata elamist koos perega dementsetel ja olulist kõrvalabi vajavatel kehalise puudega vanuritel. Toetatakse vanurit hooldavaid peresid. Vanuritele, kellel ei ole võimalik üksi või koos perega hakkama saada, on tagatud mitmekesised toetatud elamise võimalused (intervallhooldus, sotsiaaleluruum, kohandatud eluruum, ajaliselt piiramatut hooldust hoolduskodus, õendushooldekodus või hooldushaiglas).

- **Tartus on tagatud puuetega inimestele võrdsed võimalused elamiseks, töötamiseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.**

Puuetega inimestele on tagatud neile sobivas vormis alus- ja põhihariduse omandamine. Selleks on loodud hariduse omandamise võimalused, mis baseeruvad nii tavaharidusasutustel kui ka eriõppeasutustel. Puudega inimesi toetatakse kesk- ja kõrghariduse omandamisel.

On välja arendatud mitmekesine toetusvõrgustik puuetega inimeste iseseisva elu toetamiseks ja ühiskonnaellu integreerimiseks. On olemas toetavad teenused, mis lähtuvad konkreetse puudega inimese erivajadustest.

Puuetega inimeste tööhõive soodustamiseks on välja arendatud ja kättesaadavad mitmekesised tööandjate vajadustega arvestavad kutsekoolituse võimalused. Avalik sektor on aktiivne tööpakkuja.

Linna ehituses ja planeeringutes arvestatakse puuetega inimeste vajadustega.

TUGEVD KÜLJED

Toimetulekuraskustega täiskasvanute hoolekanne	Eakate hoolekanne	Laste, noorte ja perede hoolekanne	Erivajadustega inimeste hoolekanne
<ul style="list-style-type: none"> - Kohaliku omavalitsuse ja riigi sotsiaalhoolekande (SH) optimaalne struktuur - SH-alane teabelevi maht - Sotsiaalregister - Riiklike toetuste ja teenuste kättesaadavus - SH-asutuste mitmekesisus Tartu linnas - Professionaalse SH-töötajate kaadri olemasolu - Hea koostöö SH asutuste vahel - Täiendavad linnapoolsed toetused ja teenused 	<ul style="list-style-type: none"> - Järelravi doteerimine linna poolt - Usaldustelefon - Raamatukogu tugiteenus (raamatubuss) - Tasuta transport linnas - Koduteenus üksikutele vanuritele - Psühhogeriaatrilised teenused - Eakate eneseabi asutused - Piisavalt päevakeskuseid 	<ul style="list-style-type: none"> - Spetsialistide oskus leida ressursse, luua kontakte ja leida sponsoreid - Spetsialistide koostöö- ja arenguvalmidus, aktiivsus - Paindlikkus, innovaatus, leidlikkus: kiire reageerimine muutuvatele vajadustele, uute lahenduste otsimine - Kvalifitseeritud töötajate olemasolu, palju noori spetsialiste - Võimalus kasutada praktikante, vabatahtlikke - Tartus on olemas lastekaitsetöötajad - Kogemused on olemas (ka tehtud vigadest) - Tugev kolmas sektor (MTÜ-d) - Koostöö linnavalitsuse ja kolmanda sektori vahel - Palju erinevaid tegijaid ja teenuseid; võimaluste mitmekesisus (erinevad asutused) - Mitmed hästi väljaarendatud suunad (Laste Tugikeskus, Nõustamis- ja Kriisiabikeskus, Turvakodu jt) - Mingil määral toimub võrgustikutöö - Mõtlemine liigub ühes suunas (rahastamine, supervisiooni, kriisiabi vajalikkus) – sarnane arusaam probleemidest ja lünkadest süsteemi üldises juhtimises - On arenemas ühine arenguvision 	<ul style="list-style-type: none"> - Innustunud tegijad organisatsioonides - Alus- ja põhihariduse omandamise võimalused (erikoolid, erirühmad) - Puuetega Inimeste Koda (koostöö koja ja linnavalitsuse vahel) - Arstiabi olemasolu (Kliinikum, teadusasutused) - Invaabivahendite keskused

NÕRGAD KÜLJED

Toimetulekuraskustega täiskasvanute hoolekanne	Eakate hoolekanne	Laste, noorte ja perede hoolekanne	Eri vajadustega inimeste hoolekanne
<ul style="list-style-type: none"> - Kolmanda sektori roll SH-s kesine - Toetuste süsteem süvendab abivajajate sõltuvust saadavast abist - SH-asutuste omavaheline infovahetus nõrk - Puudub võimalus andmebaaside ristkasutuseks - Teabelevi - Puudulikud SH teenusstandardid - Vähene innovatiivsus teenuste osutamisel (abi mõju tõhustamiseks) - Raske tuvastada esitatud andmete õigsust - Toetuste tulemuslikkuse hindamine ebapiisav - Plaanid jäävad enamasti paberile, neid ei viida ellu - Osutatavad toimetulekuteenusused liialt rahapõhised - SH- ametnikel suur kliendikoormus - Vastutuse määratlematus erinevate tasandite vahel - Koolitusvõimaluste vähesus - SH preventiivne töö nõrk - Toetust saavad ka need, kes seda tegelikult ei vaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Vabatahtlike ühendusi ja teenuseid vähe - Koduõendus ja päevahooldus ei kata vajadust - Institutsionaalne hooldus ei kata vajadust - Palju eakaid sundüürnikke - Toetatud elamisvõimalus vanuritele puudub - Info ei jõua kõigi abivajajateni - Tasulisi teenuseid veel liiga vähe - Ebapiisav eluasemevahetuse alane nõustamine eakatele - Vähene tunnustus linna poolt eakate ühendustele - Vanurit hooldava pere vähene toetamine - Invatranspordi kasutamise limiit liiga väike - Tervist toetavate tasuliste teenuste (ujumine, võimlemine jms) kasutamist eakatele linna poolt ei doteerita - Hoolekandetöötajatele on ühistransport 	<ul style="list-style-type: none"> - Puudub ühtne arenguvision, arengustrateegia - Eri vajadustega noortele vähe võimalusi arenguks (haridus, kutseõpe, toimetulek) - Koolikeskkond ei ole sotsiaalsfääri mõjutada - Preventsioon - Probleemikeskne lähenemine, inimene jääb tahaplaanile - Sotsiaaltöötaja ameti madal maine (palk jms) - Reaalselt puudub kriisiabi (psühholoogiliste ja sotsiaalsete probleemide osas) - Puudulikud teenused (sõltuvusprobleemidega laste ravi ja rehabilitatsioon, krooniliste psüühikaprobleemidega lapsed) - Koostöö meditsiini- ja haridussfääri vahel - Puudulik kommunikatsioon suunal hoolekanne, rehabilitatsioon, haridussüsteem - Liiga palju olulisi asju üksnes MTÜ-de õlul (jätkusuutlikkus?) - Informatsiooni ebapiisavus, kaootilisus, suunitlus - Vähe koolitatud spetsialiste - Spetsialistidele kuluva ressursi kulutamine vähem kvalifikats. nõudvatele tegevustele - Järjepidevuse, koordineerimise puudulikkus lapse elu korraldamisel 	<ul style="list-style-type: none"> - Puudulik ettevalmistus eluga toimetulekuks (ka kutseharidus, puudulik motiveeritus) - Puudega inimeste toetusvõrgustik puudub - Teed ja ühistransport - Mitteosalemine volikogude komisjonide töös - Sotsiaalkorterite vähesus - Nõrk koostöö organisatsioonidel omavahel ja linnavalitsusega - Valdkonna arengukava puudub - Ühiskondlikud hooned

VÕIMALUSED

Toimetulekuraskustega täiskasvanute hoolekanne	Eakate hoolekanne	Laste, noorte ja perede hoolekanne	Erivajadustega inimeste hoolekanne
<ul style="list-style-type: none"> - Munitsipaalalamute ehitamise kavad linnas - Kolmanda sektori eeldatav aktiveerumine - Eesti sotsiaalpoliitikas preventiivse töö tähtsustamine - Inimesekeskse tähtsustamine teenuste osutamisel ja arendamisel - Juurdepääs informatsioonile suureneb - Infotehnoloogia areng, andmebaaside töötlusvõimaluste kasv - EL sotsiaalfond 	<ul style="list-style-type: none"> - Tartu eakate keskmisest kõrgem haritus - Kommunikatsioonivahendite areng - Hooldusravi käivitamine Eestis - Tehniliste abivahendite täiustamine - Pealetulev kaader kvalifitseeritum - Tartu vanuripoliitika väljatöötamine - Kolmanda sektori areng - Üldine elatustaseme tõus - Heategevuse areng 	<ul style="list-style-type: none"> - Infotehnoloogia areng - Vabatahtliku töö (üliõpilased) kasv - Ühiskondlik sektor areneb - Inimeste teadlikkuse ja tolerantsi kasv - Sotsiaalteaduste pidev areng ja sotsiaalsete probleemide käsitlemine teadlaste poolt – nt sotsiaalteadlaste pöördumine “kahe Eesti” küsimuses, sotsiaalteaduste aastakonverentsid, sotsiaaltöö kongressid, toimuvad mitmesugused teemakonverentsid jne) - Kodanikualgatuse kasv - Eesti ühiskonna üldine areng - Sponsorlus on arenemas - Tartlaste üldisest kõrgem haridustase - Euroopa Liidu poolne kontroll, tingimuste esitamine ja võimaluste pakkumine - Arenevad kontaktid võimaldavad kasutada teiste maade kogemusi - On algatatud andmebaasi loomise idee 	<ul style="list-style-type: none"> - Koolitus tööhõive kaudu - Info kättesaadavus (PIK, meedia, IT) - Töökohtade loomine avalikus sektoris - Vaimse potentsiaali kasutamise võimalus (TÜ) - Koordineeriv nõustamiskeskus (välja arendada) - Puuetega inimestega tegelevate ametnike ja spetsialistide koolitamine - Pearingstide koolitamine

OHUD

Toimetulekuraskustega täiskasvanute hoolekanne	Eakate hoolekanne	Laste, noorte ja perede hoolekanne	Erivajadustega inimeste hoolekanne
<ul style="list-style-type: none"> - Euroopa Liidu sotsiaalpoliitika - Perspektiivis suurenev sotsiaalabi vajadus - Omandireformist tulenev eluaseme probleem - Riigi rahanduspoliitika on sotsiaalhoolekandevaenulik - Rahvastiku vananemine - Inimeste sotsiaalse vastutuse vähenemine, inimeste mugandumine - Kaadri ettevalmistuse ebapiisavus riigitegimise vähenemisega kõrgkoolides - Sotsiaalhoolekandesüsteemi jätkuvalt madal maine 	<ul style="list-style-type: none"> - Pensionireformi tulemuslikkuse ebakindlus - Individualismi süvenemine - Rahvastiku suur migratsioon - Laste ja vanurite vastandamine - Elanikkonna vananemine - Tervishoiureform 	<ul style="list-style-type: none"> - Negatiivsete nähtude (narkomaania, alkoholism) süvenemine - Tartu elanikkonna vananemine - Ajude äravool sotsiaalsfäärist - Investeeringute ebapiisavus (euronõuded) - Ühiskonna jätkuv kihistumine - Töötuse suurenemine - Lühinägelik finantspoliitika, kinnisvaraturu määrav roll muudatuste tegemisel - Rahaliste vahendite puudulikkus (millest tuleneb?) - Üldiste kontseptsioonide puudumine, ei jõuta kokkuleppele - Ühiskonna kiire areng - Kogemuste mehhaaniline ülevõtmine arenenud maadest - Puudub sotsiaalpoliitika, otsused ei ole järjepidevad (kas see on olemasolev situatsioon ehk nõrkus või väline oht?) - Bürokratia suurenemine, ametkondade inertsus ja jäikus - Abivajajate ja abistajate märgistamine ning marginaliseerimine 	<ul style="list-style-type: none"> - Mitteametamine puuetega inimestega - Riiklik sotsiaalpoliitika ei realiseeru tegelikkuses (personaalsed rehabilitatsiooniplaanid ei rakendu) - Sotsiaalsete pingete kasv - Puudega inimesed jäävad sõltuvaks välisest abist - Liigne sõltumine poliitilistest otsustest - Puuetega inimeste passiivsus ja negatiivne suhtumine riigis toimuvasse

LISA 4

Lisa 4. Tartu linna sotsiaalhoolekande arengukava koostamise raames läbi viidud uuringud

1. M. Reilson. Tartu linna erivajadusega laste perede toimetulek ja probleemid.
2. I. Lang. Tartu linna 16-55-aastaste erivajadustega elanike toimetulek ja probleemid.
3. E.-M. Tiit, K. Saks. Tartu senioruuring 2002.
4. J. Strömpl, M. Selg. Ülevaade Tartu linnas lastega, noortega ja reproduktiivses eas perekondadega tehtavast tööst.

Kõikide uuringute aruanded on üleval Tartu linna koduleheküljel (www.tartu.ee) Tartu linna puudutavate uurimistöde registris. Lisaks on võimalik 1. ja 2. uuringu aruandega tutvuda Tartu Linnavalitsuse linnaplaneerimise ja maakorralduse osakonna arhiivis ning 3. ja 4. uuringu aruandega Tartu Linnavalitsuse sotsiaalabi osakonnas.